ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

VIII-то ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ,

(ПЪРВА РЕДОВНА СЕССИЯ).

XLIII засѣдание, Недѣля, 18 Декемврий, 1894 година.

(Отворено въ 2¼ часа слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на Т. Теодоровъ.)

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Засѣданието се отваря. Ще стане провѣрка на присѫтствующитѣ и отсѫтствующитѣ г-да прѣдставители.

Секр. Геор. Юруковъ: (Прочита списъка.) Отсѫтствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Антонъ Самоковлийски, Ат. Данковъ, Ат. Славовъ, Ал. П. Ангеловъ, Бончо Радановъ, Васа Моински, Гавр. Б. Неновичъ, Геор. С. Бръчковъ, Д-ръ Минчо Цачевъ, Дав. Мазничевъ, Дим. Ил. Стамболовъ, Дим. х. Коцевъ, Джорджо Момчевъ, Дим. Мишковъ, Евл. Георгиевъ, Ив. Димитровъ, Коста Ранковъ, Миланъ Макавѣевъ, Марко Балабановъ, Матей Поповичъ, Нено К. Ковачевъ, Ник. Ив. Козаровъ, Ник. Мариновъ, Петръ Гузелски, Петръ Мецовъ, Петръ Пешевъ, Стефанъ Хр. Саввовъ, Стефанъ Калѫновъ, Стоянъ Михаиловски, Стоянъ Петковъ, Хр. Кюркчиевъ, Хр. Дограмаджиевъ, Хр. Христовъ и Цочо Ст. Мариновъ.

Прѣдсѣд.: Отъ цѣлото число на г-да прѣдставителитѣ въ днешното засѣдание отсѫтствуватъ 34, а присѫтствуватъ 115 души; има, значи, нуждното число прѣдставители, за да се счете засѣданието законно и да се пристѫпи къмъ разискване въпроситѣ, положени на дневния редъ.

На дневния редъ, г-да прѣдставители, имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Продължение доклада на бюджетарната коммисия.

II. Трето четение прѣдложението отъ Дим. Марковъ и Ник. Ненчовъ за отцѣпването на с. Стѫрменъ отъ Бѣленската община.

III. Второ четение законопроектитѣ: 1) за акцизитѣ; 2) за устройството на селската поща; 3) за проектирането и построяването на желѣзно-пѫтната мрѣжа въ България; 4) за Екзархийския Уставъ, приспособенъ за Княжеството, и прѣдложенията: 1) за условяване двама хюгисти; 2) за уволнението прѣдсѣдателя и съвѣтницитѣ на Върховната Смѣтна Палата; и 3) за отстѫпването 12¾ декара ниви и пр. на Мирча Стояновъ.

IV. Първо четение проекто-правилника за вѫтрѣшния редъ на Народното Събрание.

V. Първо четение законопроектитѣ: 1) отъ Геор. Добриновичъ, за отмѣнение распорежданията по забраняване на младежитѣ да встѫпватъ въ бракъ, прѣди отбиването на военната си повинность; 2) отъ Ат. Краевъ, за сѫдение чиновницитѣ безъ прѣдварително разрѣшение; 3) отъ Д-ра Минча Цачевъ, за градското право (октроа), и 4) прѣдложението отъ Георги Добриновичъ, за направяне желѣзно-пѫтната линия Мездра — Вратца — Видинъ.

VI. Първо четение законопроектитѣ: 1) за оризищата и 2) за считание прѣдъ Върховната Смѣтна Палата за оправдани неоправданитѣ още платежни заповѣди отъ Военното Министерство по бюджетитѣ му за годинитѣ 1882, 1883, 1884 и до мѣсецъ Августъ 1885.

VII. Първо четение прѣдложенията: 1) отъ Нони Киселковъ, за измѣнение нѣкои членове отъ Закона за беглика и серчима; 2) отъ Ал. Арсениевъ, за допълнение и измѣнение нѣкои членове и параграфи отъ Устава за наказанията, налагаеми отъ мировитѣ сѫдии; 3) отъ Манола Стефановъ, за завѣдване народнитѣ училища направо отъ общинитѣ; 4) отъ Дамяна Вълчевъ, Лазаръ Дуковъ и Стоянъ Петковъ, за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ Закона за горитѣ;

и 5) отъ Гена Недѣлковъ за измѣнение чл. чл 6 и 7-й отъ Закона за бирницитѣ.

VIII. Прѣдложение отъ Мих. Такевъ за избирание комисия, която да провѣри държавнитѣ стипендии, дадени на ученици за слѣдвание наукитѣ си въ чужбина.

IX. Докладъ отъ коммисията по провѣрявание смѣткитѣ на VII-то Обикновенно Нар. Събрание.

X. Първо четение: 1) прѣдложението отъ Геор. Брѣчковъ и Ник. Ненчовъ, за измѣнение алинея *а* и забѣлѣжката на чл. 32-й отъ Закона за пѫтищата въ България и 2) законопроекта отъ Ал. Арсениевъ, за собственността на домашния едъръ добитъкъ.

XI. Първо четение законопроекта отъ Министра на Финансиитѣ за свърхсмѣтенъ кредитъ 100.000 лева и прѣдложение отъ сѫщия Министръ за испълнявание чл. 10-й отъ Устава на параходното дружество.

На първо мѣсто въ дневния редъ имаме: трето четение прѣдложението за отцѣпванието на с. Стѫрменъ отъ гр. Бѣла.

Г-нъ докладчикътъ има думата.

Доклад. Дим. Марковъ: (Чете.)

„ЗАКОНЪ

за отдѣлянието селото Стѫрменъ, Бѣленска околия, Руссенско окрѫжие, отъ Бѣленската градска община.

Чл. 1. Селото Стѫрменъ, Бѣленска околия, Руссенско окрѫжие, се отдѣля отъ Бѣленската градска община въ особенна селска община, ведно съ цѣлото си землище.

Чл. 2. Отмѣнява се рѣшението отъ 4-й Декемврий 1893 година на VII-то Обикновенно Нар. Събрание отъ 1-та му редовна сессия, съ което фактически е било присъединено селото Стѫрменъ къмъ Бѣленската градска община.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ изцѣло прочетения Законъ за отдѣлянието на селото Стѫрменъ отъ Бѣленската градска община, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдъ това слѣдва: докладъ отъ коммисията по Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията. Докладчикътъ по законопроекта за проектиранието и построяванието на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България г-нъ Губидѣлниковъ има думата.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Г-да прѣдставители! Коммисията по Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията разгледа испратения ѝ законопроектъ за проектиранието и построяванието на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България и има честь да ви прѣдстави по него слѣдующия докладъ. (Чете.)

„Докладъ до VIII-то Обикновенно Нар. Събрание

отъ коммисията по Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията.

Коммисията по Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията, като разгледа и изучи законопроекта за проектиранието и построяванието на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България, както и мотивитѣ които придружаватъ тоя правителственъ законопроектъ, намѣри, че внисанието на тоя законопроектъ въ Нар. Събрание удовлетворява една отъ най-първостепеннитѣ икономически нужди на страната ни, и приеманието му часъ по́-скоро отъ Нар. Събрание е едно отъ най-налѣжащитѣ и най-ползотворнитѣ дѣла на Камарата.

Нѣма съмнѣние, че построяванието на желѣзнопѫтната мрѣжа въ една страна не може и не трѣбва да става инакъ, освѣнъ по единъ прѣдварително изработенъ планъ, който да очертава цѣлата мрѣжа на желѣзнопѫтнитѣ съобщения, отъ които страната се нуждае; така щото, постепенното построяване на отдѣлнитѣ части и направлението, което имъ се дава, да не се явява случаенъ резултатъ на лично усмотрѣние, а като едно частично испълнение на прѣдварително изработения и установения общъ планъ на желѣзнопѫтната мрѣжа.

Законътъ отъ 18-й Декемврий 1888 год. е опрѣдѣлилъ направлението на така нарѣчената централна линия съвършенно приблизително и безъ да се е прѣдварително изучило това направление отъ техническа гледна точка на построяванието. Сега, слѣдъ като тия технически издирвания сѫ били извършени всестранно, окончателното и точно опрѣдѣление на трассето на тая линия съ единъ законъ, се явява повече отъ налѣжаще. Но сама по себе си тая централна линия не може да докара никакво сериозно подобрѣние и улеснение за нашата вѫтрѣшна и външна търговия, ако не се придружава отъ други допълнителни къмъ нея клонове, които прорѣзватъ въ всички направления страната ни. Безъ тия допълнителни линии, безъ тая комбинация на желѣзнопѫтни линии, централната линия ще лѣгне само въ тяжесть на държавния бюджетъ и безъ да може да покрива разноскитѣ на своята експлоатация, ще поглъща ежегодно по нѣколко милиона отъ държавнитѣ доходи, за да покрива дефицита отъ експлоатацията, лихвитѣ и амортизацията на капитала, употрѣбенъ за нейното построяване.

Ето защо, коммисията намира много добра идеята на законопроекта; да се почне едноврѣменно или колкото се може по́-рано построяванието и на другитѣ части отъ желѣзнопѫтната мрѣжа, за да могѫтъ, по тоя начинъ всичкитѣ заедно взети, да бѫдѫтъ ползоносни и да не отѣгчаватъ и безъ това твърдѣ прѣсиления държавенъ бюджетъ.

Това е толкова по́-лесно за приемание, че споредъ направенитѣ изучвания и като се приеме за начало да се построяватъ тия всички линии à forfait (Чл. 6-й), общата стойность на тия построени линии, заедно съ подвижния материялъ, не надминува цифрата 105 милиона лева.

Като се ржководи отъ тия съображения и другитѣ мотиви на законопроекта, коммисията прие тоя законопроектъ като направи нѣкои маловажни поправки въ нѣкои членове и има честьта да го прѣдстави на Нар. Събрание за приемание и удобрѣние както слѣдва тукъ приложенъ на особно.“

Сега ще ви докладвамъ, г-да прѣдставители, законопроекта членъ по членъ. (Чете.)

„ЗАКОНЪ

за проектирането и построяването на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България.“

Заглавието е прието отъ коммисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува заглавието. Които го приематъ така, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 1. Прѣдстоящата за построяване желѣзнопѫтна мрѣжа въ България състои отъ първостепенни нормални и второстепенни линии съ тѣсенъ пѫть.“

Коммисията прие тоя членъ безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 1-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 2. Първостепеннитѣ нормални линии ще се строѭтъ съ нормално разстояние (1435 милиметра) на рейлситѣ, съ упростена конструкция и по слѣдующитѣ принципи:

а) уклонитѣ на линиитѣ не могѫтъ да надминаватъ въ най-труднитѣ мѣста мѣрката отъ 25‰ двадесеть и петь на хилядо, и

б) завоитѣ на най-неблагоприятнитѣ мѣста не могѫтъ да иматъ радиусъ по-малъкъ отъ 240 метра.“

Приетъ отъ коммисията безъ измѣнение.

Тоне Радевъ: Тука азъ виждамъ, г-да, едно противорѣчие. Какъ ще да бѫде едната линия тѣсна, а другата широка? Напр. какъ ще минаватъ треноветѣ отъ Каспичанската въ другитѣ линии?

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Тоя въпросъ минѫ; той се вотира съ приеманието на чл. 1-й.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 2-й, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 3. Второстепеннитѣ линии ще се строѭтъ съ упростенъ тѣсенъ пѫть отъ 750 милиметра разстояние на рейлситѣ и по слѣдующитѣ принципи:

а) най-голѣмитѣ допускаеми уклони сѫ 25‰ двадесеть и петь на хилядо, и

б) най-малкиятъ допускаемъ радиусъ на завоитѣ за най-труднитѣ мѣста се опрѣдѣля до 50 метра.“

Въ втория редъ на тоя членъ, коммисията прибави слѣдъ думитѣ: „пѫть отъ 750“ думитѣ: „до 800“ и въ алинея *а* измѣни цифрата „25‰“ на „35‰.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 3-й, както се прочете отъ г-на докладчика, заедно съ измѣненията, които е направила коммисията, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 4. За първостепенни линии се считатъ:

I. Централната линия, която почва отъ ст. Романъ и прѣзъ Плѣвенъ и селата Пордимъ, Градище, Павликени, Поликраище, Козаревецъ, Стражица, Тюлбеларъ, Сеидъ, Аязларъ, Алваново и Чаталаръ свършва до станцията Шуменъ;

II. Линията, която се отдѣля отъ централната линия при станцията Поликраище и се свързва при гр. Руссе съ сѫществующата линия Руссе-Варна;

III. Линията, която почва отъ сѫщата станция Поликраище минава прѣзъ Балкана и се свързва съ Южно-Българскитѣ желѣзници;

IV. Линията на Нова-Загора прѣзъ Стара-Загора, Чирпанъ до Пловдивъ или Сарамбей;

V. Линията, която води отъ Перникъ до Турската граница и се свързва съ желѣзницитѣ на Европейска Турция.“

Приетъ отъ коммисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 4-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 5. За второстепенни линии се опрѣдѣлятъ:

I. Клонътъ отъ една точка на централната линия до Ловечъ и сѫщо такъвъ клонъ прѣзъ Севлиево за Габрово;

II. Клонътъ отъ Сливенъ до една точка на желѣзнопѫтната линия Ямболъ-Бургазъ;

III. Линията, която почва отъ станцията Мездра въ Искърската долина и води прѣзъ Вратца за Видинъ;

IV. Клонътъ отъ една станция на централната линия до Ески-Джумая и Османъ-Пазаръ;

V. Клонътъ отъ Пловдивъ покрай Карлово до Калоферъ; и най-послѣ

VI. Линията, която се отдѣля между станцитѣ Чаталаръ и Шуменъ на централната линия и се свързва съ една точка на Ямболъ-Бургазската линия.

Забѣлѣжка. Ако отъ изучването и проектирането на второстепеннитѣ линии се окаже, че разноскитѣ за построяването на нѣкоя отъ тѣхъ съ тѣсенъ пѫть, различаватъ отъ разноскитѣ за построяването на сѫщата линия съ нормаленъ пѫть съ по-малко отъ 40%, то такава линия може да се построи съ нормаленъ широкъ пѫть, вмѣсто съ тѣсенъ, като се допусне и намалението на кривизнитѣ на завоитѣ въ труднитѣ мѣста до 200 метра радиусъ.“

Коммисията въ тоя членъ измѣни само V-та алинея така:

„V. Клона отъ Пловдивъ до Карлово.“ Къмъ нея алинея прибави една забѣлѣжка съ това съдържание:

„*Забѣлѣжка.* Линията Калоферъ-Казанлѫкъ и Николаево или Казанлѫкъ-Стара-Загора подлѣжатъ на изучване.“

При това, въ забѣлѣжката къмъ тоя членъ, измѣни цифрата „40%“ на „30%.“

Прѣдсѣд.: Понеже никой не иска думата, ще се гласува. Които приематъ чл. 5-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, заедно съ измѣненията направени отъ коммисията, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 6. За постепенното построяване на изброенитѣ въ чл. чл. 4 и 5-й линии се отпуща на правителството единъ кредитъ отъ 105,000.000, сто и петь милиона лева.“

Коммисията го прие безъ измѣнение.

Стефанъ Таневъ: Отъ законопроекта се вижда, че мрѣжата, която се проектирва, е мрѣжа на цѣлата желѣзнопѫтна линия въ страната. Обаче линията, която се проектира да се направи къмъ Ловечъ-Поликраище, ще се построи, споредъ изложението на мотивитѣ, съ една икономия, та съ остатъка отъ прѣдназначения за главната линия заемъ, ще се построѭтъ всички други клонове на линията. За това и азъ намирамъ, че ще бѫде по̀-добрѣ, заедно съ главната линия да се почне сега построяването и на другитѣ линии, и то съ заема, който е направенъ въ Лендербанкъ. Паритѣ отъ тоя заемъ вмѣсто да стоѭтъ непроизводителни, вмѣсто да се повръщатъ въ тая банка на текуща смѣтка съ минимална лихва, прѣдлагамъ да се употрѣбѭтъ за постройката и на останѫлитѣ второстепенни линии. Като е така, молѭ да се исхвърли въ началото на чл. 6-й думата „постепенното," и да остане членътъ така: „За построяването на изброенитѣ" и т. н.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване чл. 6-й отъ законопроекта, както е прочетенъ и приетъ отъ коммисията. Които го приематъ така, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 7. Правителството се натоварва да построи изброенитѣ въ чл. чл. 4 и 5-й желѣзнопѫтни линии постепенно и съ общо прѣдприятие (à forfait), което ще съдържа направата на всѣка една отъ споменѫтитѣ въ тия членове линии, съ всички имъ принадлѣжности и безъ подвижния материялъ."

Приетъ отъ коммисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 7-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 8. Отдаването на общо прѣдприятие (à forfait) ще става съгласно Закона за публичнитѣ търгове, въз основание на надлѣжнитѣ поемни условия, планове, профили и типове."

Приетъ отъ коммисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 8-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 9. Поясътъ на завзетитѣ за построяването на линиитѣ земи, ще бѫде за единична линия. Частнитѣ имоти, които съвпадатъ въ тоя поясъ, се отчуждаватъ и плащатъ отъ окрѫжията, прѣзъ които прѣминава линията; а общинскитѣ и държавни притѣжания се отстѫпватъ безплатно."

Коммисията го приема безъ измѣнение.

Ганчо Гаврииловъ: Г-да! Чл. 9-й прѣдвижда, че частнитѣ имоти, които съвпадатъ въ пояса на завзетитѣ за построяването на линията земи, се отчуждаватъ и плащатъ отъ окрѫжията, прѣзъ които прѣминува линията. Такова нѣщо се проектирваше до сега споредъ законитѣ за построяване желѣзницитѣ, но ми се струва, че е много несправедливо. Мотивътъ за това нѣщо бѣше, че като минава линията прѣзъ извѣстно мѣсто, населението ще се ползува. Но, прѣди всичко, г-да прѣдставители, линията е държавна, приходитѣ, които се добиватъ отъ неѭ, сѫ за държавата, и щомъ е така, защо окрѫжнитѣ съвѣти да плащатъ отчужденитѣ на населението имоти? Това нѣщо е цѣла ангария. Тукъ на Софийския окрѫженъ съвѣтъ се паднѫ по̀-прѣди да заплати колосални суми. Така бѣше и при построяването на Ямболъ-Бургазската линия. Прочее, азъ молѭ Събранието да се съгласи, щото да се отхвърли напълно тоя чл. 9-й отъ закона; защото държавата като прави линии и като експлоатира тия линии, тя трѣбва да плати и мѣстата, прѣзъ гдѣто ще минѫтъ линиитѣ. Гдѣто мѣстата сѫ държавни или общински, тò е друго нѣщо; но частнитѣ мѣста трѣбва да се платѭтъ отъ държавата.

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Азъ не настоявамъ много на това. Могѫтъ мѣстата да се плащатъ или отъ окрѫжията, или отъ държавата, защото тѣ сѫ много малко и малка е суммата, която ще се даде за тѣхъ. Мѣстата, прѣзъ които ще мине желѣзнопѫтната линия, сѫ повечето правителственни и общински, за които нищо нѣма да се плаща. Но ми се чини, че окрѫжията съ удоволствие бихѫ платили тая малка сумма за частнитѣ имущества, когато мине прѣзъ тѣхнитѣ мѣста желѣзнопѫтната линия. Сравнително съ разноскитѣ, които ще се направѭтъ за желѣзнопѫтната линия, това, което ще платѭтъ окрѫжията, е толкова малко, щото едва ли заслужва прѣпирни. Събранието въ тая работа е волно; може да рѣши, или правителството, или окрѫжията да платѭтъ паритѣ. Ако тия пари се платѭтъ отъ правителството, тѣ пакъ ще излѣзѫтъ отъ джоба на народа; защото правителството нѣма собственни пари. Възможно е нѣкои окрѫжни съвѣти да се натоварѭтъ да платѭтъ повече отъ други; но увѣренъ съмъ, че ни единъ окрѫгъ нѣма да се сърди заради тия причинени нему разноски. Всѣки окрѫгъ съ благодарение, повтарямъ го, ще плати отчужденитѣ имоти за прокарване желѣзници. Азъ казахъ и по̀-напрѣдъ, за насъ като правителство не прави голѣма разлика кой ще плати частнитѣ имоти.

Йови Воденчаровъ: Азъ не могѫ да се съгласѭ съ мнѣнието на г-на Министра на Общ. Сгради и пр. по тая проста причина, че прѣдписанието на тоя членъ отъ законопроекта не се отнася само зарадъ тия мѣста, прѣзъ които ще мине линията, ами се отнася и до онія мѣста, на които ще бѫдѫтъ построени станциитѣ и другитѣ здания, необходими за тия линии. Азъ мисльѭ, че щомъ линиитѣ сѫ собственность на държавата, трѣбва държавата да плати всичкитѣ частни мѣста, прѣзъ които минаватъ тѣ. Извѣстно е, че за построяването на линията Ямболъ-Бургазъ, съ първия законъ, Бургазскиятъ окрѫженъ съвѣтъ бѣше натоваренъ съ огромни разноски по исплащанието на отчужденитѣ мѣста. Заради това, прѣдлагамъ чл. 9-й да се измѣни въ такъвъ смисъль щото всички частни мѣста и земи, които сѫ потрѣбни за постройката на линиитѣ, да се исплащатъ отъ държавния ковчегъ, а общинскитѣ и държавни мѣста може да се отчуждаватъ, безъ да се плаща нѣщо за тѣхъ.

Тоне Радевъ: Г-да прѣдставители! Азъ напълно се съгласявамъ съ г-на Воденчарова, а не могѫ да се съгласѭ за приеманието на тоя членъ така, както е той редакти-

ралъ. Вие знаете, че гдѣто минаватъ желѣзнопѫтни линии, тамъ се опропастяватъ много мѣста. Па ако се остави на окржжнитѣ съвѣти да плащатъ частнитѣ мѣста, тѣ съ години не ще могѫтъ да ги исплатѫтъ. Г-нъ Министрътъ казва, че съ удоволствие щѣли да платѫтъ окржжнитѣ съвѣти тия мѣста, защото прѣзъ тѣхъ щѣли да минѫтъ желѣзни пѫтища. Увѣрявамъ ви, г-да прѣдставители, че съ никакво удоволствие нѣма да стане исплащанието на тия земи отъ окржжнитѣ съвѣти. Тамъ, прѣзъ гдѣто минаватъ желѣзнопѫтни линии, е живо опустошение. Прѣзъ нашето село мина една такава линия, а сега се проектирва да мине още една такава. Тамъ въ това село, г-да прѣдставители, прѣди освобождението на България, прѣди да се купи линията отъ Българското правителство, имаше 150 до 200 кобили днесь нѣма ни една. Защо? — Защото строгостьта на закона ги унищожи. Щомъ наближи една кобила 50 шага до желѣзния пѫть, глобява се стопанина ѝ. Такива глобявания въ Каспичанъ станахѫ много. Заради това именно желаѫ, както казахѫ г. г. Гаврииловъ и Воденчаровъ, частнитѣ мѣста, прѣзъ които минаватъ желѣзнопѫтнитѣ линии, да се плащатъ отъ държавата, а не отъ окржжнитѣ съвѣти. Така молѫ да се измѣни чл. 9-й.

Тодоръ Табаковъ: Азъ ще бѫдѫ съгласенъ съ мнѣнието на г-на Воденчарова, че частнитѣ имоти трѣбва да се исплащатъ отъ държавата, по тая причина, защото има окржжия, населенията на които еднакво ще се ползуватъ отъ прокарването на желѣзнопѫтнитѣ линии съ онія населения, прѣзъ землищата на които минаватъ тия линии. Бѣлославинската околия, която не закача желѣзнопѫтната мрѣжа, но покрай границитѣ на която тя минава, ще се ползува отъ благото на линията, а прѣзъ Плѣвенския окржгъ ще мине една линия отъ 110 километра, въ която има много частни имоти, а тия имоти ще трѣбва да се плащатъ отъ Плѣвенския окрѫженъ съвѣтъ. Тоя окрѫженъ съвѣтъ, г-да прѣдставители, не разполага съ срѣдства и ще бѫде обрѣменително да исплати тия имоти. Влѣзте въ неговото положение. Заради това именно, пò-добрѣ ще бѫде частнитѣ имоти да се плащатъ отъ държавата, а не отъ окржжнитѣ съвѣти.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Г-да прѣдставители! Повдигнѫ се въпросъ, който, не ще съмнѣние, интересува всички ни. Въпросътъ е: отчужденитѣ частни мѣста за построяването на желѣзнопѫтнитѣ линии, трѣбва ли да се исплащатъ отъ държавното съкровище? Съ други думи: трѣбва ли да се възложи на цѣлия Български народъ да плаща тия земи, прѣзъ които ще минѫтъ линиитѣ, или трѣбва да се платѫтъ отъ населението само на онія мѣстности, прѣзъ които минаватъ линиитѣ? Да ли да се възложи на тия окржзи да понесѫтъ на плѣщитѣ си тяжестьта, създадена съ цѣль да се даде пò-голѣмо развитие на търговията въ тѣхъ? За да се разрѣши тоя въпросъ, явява се, г-да прѣдставители, единъ другъ въпросъ: минуването на желѣзнопѫтна линия прѣзъ единъ окржгъ, е ли минуване, което има за задача съсипването на тоя окржгъ, или пъкъ има за задача повдигане неговото икономическо благосъстояние? Не съмъ съгласенъ, не ще никакво съмнѣние, съ мнѣнието исказано отъ г-на Тоне Радевъ, че минуването на единъ желѣзенъ пѫть прѣзъ единъ окржгъ, е съсипително за тоя окржгъ.

Тоне Радевъ: Азъ казахъ за самото село, прѣзъ което минува, а не и за окржга.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Нѣма съмнѣние, г-да прѣдставители, че желѣзницитѣ иматъ голѣмо значение за повдигание икономическото състояние на окржжията. Тѣ даватъ възможность да се изнасятъ стокитѣ не съ голѣми цѣни, както до сега, а съ намалени; тѣ повдигатъ икономически населението отъ тия окржжия, прѣзъ които минуватъ. Прочее, азъ мислѫ, прѣдъ видъ онова значение, което иматъ желѣзнопѫтнитѣ линии съ проникването си въ извѣстни окржжия, нека и на тия послѣднитѣ възложимъ да понесѫтъ извѣстни тяжести и да помогнѫтъ на това общо съоржжение, което е въ полза, както на окржжията, прѣзъ които минаватъ линиитѣ, така и на цѣлия Български народъ. Защото, какво е нѣщо държавното съкровище? — Това сѫ паритѣ на цѣлия Български народъ. Азъ мислѫ, пò-справедливо ще бѫде, вмѣсто да възлагаме тая тяжесть — исплащанието на частнитѣ имоти, прѣзъ които минуватъ желѣзнопѫтнитѣ линии — на цѣлия Български народъ, пò-хубаво ще бѫде да се прѣдизвикатъ общинитѣ и окржжнитѣ съвѣти да направѫтъ жертви и да вземѫтъ участие въ това прогресивно дѣло. Вслѣдствие на това, мислѫ, че народнитѣ прѣдставители ще приемѫтъ члена тъй, както се прѣдлага отъ коммисията, защото има една малка разлика въ интереса на онова население, прѣзъ окржга на което минава линията, отъ интереса на онова, гдѣто линията не минава. Заради това, въ замѣна на облагитѣ, които получаватъ окржзитѣ, чрѣзъ прокарване желѣзници, да се възложи извѣстна тяжесть на населението за постройката на линиитѣ. Тия бѣхѫ, г-да прѣдставители, съображенията на коммисията по Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията, за да приеме тоя членъ тъй, както бѣше прѣдставенъ отъ правителството.

Геор. Консуловъ: Благодарѫ, че ми се даде думата, защото искахъ да говорѫ и по чл. 4-й, но минѫ врѣме. Тамъ се казва, че линията отъ Нова-Загора прѣзъ Стара-Загора — Чирпанъ ще дойде до Сарамбей, а се забравя да се каже, че една часть отъ линията София—Сарамбей е чужда и ще трѣбва или да се направи още една кѫса линия, или пъкъ да се хвърка съ балонъ отъ Сарамбей до Бѣлово. Но това минѫ.

Да дойдемъ на члена, който сега се разисква. Прѣди малко се исказа едно странно мнѣние, че желѣзницитѣ у насъ имали пагубно влияние върху размножаването на добитъка въ мѣстноститѣ, прѣзъ които тѣ минаватъ; че на нѣкои мѣста, гдѣто пò-прѣди е имало много конье и кобили, съ минуването на линията, тѣ се намалили. А пъкъ цѣлъ свѣтъ, господа, мисли, че желѣзницитѣ се правѫтъ за размножаването на кобилитѣ, да има такива повече. Ако нѣкѫдѣ се случѫтъ такива работи, да се глобяватъ хората за доближаването на кобилитѣ до желѣзнопѫтната линия, то е въпросъ за уреждание полицията за пазението на же-

лѣзнитѣ пѫтища и въпросъ за пазението на населението. Да се отдава на желѣзницитѣ тоя грѣхъ, то е много странно.

Голѣмъ шумъ направи въпросътъ за исплащанието отчужденитѣ мѣста, нуждни за прокарванието на желѣзния пѫть. Едва ли си имаше това мѣстото тукъ да се говори. Първо: кой може да откаже, че не сѫ полезни желѣзницитѣ за ония мѣста, прѣзъ които тѣ проникватъ. Истина е, че желѣзницитѣ сѫ собственность на държавата, но прѣди всичко, тѣ сѫ полезни повече на ближнитѣ до пѫтя окржзи, отъ колкото на по-далечнитѣ; и като е така, тия окржзи трѣбва да понесѫтъ и по-голѣми тяжести за направата на желѣзницитѣ. Но да видимъ какви жертви тѣ ще направѫтъ.

Дим. Марковъ: Азъ знаѫ, че ние дадохме 150.000 л. Нашиятъ окржгъ толкова даде, г-нъ Консуловъ.

Геор. Консуловъ: Който е строилъ желѣзници знае, че широчината на желѣзницитѣ, като се земѫтъ насипитѣ, прокопитѣ, и като се земе и мѣстото за станциитѣ, едва ли ще дойде, на единъ километръ дължина, 10 уврата пространство за желѣзния пѫть. Тия 10 уврата у насъ — тамъ гдѣто земята най-много се цѣни — струватъ 400 лева, като се смѣта уврата по 40 лева, а има много мѣста, които струватъ и по 20 лева уврата. Ако желѣзницата мине прѣзъ единъ окржгъ на 50 километра пѫть, земитѣ които влизатъ въ тия 50 километра, като се прѣсмѣтнѫтъ по 400 лева уврата, струватъ 20.000 лева. (Тодоръ Табаковъ: Въ Плѣвенския окржгъ желѣзницата ще мине 100 километра.) Значи, по-добрѣ е за васъ; защото, ако завземе у васъ, желѣзния пѫть по-голѣмо пространство земя, тя ще принесе пропорционално и по-голѣма полза. Но азъ съмъ увѣренъ, че между насъ има хора, които цѣнѫтъ желѣзницитѣ и които бихѫ благодарни да направѫтъ и други по-голѣми жертви, отъ колкото тая, да дадѫтъ мѣста за прокарванието на желѣзнопѫтната линия. Въпросътъ, г-да, не заслужваше, за да станѫтъ толкова много разисквания. (Ганчо Гаврииловъ: Не е тъй!) Вие пъкъ докажете противното.

Гено Недѣлковъ: До колкото разбрахъ, г-нъ Министрътъ не е противъ исплащанието на частнитѣ имоти отъ държавата, но той само казва, че тѣ стрували много малка цѣна. Именно, защото много малко ще струватъ, за това бихъ помолилъ да се приеме исплащанието имъ да стане отъ държавата. Освѣнъ това, ако се исплащатъ тия имоти отъ окржжнитѣ съвѣти, може да се случи да станѫтъ голѣми злоупотрѣбления. По-минѫлата година, азъ помняѫ, когато се почняѫ да се прави тукъ линията, мнозина, които сѫ знаяли отъ кждѣ ще мине трасето, отивали сѫ и сѫ купували земитѣ, съ цѣль да ги продадѫтъ по-скжпо на правителството. Обаче, правителството издаде распореждание, да се плащатъ по цѣната, по която сѫ купени. Въ всѣки случай, азъ мисляѫ, г-да, че по-добрѣ ще бѫде, ако държавата плати частнитѣ имоти, защото ще може да има гаранция, че тия имоти ще се платѫтъ еднакво отъ всичкитѣ поддании, а не на едни да падне по-скжпо, а не други по-евтино.

Колкото до мнѣнието на г-на Радева, че отъ гдѣто минели желѣзницитѣ правили опустошение, то не е вѣрно. Той каза, че въ неговото село желѣзницата убила скотовъдството. Това, г-да, ще прѣстане, като се вземѫтъ по-добри мѣрки. Молѫ, прочее, да се измѣни чл. 9-й въ втората точка така: (Чете.) „Частнитѣ имоти, които съвпадатъ въ тоя поясъ, се отчуждаватъ и плащатъ отъ държавата, а общинскитѣ и държавни притѣжания се отстѫпятъ безплатно.“

Лазаръ Дуковъ: Азъ не могѫ да се съгласѫ съ мнѣнието на г-на докладчика и онова на г-на Консулова. Азъ бихъ ги поддържалъ, ако не разбирахъ живота на селянитѣ. Вие добрѣ знаете, г-да прѣдставители, че капиталътъ на единъ селянинъ е нивата и ливадата — и борча и сермията му е тамъ. Когато желѣзницата мине прѣзъ селото и земе най-добритѣ му имоти, добитъкътъ на това село гдѣ ще отива на пàша? А земледѣлецътъ, г-да прѣдставители, не може да нѣма пàша гдѣто да искарва добитъка си да пасе. Не е работата, че сѫ се убили нѣколко овци и кобили. Г-нъ Радевъ като каза това, той го приведе за примѣръ, защото, ако погледнемъ селото Каспичанъ, ще видимъ, че то е едно село почти безъ мера. Прѣзъ най-добритѣ, прѣзъ най-богатитѣ мѣста на това село е минѫла желѣзницата. И сега новиятъ желѣзенъ пѫть за Шуменъ ще земе най-добритѣ мѣста на селото Калугерца, на което село оставатъ само лозята. За туй, казвамъ, не е право да останѫтъ частнитѣ мѣста да се плащатъ отъ окржжнитѣ съвѣти. Ако рѣчемъ окржжнитѣ съвѣти да плащатъ имотитѣ на хората, то питамъ: отъ гдѣ ще земѫтъ окржжнитѣ съвѣти тия пари? На ли пакъ отъ сѫщитѣ хора? Еднѫжъ да земѫтъ на човѣка нивата или ливадата и послѣ, като расхвърля окржжниятъ съвѣтъ врѫхнинитѣ си, тоя човѣкъ пакъ ще плати за отнетата отъ него нива. Това не е справедливо. Ако желѣзницата е държавна, трѣбва държавата да плати и имотитѣ. Въ държавното съкровище паритѣ сѫ общи, а не сѫ само на окржжията. Може изобщо така да се погледне, че поминъкътъ въ окржжията, прѣзъ които минава желѣзницата се повдига; но казвамъ ви, г-да прѣдставители, че прѣзъ което село мине тя, то е цѣло опропастено. Трѣбва човѣкъ да види и да земе отъ хората юрнекъ. Села околни на нашето, които можехѫ да искарватъ по-напрѣдъ добитъка си на пàша, сега не могѫтъ; турятъ по линията колове, direци съ тель, прѣзъ който добитъкътъ не може да мине, за да иде на пàша. Заради това, понеже държавата ще има интересъ отъ тия желѣзници, защото тѣ сѫ нейни, прѣдлагамъ щото частнитѣ имоти да се плащатъ отъ държавата, а никакъ не отъ окржжията. Да се исплащатъ, както частнитѣ така и общинскитѣ, защото общинскитѣ мѣри сѫ свързани съ частнитѣ.

Дим. Марковъ: Искамъ думата, г-не Прѣдсѣдателю! Когато говори г-нъ Гаврииловъ, искахъ думата.

Прѣдсѣд.: Прѣди васъ е записанъ да говори г-нъ Абрашевъ.

Ив. Абрашевъ: Г-да народни прѣдставители! Виждате да се повдигатъ различни интерпелации, относително тоя чл. 9-й отъ законопроекта. Най-напрѣдъ възбуди се тукъ единъ интересенъ въпросъ отъ г-на Радева, че съсипия било за тия села, прѣзъ които минаватъ желѣзници. Сѫщото се поддържа и отъ г-на Дукова. Тия идеи, г-да прѣдста-

вители, сѫ стари, и г-да ораторитѣ трѣбваше да кажѫтъ повече, а именно че трѣбва да се видоизмѣни членътъ на мѣстата по построяването на тия линии, както е въ Руссия — на колища, или въ Америка — на въздуха. Имало кобили въ нѣкои села и не могли да ги искаратъ селянитѣ на паша. Ами че желѣзницитѣ на ли сѫ отъ обществень интересъ? Азъ не могѫ да се съгласѫ съ г-на Воденчарова, че частнитѣ имоти трѣбва да се плащатъ отъ държавата, по тая именно причина, че окржзитѣ, прѣзъ които минава желѣзнопѫтна линия, се повдигатъ въ икономическо отношение, и като е така, що сѫ виновати другитѣ окржзи да плащатъ за построяването на тия линии? (Тоне Радевъ: За Дунава говори!) Затова намирамъ, че обясненията на г-на докладчика сѫ умѣстни, а възраженията на нѣкои прѣдговорившипротивъ члена безмисленни. Считамъ въпроса за исчерпанъ и прѣдлагамъ прѣкращението на дебатитѣ.

Дим. Марковъ: Г-да прѣдставители! Божието Богу, а Кесаревото Кесарю. Така щото, ако държавата ще си прави желѣзници и ще прибира приходитѣ отъ тѣхъ, тя трѣбва да плати на населението ония земи, които зема за прокарването на линията. Г-нъ докладчикътъ каза: защото желѣзницитѣ ще свирѫтъ и ще минаватъ прѣзъ окржжията и съ това ще повдигнѫтъ цѣната на износа, дайте и вие нѣщо за направата на желѣзнопѫтнитѣ линии. А пъкъ ние ще отговоримъ: дайте и вие нѣщо намъ отъ прихода на желѣзницитѣ. Нѣма ли да ни дадете, тогава ни платете земитѣ. Щомъ приходитѣ отъ желѣзницата оставатъ за хазната, трѣбва тя да плати имотитѣ на хората. Азъ ще кажѫ на г-на Консулова слѣдующето: че 1,200.000 кв. метра земя е отчуждена отъ Софийския окржгъ за линията София-Перникъ и окржжниятъ съвѣтъ трѣбваше да плати 130.000 лева за частнитѣ имоти на хората. Софийскиятъ окрженъ съвѣтъ отхвърли, мимо закона, това искание на правителството, да се платѫтъ отъ съвѣта частнитѣ имоти, като искаше съ това да направи протестъ, за да може правителството да внесе законъ. Г-нъ Д-ръ Молловъ като прѣдсѣдатель на тоя съвѣтъ, щѣше да внесе въ Нар. Събрание прѣдложение, като събираше подписи отъ г-да прѣставителитѣ, но г-нъ Министръ-прѣдсѣдателтъ му каза, да не го внася, защото ще има внесенъ отъ правителството законъ, който да постановява, щото правителството да плаща цѣната на отчужденитѣ частни земи. Второ, г-да, трѣбва да вземемъ въ внимание и безисходното положение на окржжнитѣ съвѣти. Бюджетътъ на Софийския окрженъ съвѣтъ е бюджетъ отъ 200.000 л., и вие не искате да му наложимъ повече отъ 5% върхнина, когато, ако задължимъ окржжията да исплащатъ земитѣ, прѣзъ които минаватъ желѣзнопѫтнитѣ линии, ще трѣбва да се наложи върхнина 20%. А пъкъ има окржжия по-бѣдни и отъ Софийското окржжие. Заради това, прѣдлагамъ да се приеме щото частнитѣ имоти да се исплащатъ отъ държавата, а не отъ окржжнитѣ съвѣти. Прѣдлагамъ тоже и прѣкращението на дебатитѣ, защото вече 9 души сѫ говорили.

Ив. Грозевъ: Азъ ще си позволѫ да кажѫ нѣколко думи за освѣтление, понеже съмъ билъ желѣзничарь. Гдѣто се каза, че кой-знае каква голѣма сумма ще се плати отъ окржжнитѣ съвѣти, на да ли е вѣрно това. На да ли е вѣрно за туй, защото даже и по моитѣ смѣтки, които сѫ по-високи отъ ония на г-на Консулова — като смѣтамъ по 15 метра широчина — не ще отидѫтъ повече отъ 15.000 кв. метра на километръ. Ако прѣзъ единъ окржгъ минава една линия отъ 20 километра, тя ще земе 300.000 кв. метра или 300 уврати земя. Освѣнъ това, трѣбва да земете прѣдъ видъ, че всички земи не принадлѣжѫтъ на частни собственици, а нѣкои принадлѣжѫтъ на държавата. Значи, трѣбва да земемъ половината количество отъ прѣсмѣтнѫтитѣ, т. е. да земемъ 150.000 кв. метра, които сѫ равни на 150 уврати земя. Прѣсмѣтнѫти тия уврати по два наполеона, струватъ всичко 300 наполеона. Нека бѫдѫтъ 600 наполеона. Така щото, струва ми се, че плащанието на частнитѣ имоти отъ окржжнитѣ съвѣти не е толкова заплашително. Нѣкои отъ окржжията, прѣзъ които минава желѣзницата, не сѫ такива, щото това, което имъ се налага да платѫтъ, да имъ тѣжи. Пъкъ колкото по-близо е населението до станциитѣ, толкова повече то́ има вигоди. Това, г-да, е доказано. Тамъ гдѣто има повече желѣзници, населението е по-развито и имотитѣ, които обработва, му донасятъ и по-голѣмъ доходъ. Прочее, напълно се съгласявамъ съ г-на докладчика, да остане чл. 9-й тъй, както е приетъ отъ коммисията.

Отъ друга страна, г-да, констатирамъ хубавата идея на почитаемото днешно правителство, гдѣто иска да отдава направата на желѣзницата на прѣдприемачи à forfait.

Прѣдсѣд.: Това се свърши. Говорете по въпроса.

Ив. Грозевъ: Касателно чл. 9-й азъ се съгласявамъ напълно съ прѣдложението на коммисията.

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Азъ ви заявявамъ, г-да прѣдставители, че правителството нѣма да направи отъ това въпросъ; то остава на васъ да разрѣшите: кой трѣбва да плати отчужденитѣ мѣста — държавата ли или окржжията. Вие знаете, че паритѣ, които се харчѫтъ, все сѫ наши; било че държавата ги плащала, било окржжията. Азъ станѫхъ за да ви дамъ нѣкои разяснения върху мотивировката за приеманието на члена. (Дим. Марковъ: Да, но това ще костува 1,200.000 лева.) Едно врѣме, въ Южна България всичкитѣ окржзи се задължихѫ да си направѫтъ желѣзници; значи, тѣ бѣхѫ съгласни не само да платѫтъ обезщетението за земитѣ, а да направѫтъ сами за себе си и желѣзницитѣ. Извѣстно ви е, какъ въ 1885 година окржжията прѣдприехѫ да правѫтъ сами желѣзницитѣ съ една доста грамадна сумма. Поради това не можеше правителството да мисли, че сега окржжията ще намѣрѫтъ непоносима една такава малка сумма, каквато би дотрѣбвало за откупуването на частнитѣ имоти.

Втората причина, която е ржководила правителството за да тури тоя членъ въ закона, е, че нѣкои окржзи, като Бургазскиятъ, Сливенскиятъ и Софийскиятъ, за които говорихѫ и г. г. Марковъ, Гавриловъ, Воденчаровъ и Радевъ, като сѫ си платили суммитѣ за отчужденитѣ имоти, не справедливо ще бѫде да се освободѫтъ другитѣ отъ това плащание, макаръ да добиватъ сѫща полза. Щомъ еднитѣ сѫ платили, защо другитѣ да не плащатъ? Защото сѫ чакали една двѣ

години да мине желѣзницата прѣзъ тѣхнитѣ окржзи ли? Туй е въпросъ за една справедливость.

Колкото за мотива, че може би населението ще оцѣнява много високо имотитѣ си, азъ ще кажж, че това оцѣнение ще става възъ основание на емлячнитѣ регистри. Така щото, нѣма никаква опасность и въ това отношение.

Относително това, че желѣзницитѣ правели пакость на земледѣлческата класса, ще кажж да, тукъ-тамъ правятъ. На много мѣста, особенно лѣтно врѣме, плашятъ по полетата ергелетата и овцѣтѣ на хората. Но при всичко това, населението не се отказва отъ желѣзницитѣ, а напротивъ, отказва се отъ ергелета и прави желѣзници; защото признава, че желѣзницитѣ принасятъ друга полза. Така щото, населението не се страхува, че ще мине желѣзница прѣзъ окржга му.

А пъкъ колкото до това гдѣто се поменж, че Българскиятъ народъ билъ назадничавъ и първобитенъ, та не щѣлъ желѣзници, азъ ви казвамъ, че той толкова цѣни желѣзницитѣ, щото е готовъ да прави жертви, за да ги има. (Лазаръ Дуковъ: Не е истина!)

Най-послѣ, повтарямъ да кажж, че правителството оставя на Камарата пълна свобода да приеме това, което намѣри за най-добрѣ. Окржжията ли ще платятъ обезщението за мѣстата или държавата, за насъ е все едно; ние само искаме да обезщетимъ хората, на които земитѣ ще се вземятъ за желѣзницитѣ.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема. . . . . .

Тоне Радевъ: Искамъ думата, за малко едно обяснение!

Лазаръ Дуковъ: Да не се гласува членътъ, както прѣдлага комисията, защото, увѣрявамъ ви. . . . . .

Прѣдсѣд.: Нѣмате думата, г-нъ Дуковъ.

Лазаръ Дуковъ: Ако се приеме споредъ комисията, азъ ще протестирамъ!

Прѣдсѣд.: Понеже сж говорили 9 души, то ще положж на гласуване прѣдложението, което се направи нарано, за прѣкратяване на дебатитѣ. Ония г-да, които искатъ да се продължатъ дебатитѣ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Дебатитѣ се прѣкратяватъ.

Ще положж на гласуване чл. 9-й. Има прѣдложение, направено отъ г-на Воденчарова, поддържано още отъ трима души народни прѣдставители, щото чл. 9-й да се измѣни така: „частнитѣ имоти да се плащатъ отъ държавата, а окржжнитѣ и общинскитѣ имоти да се отстжпватъ безплатно.“ Има прѣдложение и отъ комисията, да се приеме, щото частнитѣ имоти да се плащатъ отъ окржжията, а общинскитѣ и държавнитѣ имоти да се отстжпятъ безплатно.

Най-напрѣдъ ще положж на гласуване прѣдложението на комисията. Който приема чл. 9-й, споредъ комисията, да си вдигне ржката. (Едни гласове: Меншество! — Други: Болшинство!) Меншество. (Шумъ. Гласове отъ лѣвицата: Болшинство е!)

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Меншество е!

Дим. Марковъ: Г-не Прѣдсѣдателю! Констатира се, че е меншество. Г-нъ квесторътъ Йоновъ ме увѣри въ това.

Прѣдсѣд.: Въ такъвъ случай нѣма нужда да се гласува другото прѣдложение. А трѣбва да се счита за прието. (Гласове: Да се гласува!)

Полагамъ на гласуване прѣдложението на г-на Воденчарова. Който приема това прѣдложение, което е, щото частнитѣ имоти да се плащатъ отъ държавата, а общинскитѣ и окржжнитѣ имоти да се отстжпятъ безплатно, да си вдигне ржката. (Гласове: Да се прочетжтъ гласоветѣ!)

Квесторъ Дим. Йоновъ: (Слѣдъ прѣброяването на гласоветѣ.) 38 души вдигатъ ржка.

Прѣдсѣд.: Значи болшинство е.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Тогазъ втората часть отъ члена става тъй: (Чете.) „Частнитѣ имоти, които съвпадатъ въ тоя поясъ, се отчуждавагъ и плащатъ отъ държавата, а окржжнитѣ и общинскитѣ притѣжания, се отстжпватъ безплатно.“ (Ржкоплѣскание.—Гласове: Прието!)

Ив. Абрашовъ: Азъ протестирамъ по това нѣщо! 38 души не могатъ да съставятъ болшинство, когато всичкитѣ сж. . . .

Лазаръ Дуковъ: Долу Абрашовъ, отъ когото никой нѣма никаква полза. (Шумъ.)

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 10. Надзорътъ по изучването и постройкитѣ на линиитѣ ще се упражнява отъ Министра на Общ. Сгради, Пжтищата и Съобщенията чрѣзъ учредената подъ неговото вѣдомство служба по постройкитѣ.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема чл. 10-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 11. Личниятъ съставъ за изучванията и надзора на постройкитѣ, както и заплатитѣ му, ще се опрѣдѣлятъ отъ Министерския Съвѣтъ и исплащатъ отъ суммата, ассигнована за построяването на желѣзнопжтната мрѣжа.“

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Ония г-да, които приематъ чл. 11-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 12. *Прѣходно распореждание.* Въ случай, че не засѣдава Народното Събрание, Министерскиятъ Съвѣтъ се упълномощава да утвърди търга за построяването на вече изучената централна линия Романъ-Плѣвенъ-Поликрайще-Шуменъ върху прѣдприятието, което прѣдстави на тоя търгъ най-износното за съкровището прѣдложение.

Не се приематъ въ никой случай оферти слѣдъ сключването на търга и переторжката. Подобни оферти или намаления се оставятъ безъ послѣдствие.“

Въ тоя членъ, комисията слѣдъ думитѣ „Поликрайще-Шуменъ,“ прибави „и Поликрайще-Руссе.“

Йови Воденчаровъ: Г-да народни прѣдставители! Съ тоя чл. 12-й отъ Закона за проектирането и построяването на желѣзнопжтната мрѣжа въ България, се искатъ двѣ нѣща: иска се Нар. Събрание да упълномощи правителството. . . (Шумъ.)

Геор. Даскаловъ: Тукъ не се чува нищо. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: Продължавайте, г-нъ Воденчаровъ.

Йови Воденчаровъ: Чакайте, г-не Прѣдсѣдателю, да млъкнѫтъ, че тогава.

Прѣдсѣд.: Молѭ, г-да, тишина.

Йови Воденчаровъ: (Продължава.) Иска се, казвамъ, съ прѣдписанието на чл. 12-й отъ тоя законъ, да се даде едно пълномощно на правителството, щото ако би да се отдаде на търгъ постройката на централната линия Романъ—Плѣвенъ и т. н., тоя търгъ да бѫде утвърденъ вмѣсто отъ Нар. Събрание—отъ правителството. Азъ мислѭ, че нѣма никакво прѣпятствие, ако се даде такова едно пълномощие на правителството, тъй като то прѣдставлява отъ себе си достатъчна гаранция, за да може да запази интереситѣ на държавата. Обаче, азъ не могѫ да се съгласѭ съ приеманието на втората алинея на тоя членъ, прѣдъ видъ на чл. 8-й отъ сѫщия тоя законъ. Извѣстно ви е, г-да прѣдставители, че у насъ сѫществува единъ Законъ за публичнитѣ търгове, въ който сѫ изложени начинътъ и условията, по които се отдава на търгъ едно прѣдприятие, било то държавно, общинско или окржжно. Мень ми се чини, че щомъ постановихме въ чл. 8-й, щото отдаването на търгъ да става на основание на Закона за публичнитѣ търгове, нѣма нужда да се приема втората алинея на тоя чл. 12-й, понеже правимъ едно ограничение, като постановяваме да се не приематъ никакви оферти слѣдъ сключването на търга и переторжката, и, ако се приематъ, да се оставѭтъ безъ послѣдствие. Азъ мислѭ, че ако се приеме тая втора алинея, съ която се дава право на правителството да утвърдява търгътъ, може би, ще се направи едно ограничение въ сключването на тоя търгъ и, може би, да се помисли, че интереситѣ на съкровището не ще да бѫдѫтъ запазени така, както би трѣбвало. По тая причина, азъ съмъ готовъ за даването пълномощно на правителството за утвърждаването на търга. Но азъ мислѭ, че ние трѣбва да не ограничаваме правителството по отношение на сключването на тоя търгъ, като правимъ едно измѣнение на сѫществующия Законъ за публичнитѣ търгове. Прочее, молѭ да се приеме първата алинея на чл. 12-й отъ тоя законъ така, както е поставена тукъ, а втората алинея да се заличи, като не нуждна, прѣдъ видъ сѫществуването на Закона за публичнитѣ търгове.

Ганчо Гавриловъ: Г-да прѣдставители! Азъ зехъ думата само за това, като мислехъ, че може да се явѫтъ мнѣния, които да бѫдѫтъ противъ приеманието на тоя членъ. Азъ не могѫ да бѫдѫ противъ распорѣждането на тоя членъ, защото, ако ние не дадемъ пълномощно на правителството и Министерството, на което имаме довѣрие, ще трѣбва да се свиква Събранието, а то ще струва голѣми разноски — 200.000 франка и повече. Заради това, азъ съмъ съвършенно съгласенъ, щото тоя членъ да остане така, както е; а пъкъ за втората алинея на сѫщия членъ, за която възрази г-нъ Воденчаровъ, тукъ не виждамъ и азъ нужда отъ неѭ. Виждаме се само прѣдизвикани отъ послѣдния търгъ за желѣзницата София — Романъ. Търгътъ се направи на основание на закона; послѣ и Събранието произведе търгъ, защото, както знаете, по закона то може да произвежда такива търгове. Всѣки втори день се подаваха оферти и се правеха намаления. Дѣйствително, че при сѫществуването на особенъ Законъ за публичнитѣ търгове, нѣма нужда отъ специална такава алинея. Въ Закона за търговетѣ е казано, че се опрѣдѣлява день за търгътъ и подиръ това се опрѣдѣлява и день за переторжка. Слѣдователно, ако законътъ е законъ, или съ други думи, ако се испълнява както трѣбва, то само отъ себе си се разбира, че нѣма нужда да се приема специяяна алинея. Азъ съмъ на мнѣние, щото тая алинея отъ 12-й членъ да се изхвърли, защото въ Закона за публичнитѣ търгове стой още едно прѣимущество; освѣнъ опрѣдѣления день за търга, има опрѣдѣленъ день и за переторжка, но има и другъ членъ, който дава право на Министерския Съвѣтъ да утвърди или не търга. Ако Министерскиятъ Съвѣтъ намѣри, че цѣнитѣ сѫ високи, то той има право да не утвърждява търгътъ; а съ тая алинея става едно ограничение. Азъ съмъ на мнѣние, че втората алинея, макаръ да е прѣдизвикана отъ нужда — защото вие всички помните какво се случи минѫлата година — нѣма нужда да се приема.

Тодоръ Табаковъ: Г-да прѣдставители! Отъ чл. 12-й отъ закона, се разбира точно и ясно, че едничкото учреждение, което трѣбва да утвърждава търговетѣ, е Нар. Събрание. Азъ не могѫ да се съгласѭ съ редакцията на тоя членъ, че ако Нар. Събрание не засѣдава, когато става търгътъ, да се прѣдостави право на правителството да утвърди тоя търгъ. Съображенията ми сѫ прѣди всичко тия, че не трѣбва Камарата да остава само на 8 души да утвърждаватъ търгове като за прѣдприятия по желѣзницитѣ. Имаме примѣръ отъ минѫлата година. Ако търгътъ за линията София — Романъ Нар. Събрание не удобри, то се получи една сума отъ $1\frac{1}{2}$ милиона лева по-малко. Това намаление покриваше всѣкакви разноски, ако бѣше свикано Нар. Събрание. Напримѣръ, ако на пролѣть почитаемото правителство свика Нар. Събрание, може да му прѣдложи и утвърждението на търга за построяването на линиитѣ. Нищо не ще бѫдѫтъ 100.000 лева; нищо не ще бѫдѫтъ тия расходи, за да се свикатъ г-да прѣдставителитѣ, за да обсѫдѭтъ въпросътъ и слѣдъ това да утвърдѭтъ или не търгътъ.

Колкото за втората алинея, която прѣдвижда едно ограничение, азъ съмъ на мнѣние да се исхвърли, прѣдъ видъ на случая, който видѣхме минѫлата година. Какво ще стане, ако при всичкитѣ търгове, г-да конкурентитѣ съ спекулативна цѣль се съгласѭтъ да не правѭтъ намаления по построяването на линията, и слѣдъ като се възложи търгътъ на едно или друго лице, тогава чакъ дойде на умъ на тия, които сѫ били измамени, да поискатъ и да намалѭтъ съ 5 милиона? Питамъ: какво ще правимъ тогава ние прѣдставителитѣ и правителството, и какво мнѣние ще има Българскиятъ народъ за тия икономии? 5 милиона, били тѣ и 3 милиона, не сѫ малко за една постройка.

Заради това, азъ съмъ на мнѣние, правото за утвърдяването търгътъ да се остави само върху Нар. Събрание. Когато търговетѣ бѫдѫтъ готови, нека се свика Нар. Събрание.

Нека се не гледа на нѣкакви си 50 или 100.000 лева, които и тъй за много малки работи пръскаме.

Второ. Никакви ограничения да не стават. Търговетѣ да си слѣдватъ споредъ Закона за публичнитѣ търгове. И ако слѣдъ переторжката се намѣри нѣкой и намали съ 2, 3 или 5 милиона, азъ казвамъ, че ние не трѣбва да се ограничаваме, не трѣбва да утвърждаваме търга. Затова, азъ пакъ казвамъ: втората алинея да се исхвърли, а правото за утвърждаване на търговетѣ да си задържи Нар. Събрание.

Хр. Топузановъ: Г-да прѣдставители! Азъ не могѫ да се съгласѭ никога да се приеме единъ членъ въ закона, съ който да се дава какво и да е пълномощно на правителството, за да извършва това, което е право на Нар. Събрание. Нѣкои отъ г-да ораторитѣ казахѫ, че съ това щѣли сме да направимъ една икономия на държавната хазна отъ сто и повече хиляди лева; заради това, нека да дадемъ на правителството пълномощно, слѣдъ като се извърши търгътъ, да го утвърди. Ако дѣйствително се водимъ по тия съображения, за да правимъ икономия и да упълномощимъ правителството да извърши нѣщо, което е работа на Нар. Събрание, то тогазъ по̀-хубаво ще направимъ ако упълномощимъ правителството да издава и всичкитѣ закони, та ние да се не събираме тукъ. Тогава ще направимъ още по̀-голѣма икономия. Но азъ ви казвамъ че, ако приемемъ тоя членъ, ние ще нарушимъ Конституцията и ще отстѫпимъ отъ правата на Нар. Събрание. Тия права сѫ на Нар Събрание и не трѣбва да ги отстѫпваме на никого. Съ какво можите да ме гарантирате, г-да, че туй правителство, на което може да имаме довѣрие, ще бѫде и тогава, когато ще се извършва търгътъ, и че именно то ще утвърди тоя търгъ? Не допускате ли, че може да бѫде тогава съвършенно друго правителство, на което да нѣмате никакво довѣрие и то да утвърди тоя търгъ?

Ето защо, азъ не съмъ съгласенъ да се прѣдоставѭтъ на правителството права, които сѫ на Нар. Събрание. Правата, които сѫ на Нар. Събрание, трѣбва да се запазѭтъ. Сто или двѣстѣ хиляди лева не сѫ нищо за държавния ковчегъ, когато е работата да се запазѭтъ правата на Нар. Събрание. Тоя е принципътъ, който трѣбва да се пази по всѣки случай, и даже никакви правилници, по прилагането на законитѣ, не трѣбва да се допущатъ. По тия съображения, азъ молѭ тоя членъ съвършенно да се отхвърли.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Г-да народни прѣдставители! Исказа се отъ многоуважаемия г-нъ Воденчаровъ най-напрѣдъ едно мнѣние за отхвърлянието на втората алинея отъ чл. 12-й. За да се отхвърли тая втора алинея, която има за цѣль да опрѣдѣли по единъ най-положителенъ начинъ, че не се допущатъ, слѣдъ свършването на търга, никакви намаления, по моето мнѣние има извънредно важно значение. Ние имаме единъ Законъ за публичнитѣ търгове, по силата на който се опрѣдѣля врѣмето на първоначалния търгъ, както и датата и срокътъ за переторжката. Примѣрътъ, който се наведе отъ г-да говорившитѣ Табаковъ и Топузановъ, като подкрѣпление на думитѣ на г-на Воденчарова, и ви се указа като аргументация, щото тоя търгъ да се утвърди отъ Нар. Събрание, и още да не сѫществува втората алинея, понеже минѫлата или по̀-минѫлата година Нар. Събрание е било икономисало на държавното съкровище една сума отъ единъ милионъ лева, тъй като при утвърждаването на търга сѫ се явили нови конкуренти, които намалили първоначалния търгъ съ извѣстна сума, е примѣръ, който не трѣбва да се поддържа. Икономисването на единъ милионъ лева за държавата може и да е нѣщо полезно; но ние, които стоимъ на депутатскитѣ скамейки, най-напрѣдъ трѣбва да ни въодушевява единъ принципъ отъ другъ родъ — принципътъ на законностьта, принципътъ на справедливостьта. Какъвъ е резултатътъ, какви сѫ началата, които сѫ докарали тая икономия на държавното съкровище минѫлата година? — Неуважение на нашитѣ закони, игнорирание на сѫществующия специяленъ законъ, законъ, приетъ отъ народното прѣдставителство и санкциониранъ отъ Държавния Глава. Приповторението на втората алинея има за цѣль още отъ сега да укаже на онния г-да прѣдприемачи, които би имали намѣрение да вземѫтъ участие въ търга, че нѣма да стане търгътъ по единъ незаконенъ начинъ, но че ще стане по единъ строго прѣдвиденъ редъ въ Закона за публичнитѣ търгове. И никой да не мисли, че слѣдъ като се даде едно държавно прѣдприятие по правилата на Закона за публичнитѣ търгове, ще може да се яви нѣкой, съ особенно намаление, да отнеме отъ рѫцѣтѣ на първия прѣдприемачъ онова законно право, придобито по силата на закона. И бѫдете увѣрени, г-да прѣдставители, че ако вие приемите втората алинея — азъ поне се рѫководѭ отъ оня принципъ, отъ който се рѫководеше и коммисията по Министерството на Общитѣ Сгради — когато тая втора алинея стане извѣстна на всичкитѣ конкуренти, както се прѣдполага че ще бѫде извѣстна като всѣки единъ законъ, особенно на хора, които се интересуватъ, то тѣ ще си опрѣдѣлѭтъ минималната сумма, която ще трѣбва да прѣдложѫтъ за това прѣдприятие, за да не би тѣхният противникъ да надпрѣвари съ понижението на нѣколко стотини лева и да вземе отъ тѣхъ прѣдприятието. Прибавете къмъ тоя послѣдния страхъ, че по онова положително и санкционирано законоположение, споредъ което никой другъ прѣдприемачъ, каквато и цѣна да даде, нѣма да му се приеме офертата, нито пъкъ търгътъ ще бѫде разваленъ. Това нѣщо прочее, ако минѫлата или по̀-минѫлата година е станѫло, то не е било съобразно съ нашето законоположение, което сѫществува, законоположение, което е утвърдено, законоположение, което е санкционирано по надлѣжния редъ. Не сме ли ние първитѣ, които трѣбва да уважаваме законитѣ, изработени и приети отъ Нар. Събрание? Защо тогава да допускаме тая несправедливость въ прѣдприятията и да излагаме интереситѣ на прѣдприемачитѣ по единъ съвършенно незаконенъ начинъ? Ако азъ съмъ прѣдприемачъ, г-да народни прѣдставители, никога нѣма да вземѫ участие въ единъ търгъ, който може по мимо всѣкакъвъ законъ, да се разваля. Азъ никога нѣма да покажѫ на търга своята дѣйствителна цифра, за която могѫ да приемѫ прѣдприятието върху си, когато знаѭ, че ако намалѭ само съ нѣколко стотинки, вашата оферта ще падне. Азъ ще бѫдѫ въ резерва, азъ ще чакамъ да си покажите всичкитѣ расчети, да си

покажите вашата максимална цифра, по която имате намѣрение да вземете прѣдприятието върху си, и чакъ тогазъ ще излѣзѫ и ще кажѫ: ако вашата оферта е за 2 милиона, азъ ще намалѭ на 1,900.000 лева; но това ще направѭ слѣдъ като видѭ вашата дѣйствителна смѣтка. И дѣйствително, до сега прѣдприемачитѣ за държавнитѣ прѣдприятия сѫ стояли назадъ, защото знаѭтъ, че у насъ се е въвелъ принципъ противозаконенъ, принципъ, който базира на нѣкаква икономия, безъ да се гледа че съ това се нарушава закона. И въ такъвъ случай ония страхове, които почитаемиятъ г-нъ Топузановъ искаше да прѣдстави, съвсемъ си нѣматъ мѣстото, защото азъ съмъ убѣденъ, че съ приемането на тая алинея, сѫщата икономия, сѫщата цѣль ще се постигнѫтъ. Нѣма да има Нар. Събрание, което да го разиграватъ прѣдприемачитѣ съ оферти; днесь да приема едни оферти, а утрѣ други и да отклонява своето рѣшение, прѣдъ видъ на нѣкакъвъ си единъ милионъ лева. Интереситѣ на една държава стоѭтъ много пò-високо отъ всѣкакви милиони. Достоенъ е оня, който уважава собственното си дѣло. За уважение сѫ ония хора, които уважаватъ своитѣ закони; ако сѫ криви, тѣ могѫтъ да се измѣнѭтъ по надлѣжния редъ. Нека, г-да прѣдставители, единъ пѫть да привикнемъ да уважаваме собственнитѣ си дѣла.

Сключвамъ прочее, че ако вие приемете тая втора алинея, която опрѣдѣлява още сега, какво никакви намаления нѣма да се приематъ слѣдъ сключването на търга по правилата на Закона за публичнитѣ търгове, бѫдете увѣрени, че всичкитѣ прѣдприемачи, които ще се опитатъ да вземѫтъ участие, ще прѣсмѣтнѭтъ много хубаво своитѣ сили, ще изучѫтъ много обстоятелственно въпроса, който ги интересува и офертитѣ, които ще бѫдѫтъ дадени, ще бѫдѫтъ направени дѣйствително сериозни, а не фиктивни, само за да сондиратъ почвата. Азъ вѣрвамъ, че всички добрѣ ще изучѫтъ въпросътъ за нашитѣ търгове. Даже цѣнитѣ на първоначалнитѣ търгове, когато е извѣстно, че ще има переторжка, сѫ всѣкога фиктивни. Прѣдприемачитѣ нарочно прѣдлагатъ голѣми цѣни, само за да опитатъ своитѣ противници, а дѣйствителното наддаване става въ момента на переторжката. Така щото азъ вѣрвамъ, че правителството, по тая втора алинея на чл. 12-й, се е ржководило отъ сѫщитѣ тия съображения, отъ които се е ржководила и комисията, като счита, че нашитѣ сѫществующи закони много повече защищаватъ и гарантиратъ интереситѣ на държавата и на прѣдприемачитѣ, ако бѫде единъ пѫть ясно и точно, още сега, обозначено, какъ ще ставатъ търговетѣ, отъ колкото да се прѣдоставя право да се намалява слѣдъ сключването на търга и да си играѭтъ съ интереситѣ както на прѣдприемачитѣ, така и съ нашитѣ законоположения. Тия сѫ съображенията, по които комисията по Министерството на Общитѣ Сгради, се е ржководила при приемането на втората алинея на чл. 12-й.

Азъ мислѭ, че мнѣнието по въпроса, повдигнѭтъ отъ г на Табакова и поддържанъ отъ г-на Топузанова, за да не се дава на Българското правителство онова пълномощие, което се изисква въ това прѣходно распореждание, е чисто субективно тѣхно мнѣние; защото, въ тоя случай, единственнитѣ мотиви, единственнитѣ съображения, които могѫтъ да ржководѭтъ единъ народенъ прѣдставитель, да изказва въ такава форма своето мнѣние, сѫ мнѣния не субективни, мнѣния на лично довѣрие. Ако почитаемото Нар. Събрание има онова довѣрие на правителството, за да му прѣдаде своето право, то това не е нито антиконституционно, нито е запрѣтено отъ нѣкой другъ законъ. Това право, да утвърдѭваме търговетѣ, е наше, и въ такъвъ случай ние можемъ да прѣдоставимъ това право нему; ние можемъ, по силата на сега сѫществующето специално законоположение да прѣдадемъ нашето право на Министерския Съвѣтъ, който да утвърдява тия търгове и то при условие, въ случай че не засѣдава Нар. Събрание. А въ случай, че послѣдното засѣдава, нѣма съмнѣние, че нѣма да бѫдѫтъ нарушени неговитѣ прерогативи и тия контракти ще бѫдѫтъ нему прѣдставени за утвърждение; но въ случай, че не засѣдава, то да не се свиква Нар. Събрание само за утвърждението на единъ търгъ, който е произведенъ отъ правителството по Закона за публичнитѣ търгове и по който въ сѫщность Нар. Събрание нѣма какво друго и да направи, освѣнъ да го утвърди.

Тия сѫ съображенията и обясненията, които счетохъ за нуждно да дамъ на почитаемото народно прѣдставителство. Въ заключение, молѭ го, да приеме редакцията на чл. 12-й въ тая форма, тъй както е прѣдставена отъ комисията.

Ив. Грозевъ: Г-да прѣдставители! Слѣдъ обясненията на г-на докладчика, на мень не останѫ нищо друго да кажѫ, освѣнъ да прибавѭ, че правото, което се дава по членътъ и по комисията, на Министерския Съвѣтъ, той да утвърждава търгове, това право е повече отъ законно. Сграхуватъ се нѣкои г-да прѣдставители, че се отнима правото на народното прѣдставителство съ тоя членъ. Не, не се отнима никакъ правото на народното прѣдставителство съ тоя членъ, защото министритѣ сѫ отговорни прѣдъ прѣдставителитѣ, ако злоупотрѣбяватъ съ утвърждението на такива търгове. И ми се струва, че въ всѣка сессия ще имаме право да запитваме и изобличаваме министритѣ, които сѫ злоупотрѣбили съ утвърждението на незаконни търгове. Така щото, това право не го губѭтъ народнитѣ прѣдставители.

Колкото за послѣднята алинея отъ тоя членъ, има друго да добавѭ. Послѣднята алинея, г-да, дава пълна гаранция на прѣдставителитѣ и на ония лица, които ще търгуватъ по направата на желѣзни линии. Вие знаете каква игра се изигра съ отдаването на прѣдприемачъ линията София — Романъ. Лицето, върху което останѫ послѣдния търгъ, първоначално бѣше прѣдложило да направи линията за 36,900.000 лева. Оставихѫ му врѣме да помисли и ако не бѣхѫ се явили други конкуренти имаше намѣрение — сѣщате се какво намѣрение имаше той — да вземе двойна сумма отъ колкото струва линията. А слѣдъ перетъргътъ намали съ единъ милионъ и нѣколко хиляди лева законния търгъ. Защо намали, всички се сѣщате за това. Това намаление направи той, нѣма съмнѣние, само да се докопа до линията. Да ли ще ѭ доискара, това е съмни-

телно. Азъ бѣхъ конкурентъ и мисля, че дадохъ най-положителна оферта отъ всичкитѣ други. Изучването направихъ на основание даннитѣ, които бѣше дало правителството на прѣдприемачитѣ. Правителството бѣше опрѣдѣлило количеството на работата, и на основание на количеството на работата, отидохъ по линията да видя: да ли ще намѣря материялъ по край линията или по-надалечъ. За голѣмо съжаление констатирахъ, обаче, че тия количества, дадени отъ правителството не били вѣрни. Това нѣщо се доказа и съ сегашното прѣдложение отъ страна на прѣдприемача. Тунелитѣ, който правителството прѣдставяше, че сж около 4 километра, казахж ми неотдавна, че сж само $2^1/_2$ километра. Единъ километръ тунелъ, г-да, струва не по-малко отъ 1,000.000 лева. Прѣдприемачътъ прѣдварително е билъ посвѣтенъ въ тайната, че тия количества не сж вѣрни, защото, ако се знаеше това, можехж и други прѣдприемачи да намаляватъ още повече щомъ знаяхж, че тия количества сж далечъ отъ истината.

Като давамъ тия обяснения на г-да прѣдставителитѣ, ще кажа, че ако излѣзатъ вѣрни правителственнитѣ количества на работитѣ, азъ се съмнѣвамъ, че прѣдприемачътъ ще искара линията. Това да се вземе подъ забѣлѣжка, и когато дойде своя редъ, азъ ще попитамъ тогава: да ли на срока е направилъ линията и да ли е могълъ да я направи съ цѣната, по която е оставена върху него.

Заради това, казвамъ, че послѣднята алинея служи за гаранция на всички прѣдприемачи, че нѣма да бждатъ измамени, както стана това въ миналогодишното Нар. Събрание. Моля прочее, да се приеме членътъ както е редактиранъ. И като считамъ въпроса за исчерпанъ, моля да се гласува.

Геор. Добриновичъ: (Вълко Нейчовъ: Бихъ молилъ г-на Добриновича да ми отстжпи думата). Чл. 8-й отъ Закона за постройката на желѣзнопжтнитѣ линии прави ссилка на Закона за публичнитѣ търгове, че отдаването на постройката на желѣзнопжтнитѣ линии ще стане на основание на Закона за публичнитѣ търгове. А пъкъ прибавката, или втората алинея на чл. 12-й отъ Закона за построяването желѣзнопжтнитѣ линии, прави изключение отъ общото правило. Азъ не съмъ съгласенъ съ онния г-да, които казахж, че подобно нѣщо нѣма. Въ всѣко правило може да се прави изключение. И законодателтъ, който е съставлявалъ закона, не е нарушилъ принципа; но отъ друга страна, мисля, че когато се прави единъ законъ, въ такъвъ случай не би трѣбвало да се прави това ограничение съ пунктъ вторий на чл. 12-й. Това отива до нѣйдѣ да ограничава конкуренцията за малонаддаване. Но споредъ мень, тамъ гдѣто има малонаддаване, не би трѣбвало да има ограничение. Съгласете се, г-да прѣдставители — и докладчикътъ ще се съгласи съ това мнѣние, защото найпослѣ какво ще отговори той на това — ако подиръ търга се яви единъ конкурентъ и малонаддаде 500.000 лева въ полза на хазната, да ли не би се прѣдпочелъ тоя конкурентъ, който е малонаддалъ за извѣстна линия, или за линията, за която се спомѣнува въ тоя членъ, да ли не трѣбва на него да се даде? Ето защо се обявявамъ противъ това ограничение. Ограничение не трѣбва да става. Достатъчно е да има чл. 8-й и ние или Министрътъ ще се основе на Закона за публичнитѣ търгове. Ограничение по-нататъкъ не разбирамъ и не трѣбва да допуснемъ, защото съ това ще направимъ извѣстенъ ущърбъ на хазната и на народната кесия. По чл. 12-й казвамъ, съгласенъ съмъ съ г-на Воденчарова, че тоя пунктъ отъ тоя членъ трѣбва да се отхвърли. Колкото за опасностьта да се не дава това пълномощие на министритѣ, ако не засѣдава Нар. Събрание, да могжтъ да сключватъ търгове или утвърдяватъ, мисля, че отъ това упълномощаване нѣма опасность ни най-малко, защото тукъ е условно; казано е: ако не засѣдава Нар. Събрание. Може то да засѣдава и самитѣ министри нѣма да се изложжтъ на порицание, както печата много пжти казва: туй сж направили, онуй сж направили. Щомъ засѣдава Нар. Събрание ще кажжтъ: търгътъ е сключенъ; заповѣдайте утвърдете го. Министритѣ, слѣдъ вотирането на тоя членъ както е, или ще се съгласжтъ да свикатъ извънредна сессия и ще поднесжтъ сключения търгъ, или ще го оставжтъ за редовната сессия. Тукъ е условно. Не е казано, че даваме пълномощно на министритѣ и че не може да конкурирать хората по-нататъкъ. Пълномощното, както го даваме, можемъ и да го отмѣнимъ; а и тѣ иматъ право да се откажжтъ отъ него. Азъ поне не виждамъ тая опасность, както казахж г-да прѣдговорившитѣ и се съгласявамъ да остане членъть както е.

Колкото за втория пунктъ на чл. 12-й, се съгласявамъ съ г-на Воденчарова, да се исхвърли.

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Г-да прѣдставители! Правителството не желае да му давате пълномощие; защото аслж съ тоя членъ, до колкото го разбирамъ, не може да се дава пълномощие. Търговетѣ, обикновенно, споредъ Закона за търговетѣ, се оставятъ да се произвеждатъ отъ правителството, отъ администрацията, защото то е работа на испълнителната власть, а не на законодателната. Споредъ досегашната практика законодателната власть е задържала за себе си това право. Да не мислите, че правителството желае да му дадете нѣкои особенни права. Отъ моя страна, азъ заявявамъ, че ние не сме ищахлии да утвърдяваме сами търговетѣ; напротивъ, за насъ е даже по-приятно вие сами да ги утвърдявате. Но за да не се свиква извънредна сессия и да не се мае почванието на постройката, по-добрѣ е да се извърши и утвърди търгътъ отъ администрацията. За да нѣма недоразумѣние, заявявамъ, че ние никакъ не сме наклонни да се свиква извънредна сессия, а ще чакаме до есень, защото България е била 500 години безъ желѣзници и може да стои още една година безъ тѣхъ. Тъй щото, да не мислите, че това е поставено отъ желание за нѣкакви цѣли. Остава на васъ, ако обичате, можете слѣдующата сессия да утвърдите търга.

Колкото за втората алинея, мисля, че тя е дѣйствително излишна; но знаете ли защо е излишна? — Защото е прѣдвидена въ Закона за търговетѣ. Ако искате полезни търгове, трѣбва да има единъ край. Става търгъ, става перегоржка първа, втора и трета. Трѣбва да се тури край, защото най-голѣми злоупотрѣбления може да се правятъ въ такивато търгове. Има хора, които основателно поддър-

жатъ, че не само не е гаранция неутвърждението на търга, а съ него се прави най-голѣмо злоупотрѣбление, защото, който е фаворизиранъ отъ правителството, той нѣма да се излага на неизвѣстность, а ще чака, понеже знае, че ще се развали търгътъ, както е правено до сега, и послѣ ще направи едно малко намаление и ще вземе прѣдприятието; а пъкъ другитѣ конкуренти, като знаятъ, че ще се развали търгътъ, нѣма и да идатъ даже да конкурират. Това е по-важно, отъ колкото утвърждаването на търговетѣ да става отъ Нар. Събрание, и по тоя начинъ да прикрива чуждитѣ отговорности. Желателно е изобщо тия търгове да стават при по-сериозна гаранция. Трѣбва да има търгъ, переторжка и да се свърши съ тѣхъ, а не да се играе съ наддаването или намалението, както се играе на комаръ, и да се утвърдява търгътъ само тогава, когато се яви приятель, а може би и нѣщо повече, на министритѣ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Г-да прѣдставители! Азъ нѣма да ви занимавамъ много, а ще кажа само нѣколко думи. Въпросътъ е . . .

Хр. Конкилевъ: (Прѣкѫсва го.) Г-не Прѣдсѣдателю! Докладчикътъ нѣма право да говори слѣдъ всѣки ораторъ.

Прѣдсѣд.: Докладчикътъ, когато поиска думата му се дава. Той е говорилъ само единъ пѫть слѣдъ г-на Топузанова, и повече не му съмъ давалъ думата.

Д-ръ Дим. Вачовъ: Има право всѣки пѫть да говори, само, че не се чете за ораторъ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Дѣйствително, както каза г-нъ Министрътъ на Общитѣ Сгради, то е вече ваша работа какъ ще приемете; но коммисията, при изучването на тоя въпросъ, имаше прѣдъ видъ слѣдующето: Въ интереса на държавата е, изученитѣ линии да се дадатъ на търгъ. Заради това е и казано: въ случай че незасѣдава Нар. Събрание, да се прѣдостави право на Министерския Съвѣтъ да произведе търгътъ; но и това право, което е дадено на Министерския Съвѣтъ не е за всичкитѣ линии, прѣдвидени въ чл. 4-й, а само за двѣ линии, които сѫ изучени и готови за отдаване на търгъ тая година. Това обстоятелство имайте прѣдъ видъ и не мислете, че ауторизирате всѣко правителство до испълнението цѣлия проектъ въ всичкитѣ му 11 члена.

Второ, г-нъ Добриновичъ ме интерпелираше съ такъвъ въпросъ: ако слѣдъ переторжката се яви новъ прѣдприемачъ и прѣдстави намаление въ размѣръ на 500.000 лева, какво повѣдение трѣбва да държи, било Нар. Събрание, било Министерскиятъ Съвѣтъ, когото вие благоволите да натоварите съ утвърждението на търговетѣ. Ще му отговоря, че не трѣбва да се прави друго нищо, освѣнъ онова, което е прѣдвидено въ дѣйствующия у насъ законъ. Защо? — Защото слѣдъ възлагането на единъ търгъ, слѣдъ утвърдението му — а всѣки единъ търгъ слѣдъ переторжката се утвърждава — никакво по-нататъшно намаление не трѣбва да се приема; защото, за да икономисате 500.000 лева, може да докарате загуби, които ще възлизатъ на нѣколко милиона лева. Пита се: въ какъвъ срокъ, въ колко врѣме трѣбва да стане намалението? Ами когато остане единъ търгъ върху мене, ако съмъ прѣдприемачъ, и слѣдъ два мѣсеца се яви едно лице да малонаддава, а азъ съмъ направилъ цѣлъ купъ разноски по приготовлението на необходимитѣ работи зарадъ това прѣдприятие, какъ ще ми отнемете търгътъ, защото трето едно лице се явило да малонаддава? Слѣдователно, така поставени тия въпроси, трѣбва да има единъ терминъ, трѣбва да се прѣдвиди единъ срокъ, въ който да се движимъ, въ който да има право третото лице да прѣдстави своята оферта, своитѣ условия. А тоя промежутокъ е переторжката, която се прѣдвижда въ Закона за търговетѣ. Не ще съмнѣние, както се обясни и отъ много г-да оратори, че когато сѫществува единъ законъ, трѣбва да го съблюдаваме, защото това е отъ полза за насъ. Ако азъ зная, че може да стане тъй, както напрѣдъ, нѣма да вземя участие нито въ първоначалния търгъ, нито въ переторжката, но ще чакамъ борящитѣ се конкуренти да изложатъ своитѣ сили, да изложатъ своитѣ свѣдения, своитѣ интереси, и чакъ на третия или четвъртия день слѣдъ переторжката да се явя съ 2% или 3% намаление, за да приема или за да отнема това, което други сѫ добили по законенъ начинъ. По тия съображения, азъ мисля не 500.000 лева, но и каквото ще да стане, да не се развалятъ търговетѣ. Ако тоя прѣдприемачъ има да направи намаление, то за деня на търговетѣ се дава най-широка гласность, публикува се въ всички вѣстници и само глухиятъ не може да чуе, че еди-кой день ще стане търгъ за такова и такова държавно прѣдприятие и че 24 часа слѣдъ търга ще стане переторжка и всички, които сѫ заинтересувани, ще се явятъ на надлѣжното мѣсто, снабдени съ надлѣжнитѣ формалности, ще взематъ участие въ търга и ще остане търгътъ върху тогова, който прѣдстави най-добра смѣтка, най-сгодни условия за държавата и той ще получи прѣдприятието. Прѣдоставяне право да се прѣдставятъ оферти слѣдъ търга, както г-нъ Министрътъ на Общитѣ Стради забѣлѣжи, е опасно. Азъ като Министръ на Общитѣ Сгради, ако искамъ да фаворизирамъ нѣкои, ще имъ кажа: не взимайте участие, защото слѣдъ като се прѣминатъ тия формалности, ние ще ги неглижираме, ние нѣма да ги зачитаме, и при окончателната переторжка, когато ще трѣбва да се възложи търга на Х, ще дойде моя приятель У, и слѣдъ като узнае положението на работата, ще даде по-благоприятно намаление, да получи той търга. И при тия фаворизации ще стане улеснение въ прѣдприятието на фаворизиранитѣ лица, които ще печелятъ. И държавата ужъ ще печели, но на края ще излѣзе, че тя губи.

Заради това, никакви 500.000 лева нѣма да бѫдатъ важни, за да нарушаваме едно законоположение въ страната. Така щото, при такова положение на работата, при нѣмание никаква опасность, моля почитаемото народно прѣдставителство да приеме чл. 12-й отъ тоя законопроектъ, както е приетъ отъ коммисията.

Тонѳ Радевъ: Азъ нѣма да говоря по члена, г-да прѣдставители, но ще говоря за линията Шуменъ-Каспичанъ да не става както до сега. Има 5 души инжинери, които повече лѣжатъ отъ двѣ години насамъ по линията Каспичанъ и се плаща доста огромно количество пари, а

пѫтьтъ е малъкъ Въ Каспичанъ отъ 5 инжинери само единъ Петръ Върбановъ ходи, а другитѣ само лѣжѫтъ. За това, молѭ г-на Министра и г-да прѣдставителитѣ да бѫдѫтъ осторожни, да се искаратъ линиитѣ по-скоро. Каспичанската линия отъ Августъ мѣсецъ се строи и, повтарямъ, само единъ помощникъ-инжинеръ Петръ Върбановъ обикаля, а другитѣ лѣжѫтъ. Молѭ, прочее, г-на Министра и Нар. Събрание да направѭтъ, щото да се извърши по-скоро линията, за да не харчи държавата на вѣтъра пари. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

М-ръ Гр. Д. Начевичъ: Г-да прѣдставители! Азъ съмъ противъ гласоветѣ „исчерпанъ е въпросътъ“ и желаѭ да се слѣдва разискването. Относително до вниманието, което обърнѫ г-нъ прѣдговорившиятъ, по постройката на линията Шуменъ-Каспичанъ, ще му възразѭ, че такова нѣщо за напрѣдъ не може да става. Понеже тая линия се строи хазяйственнимъ образомъ, прави ѭ държавата, то може да отиде още 5 години. Ние сме противъ тая система. Г-нъ Маджаровъ не е билъ въ България министръ, но азъ съмъ билъ такъвъ и въ мое врѣме желѣзници не сѫ строени никога хазяйственнимъ образомъ. Азъ до като съмъ билъ въ Министерството, всѣкога съмъ билъ противъ строението хазяйственнимъ образомъ, каквито и да е държавни работи, и всѣкога съмъ прѣпятствувалъ, когато се е повдигалъ въпросъ за такъвъ начинъ строение. И до гдѣто стоѭ на тая банка, заявявамъ, че нѣма да позволѭ подобно нѣщо. Тъй сѫщо, и моитѣ другари нѣма да позволѭтъ такъвъ единъ начинъ на строение. Опитъ е направенъ. Азъ знаехъ прѣдварително, че линията Ямболъ-Бургазъ ще стане 30% по-скѫпо, ако се прави хозяйственнимъ образомъ и се противѣхъ. Като си дадохъ оставката, моятъ намѣстникъ ѭ почнѫ по тая осѫдителна система и резултатътъ доказа моитѣ прѣдвиждания, линията станѫ вмѣсто за 8, за 12,000.000 лева. Бѣхъ противенъ сѫщо и за постройката на линията София-Перникъ хозяйственнимъ образомъ, и сега виждаме, че намѣсто 3, за неѭ сѫ се потрошили вече петь милиона и тя ще стане, може би, за 6, 7, 8 милиона лева. Слѣдователно, тия опити трѣбва да ни убѣдѭтъ да не правимъ вече желѣзници хозяйственнимъ образомъ, защото това е прѣстѫпление. Ние не искаме да се повтарятъ такива прѣстѫпления.

Относително пълномощието, както каза г-нъ Министръ Маджаровъ, ние не само, че го не желаемъ, но напротивъ, желаемъ да рѣшите изрично, щото само Нар. Събрание да утвърждава търговетѣ по желѣзницитѣ, защото не искаме да си навлѣчемъ критиката не отъ честни хора, но отъ безчестни. Ако е турено тукъ въ законопроекта, че се упълномощава Министерскиятъ Съвѣтъ да утвърди търговетѣ за изученитѣ линии, то е за удобство на Нар. Събрание, за да не се свиква само за утвърждаване търговетѣ. Най-сѣтнѣ, това се оставя на вашето благоусмотрение. Ние не искаме подобно пълномощно. Постановете, щото Нар. Събрание да утвърждава търговетѣ.

Но позволете ми да настоѭ да си остане втората алинея на тоя членъ и то въ полза на държавното съкровище. Като се говори нѣколко пѫти, позволете ми да изразѭ и мнѣнието на правителството по тоя въпросъ. Позволете ми да изразѭ и моето частно мнѣние. Отъ опита, който имамъ въ управлението, азъ ако съмъ пълновластенъ, ще рѣшѭ даже да не се правѭтъ нито переторжки. Ето защо. Когато търговетѣ ставатъ само въ единъ день, тогава всѣки ще знае, че нѣма да има переторжка, ще си прави смѣткитѣ и ще намали цѣнитѣ до минимумъ. Когато напротивъ конкурентитѣ знаѭтъ, че ще има переторжка, тѣ не прѣдставляватъ дѣйствителната цѣна. Даватъ цѣни само на вѣтъра, защото си мислѭтъ, че по тоя начинъ ще видѭтъ какво ще даджтъ другитѣ. И слѣдъ търга започватъ помежду имъ интригитѣ и споразумѣнията и линията става по-скѫпа, отъ колкото ако нѣмаше переторжка. Но понеже въ закона има прѣдвидено да става переторжка — макаръ че по моето частно мнѣние това да е противъ интереситѣ на държавата — нека си остане така. Но нови переторжки да ставатъ слѣдъ оная, която е прѣдвидена въ закона, нѣма нужда и трѣбва да се тури край на това. Помислете си какво става въ такива случаи. Въ Понедѣлникъ напр. станѫ переторжка и търгътъ ще се утвърди; явява се тогава нѣкой човѣкъ въ Вторникъ и намали 50 или 100.000 лева. Таманъ правителството да вземе рѣшение, явява се другъ прѣдприемачъ подиръ недѣля, подиръ мѣсецъ, подиръ два мѣсеца, и тъй нататакъ. Така щото, нѣма да има край това нѣщо. Тая игра ще се продължава мѣжду конкурентитѣ безконечно и въ резултатъ ще бѫде, че линията, която ще стори 30 милиона лева, ще ѭ направѭтъ да костува 35 или 40 милиона лева и ще си играѭтъ съ мѣсеци. При такива случаи, сериознитѣ конкуренти се оттѣглятъ, оставатъ несериознитѣ и правителството ще има линия по-скѫпа. Туй заключавамъ отъ опититѣ, които сѫ направени. Говори се, че сѫ се спечелили единъ милионъ лева за линията София — Романъ. Азъ, г-да, не искамъ да размѫтвамъ калъта, но ще кажѫ, че безъ 18-й Май, тая линия щѣше да струва не 21 милионъ, а 31 милионъ лева. (Шумни ржкоплѣскания. — Гласове: Вѣрно!)

Дим. Йоновъ: Понеже се убѣдихме отъ обясненията на г-на Министра и г-на докладчика, прѣдлагамъ да се прѣкратѭтъ дебатитѣ.

Прѣдсѣд.: Желае ли Нар. Събрание да се продължаватъ дебатитѣ?

Конст. Досевъ: Г-не Прѣдсѣдателю! Въпросътъ е важенъ . . . .

Вълко Нейчовъ: Държѫ на думата си.

Конст. Досевъ: Г-да прѣдставители! Въпросътъ, който се обсѫжда сега, е много важенъ и молѭ да се обмисли и обсѫди много хубаво, за да не направимъ една грѣшка, която ще ни костува сѣтнѣ много. Първата алинея на чл. 12-й отъ тоя законопроектъ постановява да се даде право на почитаемия Министерски Съвѣтъ да утвърди търга, ако Нар. Събрание не засѣдава . . . .

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Прѣдъ видъ обясненията на г-на Министра на Общитѣ Сгради и г-на Министра на Външнитѣ Дѣла, които декларираѭтъ, че не желаѭтъ да се дава пълномощие на Министерския Съвѣтъ да утвърждава търговетѣ, като взимамъ актъ отъ тѣхнитѣ мнѣния, азъ, въ тоя случай, заявявамъ отъ страна на ком-

мисията, че съмъ съгласенъ да се остави на Нар. Събрание правото да утвърждава търговетѣ. Послѣднята алинея обаче трѣбва да си остане както е.

Конст. Досевъ: Прѣдъ видъ обясненията на г-да министритѣ и г-на докладчика, нѣма да говорѫ по първата алинея. Отъ друга страна, напълно поддържамъ, че втората алинея е необходима и трѣбва да си остане. Трѣбва веднѫжъ за винаги да се тури редъ, щото при търговетѣ, да не ставатъ онія кавги, както сѫ ставали до сега.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Така щото, прѣходното распорѣждание ще стане тъй: „Утвърждението на търговетѣ за всичката желѣзнопѫтна мрѣжа става отъ Нар. Събрание.“

Прѣдсѣд.: Въ закона трѣбва да бѫде прѣдвидено кой ще утвърждава търговетѣ: Нар. Събрание ли или Министерскиятъ Съвѣтъ. Защото законътъ, който постановява това, се отмѣнява. Така щото, въ чл. 12-й трѣбва да се обясни.

М-ръ Гр. Д. Начевичъ: Утвърждаването ще става по Закона за желѣзницитѣ.

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Докладчикътъ има право да промѣнява редакцията на члена, който коммисията е приела. Щомъ г-нъ докладчикътъ приема утвърждението на търговетѣ да става отъ Нар. Събрание, то трѣбва да прѣдшествува мнѣнието на коммисията и ако се не приеме, тогава да се гласува другото. Така щото, молѫ да се гласува мнѣнието на коммисията, както сме го редактирали ние: утвърждението да става отъ Нар. Събрание.

Вълко Нейчовъ: Ако се подложи на гласуване заключението на коммисията, искамъ думата да говорѫ върху това заключение.

Прѣдсѣд.: Като имате прѣдъ видъ заявлението на г-на Министра и г-на докладчика, може да говорите.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Чл. 12-й както е прѣдставенъ — оставете на страна втората алинея — не можете да добие удобрѣнието на Нар. Събрание, и то по тая причина. Азъ напр. нѣмамъ гаранцията, че Нар. Събрание ще приеме да утвърди търга тъй, както е прѣдставенъ отъ правителството. Ние имаме сега на чело на управлението човѣци, на които можемъ всичко да повѣримъ, но азъ не съмъ сигуренъ, че това правителство ще трае всѣкога. Ние оня день, г-да, излѣзохме отъ една криза, която толкова смути духоветѣ на страната. Може ли да кажемъ, че на тия сѫщитѣ столове не ще сѣднѫтъ човѣци, като тия, които въ продължение на 8 години ограбихѫ България? Ние, съ приеманието на тоя членъ, ще дадемъ срѣдства за една Панама. На всѣки начинъ, молѫ, ако има нѣкой, който да исхожда отъ желанието да се приеме тоя чл. 12-й, както е прѣдставенъ, да се отмахне отъ тоя ищахъ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Чл. 12-й остава така: (Чете.) „Утвърждението на търговетѣ за всичката желѣзнопѫтна мрѣжа върху прѣдприятието, което прѣдстави на търга най-износното за съкровището прѣдложение, става отъ Нар. Събрание.“

Прѣдсѣд.: Втората алинея остава ли?

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Втората алинея остава както си е.

Прѣдсѣд.: Ще положѫ на гласуване чл. 12-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика.

Стефанъ Таневъ: Азъ мислѫ, че трѣбва да се каже само: „Утвърждението на търговетѣ за желѣзнопѫтната мрѣжа става отъ Нар. Събрание.“ (Гласове: Да се каже за цѣлата мрѣжа!)

Прѣдсѣд.: Добрѣ, първата алинея ще бѫде така: „Утвърждението търговетѣ, за всичката желѣзнопѫтна мрѣжа, става отъ Нар. Събрание.“

Йови Воденчаровъ: Втората алинея остава ли?

Прѣдсѣд.: Да.

Йови Воденчаровъ: Азъ съмъ противъ нея.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува най-напрѣдъ първата алинея както ѫ редактирахъ, и послѣ ще се гласува втората алинея отдѣлно.

Ив. Ст. Гешовъ: Да се каже „за всичката желѣзнопѫтна мрѣжа.“ Да се знае.

Прѣдсѣд.: Онія г-да, които приематъ първата алинея на чл. 12-й съ послѣднята редакция — „Утвърждението на търговетѣ, за всичката желѣзнопѫтна мрѣжа, става отъ Нар. Събрание“ — да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се. (Ржкоплѣскание.)

Ще дамъ думата по втората алинея, първо на г-на Воденчарова, когото молѫ да бѫде малко по-кѫсъ.

Ганчо Гаврииловъ: И азъ ще говорѫ.

Прѣдсѣд.: Прѣди да говори г-нъ Воденчаровъ, има думата г-нъ докладчикътъ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Г-да народни прѣдставители! Виждамъ, че има желание да се говори по втората алинея на приетия отъ васъ чл. 12-й. Тая алинея има слѣдующето съдържание: (Чете.) „Не се приематъ въ никой случай оферти слѣдъ сключването на търга и переторжката. Подобни оферти или намаление се оставятъ безъ послѣдствие.“ Това нѣщо, за което вие се занимавате сега и за което нѣкои г-да оратори се приготовляватъ да привлѣкѫтъ вашето внимание, нека се има прѣдъ видъ, че то се прѣдвижда въ сѫществующия Законъ за публичнитѣ търгове. Ако то се приеме сега въ чл. 12-й, не е нѣщо ново, не е нѣкое пововъвѣдение; то е само да му се даде гласность, да се даде на всеуслишание, че нѣма за напрѣдъ, нито народното прѣдставителство, нито Министерството да нарушаватъ, както до сега, сѫществующия Законъ за публичнитѣ търгове, а ще го съблюдаватъ тъй, както той изрично прѣдписва. Не ще се позволява да има никакво намаление слѣдъ сроковетѣ, прѣдвидени въ Закона за публичнитѣ търгове. Като не въвѣждаме нѣкои измѣнения въ Закона за публичнитѣ търгове, като се приема тоя Законъ така, изново се исказва мнѣние отъ народното прѣдставителство, че за прѣдстоящитѣ прѣдприятия рѣшително никакви намаления, слѣдъ сключването на търга, нѣма да се приематъ. Който е сериозенъ прѣдприемачъ, нека прѣдстави намаленията си въ момента, когато става търга, и да прѣдстави намаленията, които мисли, че сѫ износни за него. Защото обикновенно, г-да прѣдставители, прѣд-

приемачитѣ не прѣдставляватъ дѣйствителното и истинско намалепие, което могжтъ да направѣжтъ въ момента на търга или переторжката, а се задържатъ въ резерва.

По тия съображения, мислѣж, излишно ще бѫде да се занимаваме съ разискването на тая втора алинея отъ чл. 12-й. Ако тя сѫществува въ законопроекта, сѫществува за доказателство, че както народното прѣдставителство, така и правителството ще се ржководѣжтъ, когато има търгове, споредъ изричното прѣдписание на Закона за публичнитѣ търгове.

Йови Воденчаровъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдъ видъ на новата редакция, която се прие отъ страна на правителството на чл. 12-й, мень ми се чини, че трѣбва въ тоя случай да исхвърлимъ втората алинея и то да ѭ исхвърлимъ по слѣдующитѣ причини и съображения. Първо защото ние не правимъ законъ за да гарантираме интереситѣ на прѣдприемачитѣ, а — интереситѣ на хазната. Отъ думитѣ на г-на докладчика, които исхождатъ отъ чувства искренни и отъ желание да се направи добро, азъ не могѫ да се убѣдѭ въ полезностьта на тая втора алинея, която е поставена въ чл. 12-й на закона. Въ Закона за публичнитѣ търгове, г-да народни прѣдставители, ние даваме право на правителството да произвѣжда търговетѣ, да ги сключва и да повиква насъ да ги санкционираме. Азъ питамъ: ако ние съ тая алинея свържимъ ржцѣтѣ на правителството и не му дадемъ правото да се произнася върху произвѣдения търгъ, не му дадемъ правото да получава повторно оферти, какъ ще запази то интереситѣ на държавата? Вие трѣбва да знаете, г-да прѣдставители, че прѣдприемачитѣ не се ржководѣжтъ отъ морала, а отъ интереса и спекулацията. Ако излѣзжтъ 5—6 души прѣдприемачи и направѣжтъ споразумѣние, и се намѣри нѣкой главенъ секретарь, че надникне въ пликоветѣ на офертитѣ и стане търга много опасенъ за интереситѣ на държавата, и вие свържите ржцѣтѣ на правителството, да не прави втори търгъ, нѣма ли да турите въ опасность интереситѣ на държавата? Мень ми се чини, че ние трѣбва да оставимъ Закона за търговетѣ да се практикува и прѣдписанията му да се упражняватъ така както е било до сега. Нека правителството произвѣде първи, втори и трети търгъ и подиръ това, като види, че по всичката линия сѫ запазени интереситѣ на държавата, тогава сѫмо да ни повика да санкционираме най-полезното за интереситѣ на държавата, за интереситѣ на хазната. Като исхождамъ отъ тия съображения, азъ мислѣж, че ние трѣбва да приемемъ прѣмахването на втората алинея отъ чл. 12-й. Азъ съмъ съгласенъ, че Законътъ за търговетѣ е много недостатъченъ, неясенъ, неопрѣдѣлителенъ въ всичкитѣ свои прѣдписания. Тоя законъ останѫ отъ окупационнитѣ власти, и въ разстояние на 18 години директоритѣ на общитѣ сгради не сѫ се погрижили да изработѭтъ другъ единъ законъ, който да бѫде пò-положителенъ, пò-ясенъ, пò-пъленъ и пò-точенъ въ прѣдписанията си за гаранцията, било на обществото, било на държавата Въз основание на това, мислѣж, че настоящето правителство, което е въодушевено отъ началото, отъ идеята да попълни законитѣ, да ги направи пò-съдържателни, за да могжтъ да запазватъ интереситѣ на държавата и на обществото, ще сезира въ идущата сессия Камарата съ единъ новъ Законъ за публичнитѣ търгове. Но сега, при сѫществуването на Законъ за търговетѣ, да свържимъ както своитѣ, така и ржцѣтѣ на правителството, да не се получаватъ допълнителни оферти подиръ произвѣждането на какъвто да е търгъ, е неправилно, и за това мислѣж, втората алинея отъ чл. 12-й като ненуждна и непотрѣбна, а даже врѣдна за интереситѣ на държавата и хазната, да се отхвърли.

М-ръ Гр. Д. Начовичъ: Г-да прѣдставители! Азъ ви молѣж да се не съгласявате съ взглядоветѣ на г-на Воденчарова, защото виждамъ, че Негова Милость не е билъ по врѣме на търговетѣ въ София и си е съставилъ криво понятие въ случая. Г-нъ Воденчаровъ мисли, че правителството е задължено въ всѣки случай да приема и утвърждава търговетѣ, които сѫ станѫли. Това не е истина. Въ Закона за публичнитѣ търгове се прѣдвижда, че правителството може да отхвърли единъ търгъ и да не го приема, то нѣма задължението да утвърждава. Какво става при строението на желѣзници? — Най-напрѣдъ самото правителство изучва положението на линията; опрѣдѣля приблизителната цѣна на направата ѝ споредъ изучването, и като е вечъ освѣтлено каква ще бѫде приблизителната сумма за направата на линията, то произвѣжда търга, на който се явяватъ разни конкуренти. Така ще се постѫпи и съ прѣдстоящата линия; ще се прѣдизвика публиченъ търгъ когато ще засѣдава въ София Нар. Събрание. Ще бѫде тукъ тогава и самъ г-нъ Воденчаровъ, когато ще се разгледватъ офертитѣ. Тия оферти ще покажѫтъ, заедно съ изучването, каква ще е цѣната на линията. Ако офертитѣ бѫдѫтъ много скѫпи, правителството ще бѫде принудено да откаже тѣхното утвърждение, и ще обяви, че подиръ шесть или три мѣсеца ще стане новъ търгъ. Слѣдователно, тоя членъ, или пò-добрѣ, втората му алинея, не свързва ржцѣтѣ на правителството. Както видѣхте пò-напрѣдъ, ние съ особенно удоволствие се отказахме да настояваме за приеманието на първата алинея така, както се бѣше прѣдставила.

Сега позволете тукъ за втората алинея да настоиме да си остане, и то за интереса на съкровището. Азъ ви молѣж да си прѣдставите, че вие сте въ единъ търгъ конкуренти, и да си помислите какви срѣдства ще употрѣбите за да получите прѣдприятието. То е човѣшка слабость! По тая причина, настоявамъ — и то въ интереса на съкровището — да се испълнѭтъ свято и буквално прѣдписанията на Закона за публичнитѣ търгове; защото ако допуснемъ нови оферти да се даватъ слѣдъ сключването на търга и переторжката, не ще бѫде освѣнъ врѣдно за интереситѣ на хазната. Когато, повтарямъ го, переторжкитѣ сѫ нескончаеми, конкурентитѣ започватъ да прѣдлагатъ двойни и тройни цѣни отъ тия, които струва линията, — това го видѣхме, — и само за да иматъ мегданъ да си играѭтъ съ мѣсеци; а когато нѣма переторжки, тѣ даватъ най-долнитѣ възможни цѣни още на първия день. По тая причина, молѣж да не настоявате за отхвърлянието на втората алинея, ако не желаете

да се увреднятъ интереситѣ на съкровището. (Гласове: Прието!)

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване втората алинея отъ чл. 12-й. Който ѭ приема така, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Геор. Добриновичъ: Прѣдлагамъ спѣшность по тоя законъ.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение отъ г-на Добриновича: да се гласува спѣшность за третото четение на Закона за проектирането и построяването на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България.

Ще дамъ думата най-напрѣдъ на г-на Досева, по тоя въпросъ.

Конст. Досевъ: Не съмъ противъ това, да се дава спѣшность на единъ законопроектъ за третото му четение, защото врѣмето е кѫсо и би трѣбвало по-скоро да се прокара; обаче, когато правимъ прѣдложение, когато ще вършимъ работи, колкото и да имаме желание да бѫдѫтъ свършени тѣ по-скоро, ние трѣбва да гледаме да не нарушаваме Правилника, по който се водимъ въ дѣйствията си. Казвамъ нѣмамъ нищо противъ това, ако дѣйствително Правилникътъ не се испрѣчва прѣдъ насъ. Чл. 42-й отъ Вѫтрѣшния нашъ Правилникъ казва: (Чете.) „Всичкитѣ законопроекти и прѣдложения, съ законодателенъ характеръ, се разискватъ и гласуватъ въ Събранието по-напрѣдъ членъ по членъ, и сетнѣ изцѣло. Послѣдното гласуване може да стане най-рано въ слѣдующето засѣдание.“ Най-рано въ слѣдующето засѣдание. Значи, съ това се туря една прѣграда за всѣко прибързване за спѣшность отъ онаи която може да се даде. Мисльѫ, че щомъ имаме такова прѣдписание въ Правилника, г-нъ Добриновичъ би направилъ добрѣ ако си вземе назадъ прѣдложението. Инакъ, молѭ, г-да народнитѣ прѣдставители да уважѫтъ Правилника и да го не прииматъ. Сутрѣ имаме день да засѣдаваме макаръ и день послѣденъ.

Д-ръ Дим. Вачовъ: Когато нѣма възможностъ да се засѣдава още веднѫж, за да се направи третото четение, то го разбирамъ да се поиска спѣшность на закони, които иматъ важно значение, какъвто е настоящиятъ законъ. Ние обаче, имаме най-малко още едно засѣдание сутрѣ. Можемъ да засѣдаваме и въ Вторникъ сутренята. И щомъ е така, нѣма защо да измѣняваме чл. 42-й отъ Правилника, а и въ интереса на работата е, да пристѫпимъ сега къмъ второто четение на други закони. Прочее, чл. 42-й е изриченъ и азъ молѭ почитаемото Нар. Събрание да се придържа строго поне въ тоя случай о Правилника. Какво казва още чл. 42-й въ своята забѣлѣжка? (Чете.) „Прѣди гласуването на законопроекта изцѣло, всѣки прѣдставитель може да внесе прѣдложение за измѣнение или допълнение“ и т. н. Какво ще рече то? — Ще рече, че на народнитѣ прѣдставители се дава възможность да обмисльѫтъ гласуваното на второ четение, и ако се е случила нѣкаква погрѣшка, да ѭ поправѭтъ при третото четение, което може да стане не по-рано отъ слѣдующето засѣдание. Зарадъ туй, молѭ г-да прѣставителитѣ да се съгласѭтъ щото единъ такъвъ законопроектъ, за мрѣжа отъ желѣзници, които има да минѫтъ прѣзъ разни мѣста и диви страни, да не се гласува днесь на трето четение, и да се даде възможность на прѣдставителитѣ до сутрѣ да обмисльѫтъ върху нѣкои работи.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Усърдието на г-да прѣдговорившитѣ оратори и ссилката на чл. 42-й отъ Вѫтрѣшния Правилникъ е едно мнѣние криво. Ссилаватъ се тѣ на Правилника, който е приетъ отъ васъ. Г-нъ Добриновичъ какво казва? — Прѣдлага да се гласува спѣшность, да се прочете на трето четение законопроекта за проектирането и построяването на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България. Това е ваше желание, произнесено вчера и оня день. Вие сте тукъ суверенътъ и никакъвъ Правилникъ не може да задържа вашата воля. Правилникътъ е изработенъ съ вашата воля, и вие всѣки пѫть имате право да гласувате спѣшность въпрѣки тоя Правилникъ. Вие сте суверенътъ, и ако сте съгласни, съмнѣние нѣма, че ще приемете прѣдложението на г-на Добриновича, да се прочете законопроекта на трети пѫть и да се свърши работата. Третото четение на единъ законопроектъ е по-скоро една формалность. По тия съображения, мисльѫ, усърдието на господата, да защитѭтъ Правилника, нѣма основание да се уважи.

Петръ Папанчевъ: Мень ми се чини, г-да прѣдставители, че ние съ третото четение на законопроекта не би трѣбвало да бързаме, както се исказахѫ нѣкои г-да. Азъ се съгласявамъ съ ония г-да, които искатъ да стане гласуването на законопроекта изцѣло сутрѣ. Така на пр., азъ не знаѭ какъ е станѫло първото четение на законопроекта, при всичко, че не съмъ испуснѫлъ ни едно отъ засѣданията на Нар. Събрание. По-прѣди искахъ да направѭ прѣдложение за измѣнение на една алинея отъ извѣстенъ членъ, но се каза, че членътъ се гласувалъ. Азъ имамъ да направѭ двѣ прѣдложения по тоя законопроектъ и нѣмамъ нуждното врѣме сега за да се поцпишѫтъ г-да прѣдставителитѣ, които ще подкрѣпѭтъ тия прѣдложения. Въпросътъ е важенъ. За направата на тая желѣзнопѫтна мрѣжа, г-да прѣдставители, ще отидѫтъ 105,000.000 лева пари. За това, дайте врѣме поне до сутрѣ да обмислимъ, и който има нѣщо да измѣни въ нѣкой членъ, да може до довечера да сондира мнѣнието на нѣкои г-да прѣдставители и сутрѣ да прѣдстави прѣдложението си. За това, мисльѫ че нѣма нужда да се прѣдлага спѣшность по законопроекта. За ония закони, които имахѫ нужда отъ спѣшность, не приехме и не вотирахме спѣшность. Толкова повече не трѣбва да се бърза съ тоя законъ, защото тая мрѣжа ще се построява въ разстояние на нѣколко години. Когато постройката на тая мрѣжа ще трае нѣколко години, нека се даде врѣме поне нѣколко деня за да се прочете законътъ.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Азъ бѣхъ искалъ думата по-напрѣдъ да говорѭ противъ случайното приемане отъ Събранието на алинея втора отъ чл. 12-й на прѣдметния законъ; но тъй като Събранието намѣри за умѣстно да приеме тая алинея, азъ искамъ за въ интересъ на съкровището, като гаранция противъ случайнитѣ злоупотрѣбления отъ страна на едно малко скрупульозно правителство, щото на

търговцитѣ въ двѣтѣ атмосфери на земното кльбо да се даде най-възможната гласность, и то подъ отговорностьта на правителството прѣдъ Нар. Събрание. Азъ не могѫ да разберѫ, защо почитаемиятъ Видински прѣдставитель г-нъ Добриновичъ, подкрѣпенъ отъ другитѣ столове тукъ, толкова много залѣга за спѣшность за гласуването прѣдстоящия законопроектъ. Не уже ли ние не знаемъ, че чужденцитѣ, които испразниха нашитѣ кесии и запесоха златото ни да си правятъ сараитѣ, ще дойде день и за насъ съ една мрѣжа да ни закаратъ на пазаритѣ си, за да ни продаджтъ? Има други въпроси, г-да, по които е нуждна спѣшность, защото населението чака хлѣбъ отъ насъ.

Ат. Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдложението на г-на Добриновича, за да се даде спѣшность на законопроекта за построяването на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България, азъ не го разбирамъ въ смисъль, щото сега да се пристѫпи къмъ третото четение на законопроекта; напротивъ мислѫ, че той иска да се гласува законопроектътъ на послѣдно четение въ най-близкото засѣдание. Обаче, отъ тълкуването, което даде г-нъ Губидѣлниковъ по това прѣдложение, азъ бѣхъ принуденъ да дойдѫ до противоположно заключение, а именно до заключението, до което г-нъ Досевъ и г-нъ Вачовъ дойдоха. Г-нъ Губидѣлниковъ каза, че не важи за насъ Вѫтрѣшниятъ Правилникъ на Нар. Събрание, защото той е дѣло на самото Нар. Събрание; Нар. Събрание е суверенътъ и може да унищожи тоя Правилникъ или нѣкои негови прѣдписания. Азъ мислѫ, че почитаемото Нар. Събрание нѣма да се съгласи по никой начинъ съ тоя погрѣшенъ взглядъ. Не само че трѣбва да се поддържа Вѫтрѣшниятъ Правилникъ, но и да нѣмахме такъвъ, парламентарнитѣ прецеденти трѣбваше да ни служѫтъ за примѣръ. Г-да, въ Англия нѣма писана конституция; тамъ прецедентитѣ сѫ законъ, по които се ржководѫтъ. У насъ, освѣнъ Вѫтрѣшния Правилникъ, има и прецеденти. Вчера, когато се прѣдложи гласуването. . . .

Георг. Добриновичъ: (Прѣкѫсва го.) За да не затруднявамъ г-на Краева, оттеглямъ прѣдложението си за спѣшность.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Добриновичъ оттегля прѣдложението си, за даването спѣшность за третото четение на законопроекта за проектирването и построяването на желѣзнопѫтната мрѣжа въ България; слѣдователно, нѣма защо Събранието да разисква по това прѣдложение. Третото четение остава за утрѣшното засѣдание. Ще се прѣмине сега къмъ четението на други закони.

Ат. Краевъ: Азъ просѫ позволение да направѫ прѣдложение прѣдъ Нар. Събрание, за да се даде спѣшность на моето прѣдложение: за сѫдението на чиновницитѣ безъ прѣдварително разрѣшение.

Прѣдсѣд.: Други прѣдмети, г-нъ Краевъ, има положени на дневния редъ.

Доклад. Георг. Губидѣлниковъ: Замоленъ съмъ, г-да прѣдставители, да ви докладвамъ законопроекта за застрояването на изгорѣлия гр. Котелъ.

Вълко Нейчовъ: Азъ мислѫ да се съобразяваме съ дневния редъ. Има други въпроси, които сѫ положени на дневния редъ; на пр. Екзархийскиятъ Уставъ. (Гласове И тоя законопроектъ е положенъ на дневенъ редъ.)

Доклад. Георг. Губидѣлниковъ: Това, което ще докладвамъ, се касае, г-да прѣдставители, за единъ градъ, който е изгорѣлъ.

Прѣдсѣд.: Молѫ г-на Нейчова да сѣдне на мѣстото си. Подиръ прочитането на тоя законопроектъ, ще се пристѫпи къмъ прочитането на Екзархийския Уставъ.

Г-нъ докладчикътъ има думата.

Вълко Нейчовъ: Азъ протестирамъ, гдѣто се прѣрежда дневниятъ редъ!

Прѣдсѣд.: Вчера г-нъ Нейчовъ се рѣши да се прочетѫтъ нѣкои законопроекти сега.

Вълко Нейчовъ: Между тѣхъ е и Екзархийскиятъ Уставъ.

Доклад. Георг. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„ЗАКОНЪ

за застрояването на изгорѣлия градъ Котелъ.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ заглавието на тоя законъ тъй, както се прочете, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Георг. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 1. Застрояването на изгорѣлия градъ става споредъ изработения отъ Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията планъ и съгласно настоящия законъ.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 1-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Георг. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 2. Всичкитѣ мѣста, които впадатъ въ новия планъ, се отчуждаватъ по 50 стотинки квадратния метръ за смѣтка на Котленското градско-общинско управление и съгласно условията, прѣдвидени въ настоящия законъ. Тукъ не подпадатъ неизгорѣлитѣ здания.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 2-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Георг. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 3. Мѣстата по новия планъ се продаватъ чрезъ публиченъ търгъ, като се почне отъ първоначалнитѣ цѣни.

I. За мѣстата, прѣдвидени специално за дукяни, по 1 л. 50 ст. и 1 л. 25 ст. квадратния метръ;

II. За всичкитѣ други мѣста, по 1 л. и по 75, 50, 40, 30 и 20 ст. квадратния метръ, споредъ приложената къмъ настоящия законъ таблица.“

Георг. Консуловъ: Азъ съмъ противъ тоя членъ. Въ члена се казва да се продаватъ мѣстата чрезъ публиченъ търгъ. Азъ молѫ да се измѣни той така: да се раздаватъ мѣстата, а не да се продаватъ. Тоя, който има собственно имущество, не може споредъ закона да се отчуждава неговото имущество. За това, азъ съмъ противъ тоя членъ. Мѣстата, повтарямъ, трѣбва да се раздаватъ вмѣсто да се продаватъ.

Ст. Ивановъ: Азъ молѫ да се приеме членътъ както си е въ проекта, защото у насъ още не сѫ се родили хората, на които безпристрастието да е написано на челото.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 3-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 4. Всѣки, който въ изгорѣлата часть на града е притѣжавалъ недвижимо имущество, отъ какъвто и да е размѣръ, има право да добие едно мѣсто по новия планъ.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 4-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 5. Никой нѣма право да добие повече мѣста по новия планъ, отъ колкото пълномѣрни мѣста (250 квадратни метри) е притѣжавалъ въ изгорѣлата часть на града, взети всѣко отдѣлно.“

Коммисията приема тоя членъ безъ измѣнение.

Иванъ Димитровъ: На собственника на едно мѣсто, който прѣди изгарянието на града е ималъ повече отъ 250 кв. метра мѣсто, сега само 250 ли метра ще му се дадѫтъ? Единъ собственикъ, ако е ималъ тогава 50 кв. метра мѣсто, сега, споредъ новото распланирване, 250 кв. метра ли ще се дадѫтъ на такъвъ, или пò-малко?

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Всички мѣста ще се раздѣлѫтъ по на 250 кв. метра на платформа и ще се распродаватъ.

Ив. Димитровъ: Азъ мислѫ, че това не е справедливо. Ако нѣкой е ималъ пò-широкъ дворъ, мислѫ, че трѣбва да му се да деповече мѣсто — разбира се, на ли е съ конкуренция.

Йови Воденчаровъ: До колкото разбрахъ отъ члена, той казва, че никой нѣма право да добие повече отъ 250 кв. метра. Азъ мислѫ, че това е малко, защото трѣбва да ви е извѣстно, че гр. Котелъ нѣма да се застрои така лесно. Кварталитѣ или участъцитѣ, или пò-добрѣ двороветѣ, прѣдлагамъ да се състоѫтъ отъ 300 кв. метра; 250 метра сѫ малко.

Ст. Ивановъ: Тогава само за 200 кѫщи ще има мѣсто.

Йови Воденчаровъ: Кѫщи хората ще си направѫтъ, но за магаретата не ще да има мѣсто да се направѫтъ стрѣхи.

Вълко Нейчовъ: Станѫ рѣчь за обстоятелството, гдѣто единъ изгорѣлъ котленецъ, който прѣди изгарянието на гр. Котелъ е ималъ пò-голѣмо пространство мѣсто, да ли сега ще му се даде пакъ толкова пространство. Азъ не знаѫ единъ изгорѣлъ човѣкъ да се е събралъ пакъ на всичкото това мѣсто, което пò-напрѣдъ е притѣжавалъ. Такъвъ човѣкъ ще се задоволи съ толкова мѣсто колкото му дадѫтъ, толкова повече, че му даватъ и пари да си направи кѫща.

Геор. Консуловъ: Членътъ казва, че никой нѣма право да получи повече отъ 250 кв. метра. Ако се случи да имамъ 1000 метра мѣсто, което не се отчуждава отъ мене, ще ли се даде всичкото мѣсто мене или не?

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Споредъ плановетѣ, които сѫ се направили, опрѣдѣлено е мѣстата да бѫдѫтъ на голѣмина отъ 250 кв. метра. Можете да се споразумѣете съ съсѣда си, ако искате да уголѣмите своя дворъ.

Йови Воденчаровъ: Г-да! Азъ мислѫ, че изработването на тоя законопроектъ е станѫло съ съгласието и мнѣнието на Котленското общинско управление, и ако г-нъ Котленскиятъ прѣдставитель не ни бѣше обяснилъ работата, ние можѣхме да говоримъ; обаче, сега нѣма защо да искаме измѣнението на тоя членъ отъ закона. Тоя законопроектъ интересува изгорѣлитѣ котленци. Тѣ разбиратъ пò-добрѣ своитѣ интереси, и насъ нѣма защо да ни трѣвожи това, че мѣстата щѣли да бѫдѫтъ 250, а не 300 кв. метра. Щомъ проектътъ е приетъ съ съгласието на общинското управление, съ съгласието на котленци, намъ не остава какво повече да говоримъ.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване чл. 5-й тъй, както е редактиранъ въ законопроекта. Който го приема така, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 6. При еднаква цѣна, дадена на търга за едно и сѫщо мѣсто отъ нѣколко наддавичи, прѣимуществото има оня, който има право само на едно мѣсто и то само тогава, когато другитѣ наддавачи иматъ право на повече мѣста и сѫ се вече сдобили поне съ едно; въ противенъ случай жребието рѣшава.

Слѣдъ истичанието на 1896 г., мѣстата по новия планъ се продаватъ безъ ограничението прѣдвидено въ чл. 5-й.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 6-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Ник. Ненчовъ: Нѣма нужното число прѣдставители за да засѣдаваме пò-нататъкъ. (Единъ гласъ: 53 души сѫ; азъ ги броихъ. Другъ гласъ: 43 души сѫ.)

Ст. Ивановъ: Засѣданието е пълно, г-да прѣдставители.

Прѣдсѣд.: Заедно съ бюрото, има законното число прѣдставители за да се засѣдава.

Продължавайте г-нъ докладчикъ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 7. Всѣки, който е притѣжавалъ каквото и да е недвижимо имущество, въ прѣдѣлитѣ на изгорѣлата часть на града, е длъженъ до 1-й Априлий 1897 год. да ликвидира смѣткитѣ си съ общинското управление, съгласно съ настоящия законъ; слѣдъ тоя срокъ, всичкитѣ незаети мѣста оставатъ собственность на града.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 7-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 8. Въ никой случай отчуждаванитѣ мѣста не се исплащатъ съ пари, а се замѣняватъ съ мѣста по новия планъ, добити по търгъ споредъ настоящия законъ, а съ пари се плащатъ само разницитѣ при ликвидирането.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 8-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 9. Търгътъ се обявява за открить, неограничено за всичкитѣ мѣста, веднага слѣдъ промулгирането на настоящия законъ, а първото распрѣдѣление на мѣстата става на 1-й Мартъ 1895 год. споредъ добититѣ до тогава цѣни, а слѣдъ това се продължава до 1-й Априлий 1897 год. и распрѣдѣлението на мѣстата, споредъ добититѣ цѣни става на всѣко 1-во и 15-то число на мѣсеца, по сжщия редъ.

Прѣзъ всичкото врѣме, до като се продължава распродажбата, добититѣ цѣни се обявяватъ за всеобщо знание на интересующитѣ се.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 9-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 10. Тържната коммисия се състои отъ архиерейския намѣстникъ, — прѣдсѣдатель, и членове: околийскиятъ началникъ, градскиятъ кметъ, мировиятъ сждия, техникъ делегиранъ отъ Министерството на Общественнитѣ Сгради, Пжтищата и Съобщенията и двама общински съвѣтници, избрани отъ съвѣта.“

Ст. Ивановъ: Тукъ е станжла една грѣшка, която молж да се поправи. Грѣшката е въ това, че прѣдсѣдателътъ на тържната коммисия, на мѣсто да бжде архиерейскиятъ намѣстникъ, да се замѣни съ градскиятъ кметъ, а архиерейскиятъ намѣстникъ да остане като членъ.

Нони Киселковъ: Поддържамъ сжщото; кметътъ да бжде прѣдсѣдатель, а не архиерейскиятъ намѣстникъ и не знаж кой.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Построяването на изгорѣлия градъ Котелъ е едно дѣло на щедротата на Българския народъ. И азъ молж да се приеме, щото прѣдсѣдатель на коммисията да бжде архиерейскиятъ намѣстникъ.

Нони Киселковъ: Азъ знаж какви спекулации върши архиерейскиятъ намѣстникъ въ града Котелъ.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение направено отъ г-на Стефана Ивановъ, да се даде прѣдсѣдателството на тържната коммисия, на мѣсто на архиерейския намѣстникъ, на градския кметъ.

Ще дамъ на гласуване чл. 10-й най-напрѣдъ така, както е редактиранъ отъ коммисията, съ прѣдсѣдатель на тържната коммисия да бжде архиерейскиятъ намѣстникъ. Който приема чл. 10-й така, да си вдигне ржката. (Меншество.) Не се приема; значи, приема се членътъ съ поправката на г-на Иванова, като остава прѣдсѣдатель на коммисията да бжде градскиятъ кметъ, а архиерейскиятъ намѣстникъ остава членъ. Така ще се и редактира членътъ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 11. Свидѣтелствата за правособственность, издаваеми отъ тържната коммисия, иматъ силата на крѣпостни актове и се освобождаватъ отъ всѣкакви сборове.“

Прѣдсѣд.: Който приема чл. 11-й така, както го прочете г-нъ докладчикътъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 12. Новопостроенитѣ здания, заедно съ дворищата имъ, се освобождаватъ отъ всѣкакви даждия за 5 години, начиная отъ 1-й Януарий 1895 година.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема чл. 12-й така, както го прочете г-нъ докладчикътъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„*Забѣлѣжка.* Всичкитѣ даждия, дължими по данъчнитѣ списъци на града отъ пострадавшитѣ жители до 15-й Юлий 1894 год. се опрощаватъ.“

Ив. Димитровъ: Азъ мислж, г-да прѣдставители, тая забѣлѣжка къмъ чл. 12-й отъ настоящия законъ е съвършенно неумѣстна. Тя не би била неумѣстна, споредъ мень, ако по другъ начинъ се редактираше. Казано е, че всички недобори, които фигуриратъ въ данъчнитѣ списъци на града, които дължжтъ гражданитѣ до 15-й Юлий т. г. се опрощаватъ. Азъ това не разбирамъ. Трѣбва да се опростжтъ тия даждия, но само на бѣднитѣ; защото, не трѣбва да забравяме, че често пжти се случватъ пожари и на други мѣста, и азъ не знаж до сега да е простенъ данъка нѣкждѣ другадѣ заради пожарь. Има наистина граждани, данъцитѣ на които трѣбва да се простжтъ, но да се простжтъ на всички котленци, не може. Това азъ не разбирамъ. Заради това да се опростжтъ на ония, които не могжтъ да платжтъ, а тия, които сж богати, да си платжтъ данъцитѣ. Защото, както казахъ, често пжти ставатъ пожари въ градоветѣ, и веднжж узлае ли се, че за града Котелъ сж опростени данъцитѣ на всички граждани, то утрѣ ще дойде и другъ и трети градъ, и всички други градове, които ги постигне такова нещастие, и тѣ ще искатъ да имъ се простжтъ данъцитѣ. Заради това, моето мнѣние е, тая забѣлѣжка не трѣбва да се остави така, а да се прѣредактира съ съдържание, щото да се не опрощаватъ данъцитѣ на всички пострадавши котленци, а само на ония, които сж бѣдни, които нѣматъ възможность да платжтъ. Защото може да има и състоятелни хора, които могжтъ да платжтъ.

Нони Киселковъ: Азъ намирамъ, че както отпущаме суммитѣ, ще станжтъ голѣми злоупотрѣбления, именно въ распорежданието на мѣстата. Защото има нѣкои по-заможни, които ще се възползуватъ, отъ колкото тия, които не сж заможни, които сж неимотни. Затова, ще молж да се направи списъкъ, който може да се испрати въ всѣка околия гдѣто хората по-хубаво знажтъ по-сиромаситѣ, защото сиромаситѣ сж пръснжти по разни мѣста, и когато ще се продаватъ мѣстата, тѣ инъкъ не ще да иматъ извѣстие, и така ще се възползуватъ само тия, които иматъ тамъ имоти. Заради това, да се испрати списъкъ на всички пострадавши. Въ всичкитѣ окржжия и околии да има списъка. Желателно е и тукъ въ София да има такъвъ списъкъ за сиромаситѣ.

Вълко Нейчовъ: Господа! Мень ми се чини, че въ основата на тоя членъ, съ забѣлѣжката, който прѣдвижда опрощаване на данъцитѣ на града Котелъ, или по-добрѣ на котленци, ние туряме сѣмето на едно поощрение на всички български граждани и селяни, да си изгарятъ градоветѣ и селата. (Веселость.) Нима, г-да, сермията на единъ

българинъ, на единъ селянинъ е колибата, въ която живѣе, или чергата и хасѫра, които си постила? — Не. Сермията му е: неговитѣ двѣ ржцѣ, неговата дѣятелность и пестеливость. Това е неговата сермия, това сѫ неговитѣ капитали. Ако опростимъ на котленци даждията за това, че една случайность имъ е изгорила колибитѣ, то защо да не опростимъ и на Панагюрище данъцитѣ, на които тоже изгорѣхѫ колибитѣ, защото и тѣ сѫ бѣдни. (Единъ гласъ: Такава случайность е редка.) Нима Панагюрци не изгорѣхѫ? И тѣ безъ всѣкаква помощь отново построихѫ Панагюрище. Азъ протестирамъ противъ такова окуражение на пожара, да се правѣтъ на котленци такива кѫщи. Държавата бѣше длъжна да имъ направи колиби, бараки, колкото да ги завари отъ зимата, за да не умрѣтъ подъ снѣга зимѫсъ; не трѣбва да имъ правимъ конаци. Държавата бѣше длъжна да направи едни колиби, а тѣ сами да си направѣтъ кѫщи съ керемиди. И държавата направи много, като имъ прави и колиби, а още да имъ се опрощаватъ и данъцитѣ!... Ние не можемъ да направимъ това. Защото, не можемъ да опрощаваме на едни, а да зимаме залъка на други. Всичко това мѣсто на града Котелъ, имайте добрѣ прѣдъ видъ, азъ могѫ да забѣлѣжѫ, че то прѣдставлява оная нещастна Сицилия, която толкова костува на хубавото царство Италия. Мислете добрѣ, като ще вотирате тоя законъ; защото, не трѣбва да давате на едно мѣсто всичко, а на други нищо.

Дим. Марковъ: Г-да прѣдставители! Пожаритѣ и наводненията сѫ народни бѣдствия, и ако е тъй, недѣйте се спира да гледате, че и въ Панагюрище имало бѣдни; защото, въ всички други окржзи има такива; има ги на всѣкждѣ. Ние видѣхме каква щедрость, какво улеснение се даде съ заема на тия нещастници, за да се застрои града. Не трѣбва да се спори толкова, че и нѣкои пò-богати ще се облагодѣтелствуватъ, като не платѣтъ данъцитѣ си, въ ущърбъ на меншеството, на бѣднитѣ. Напротивъ, не всички сѫ богати, и бѣдниятъ е, който е пострадалъ най-много. И за да се не прави въ тоя случай изключение, не трѣбва да се спирате на тоя въпросъ. Азъ мислѣ, че тая забѣлѣжка е твърдѣ справедливо турнѣта тукъ, защото и богатиятъ и сиромахътъ е пострадалъ. Заради това, безъ разлика на богатъ и сиромахъ, данъцитѣ трѣбва да се простѣтъ. Не е истина, гдѣто се каза, че това е поощрение за да се изгарятъ градоветѣ и селата. То ще бѫде: грошъ петелъ, 60 пари кржчма. Да изгори човѣкъ своя имотъ, зарадъ да му се опрости единъ данъкъ, това е нелогично и немислимо. Заради това, като поддържамъ тая забѣлѣжка, молѣ да се приеме така, както е прочетена.

Йови Воденчаровъ: Г-да прѣдставители! Ми се чини, че при обсѫждането на въпроси отъ това естество, прѣди всичко трѣбва да бѫдемъ справедливи. Богатъ, сиромахъ, наградихме котленци съ единъ и половина милионъ лева, опрѣдѣлени за помощь на бѣднитѣ хора. Дадохме имъ и единъ милионъ лева заемъ, на който лихвитѣ ще се изплащатъ отъ държавата, отъ народа. Какво друго още искатъ? Искатъ да имъ простимъ и данъцитѣ. Е това е много. Когато отказваме — прѣдполагамъ че ще откажемъ — на града София да дадемъ помощь отъ 500.000 лева, който градъ е столица на България и прѣтърпѣ пò-голѣмъ пожарь, отъ колкото Котелъ, като имаше единъ кметъ, който батардиса цѣлия градъ, не трѣбва, мислѣ, да изливаме всичката си щедрость и всичката си милость надъ котленци. Нека бѫдѣтъ благодарни и на толкова. Ние и съ това, съ тия жертви, които направихме, правимъ хората хайлази. Нека знаѣтъ, че и за тая помощь, която имъ даде Нар. Събрание, тѣ трѣбва да бѫдѣтъ благодарни. И азъ мислѣ, че тая забѣлѣжка е игра, и ми се струва, че тая игра, която прѣдставлява тая забѣлѣжка, е игра опасна. За това присъединявамъ се къмъ мнѣнието на г-на Нейчова, че не трѣбва да се дава на едни всичко, а на другитѣ нищо. За това азъ съмъ противъ тая забѣлѣжка, и молѣ да се отхвърли.

Вес. Котевъ: Г-да прѣдставители! Наистина, ние сме много щедри, по отношение. . . . (Не се чува.) Ние отпущаме пари безвъзвратно, безъ да се връщатъ. Отпущаме пари безъ да се повърнѣтъ. Ние отпущаме пари, за да плащаме лихви, да, това, което не е направено за никого. Градътъ Котелъ, истина, той е изгоренъ; но извѣстно ви е, г-да прѣдставители, че и въ другитѣ градове, много пѫти се е случвало, да изгарятъ кѫщя, дюкяни, и никой не се явява да попита тия хора, че сѫ имъ изгорѣли кѫщитѣ и дюкянитѣ, да имъ се даде капиталъ, да имъ се даде помощь, за да си ги застроѣтъ. Това се направи само за котленци. Но тукъ не се иска опрощаването на данъци за имоти, които сѫществуватъ, а за имоти, които не сѫществуватъ. Какво ще ми се иска данъкъ за кѫща, дюкянъ, които не сѫществуватъ? (Гласове: Не е така!) Ако тия кѫщи, тия дюкяни сѫ изгорѣли прѣди 3 — 4 години, азъ питамъ: на какво основание имъ искате данъкъ? Азъ мислѣ, самото това обстоятелство. . . . (Не се чува.) Ако се искатъ всички данъци да се простѣтъ, то е друга работа. Тогава излиза че не сме разбрали добрѣ какво се иска. Защото, има хора, които, ако притѣжаватъ кѫща, притѣжаватъ и ниви, притѣжаватъ ливади, притѣжаватъ дюкяни, притѣжаватъ чифлици и т. н. Друго е единъ бѣденъ човѣкъ, който ималъ само една кѫщица, и тоя данъкъ да се прости. То е друго нѣщо. Но, прѣдставете си и това, че азъ имамъ кѫща, имамъ други имоти; имамъ и чифлици, отъ прихода на които чакамъ своя поминъкъ. Така щото, ако моята кѫща е изгорѣла, азъ ще ѫ построѣ съ тия чифлици. Азъ искамъ да се опрости данъка за тия имоти, които не сѫществуватъ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Г-да народни прѣдставители! Не струваше да се говори толкова по тая забѣлѣжка, прѣдвидена въ чл. 12-й. Не струваше, да се говори, казвамъ, заради това, защото, ако имаме правилно прѣдставление за тоя градъ, ако ние на минута можемъ да си прѣдставимъ положението на неговитѣ жители, отъ което се ржководихме, нѣмаше основание да се скѫпимъ защото по други въпроси не сме се явили пò-скѫпи, та и тукъ да направимъ сѫщото, да опростимъ и тия пари и да си испълнимъ длъжностьта. (Йови Воденчаровъ: Испълнихме длъжностьта си. Дадохме милионъ.) Въ окрестноститѣ си градътъ Котелъ нѣма никакви

чифлици. Данъцитѣ, по данъчнитѣ книги, не могѫтъ да бѫдѫтъ други освѣнъ емляци и даждия, прѣдвидени въ нашитѣ закони. Обаче, на единъ човѣкъ, на когото дюкянътъ и кѫщата сѫ прѣобърнѫти на пепель, на когото отъ кѫщата не е останѫло нищо, на такъвъ човѣкъ отъ гдѣ ще вземете и за какво ще му земете данъкъ? Едно му прощавате, а отъ друго му отнимате. Ето какво е положението на тия бѣдни нещастници, и за това е прѣдвидена тая забѣлѣжка.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Такевъ има думата.

Ат. Краевъ: Азъ по-рано искахъ думата.

Мих. Такевъ: Г-да прѣдставители! Азъ се чудѫ, защо е тоя страхъ, че сме щѣли били да харижимъ хазната на града Котелъ. Тая забѣлѣжка, по която станахѫ тия разисквания, сега се прочете. Тя казва, че се опрощаватъ данъцитѣ, дължими до 15-й Юлий 1894 год. Тия, които до 15-й Юлий сѫ били въ състояние и е трѣбвало да платѫтъ данъка до тая дата, тѣ сѫ го платили. Единъ състоятеленъ човѣкъ, прѣдъ видъ на глобата, която се прѣдвижда въ закона по събиранието на данъцитѣ, си е платилъ данъка. Значи, останѫли сѫ неисплатени данъцитѣ на тия, които до 15-й Юлий 1894 год. и безъ туй не сѫ могли да ги платѫтъ. Сега, дохожда на 15-й Юлий единъ пожарь, и отнима имъ и тоя залъкъ, отнима имъ и тая аспра, която сѫ могли да дадѫтъ на държавното съкровище. На такъвъ сега какво ще му земете? — Нищо. Г-нъ Финансовиятъ Министръ въ своя докладъ казва и това, че нѣма, почти нѣма никаква възможность, никаква вѣроятность, че ще се съберѫтъ недоборитѣ. Аслѫ и тия недобори сѫ съмнителни. Тѣ сѫ недобори останѫли отъ хора несъстоятелни. Изгорѣлъ човѣкътъ, какво ще му земешъ повече? Колкото до това що се каза, до прѣдположението, че ще заставимъ хората да си горѫтъ кѫщитѣ, ще кажѫ, че то е все едно, както каза г-нъ Марковъ, да купишъ за единъ грошъ кокошка, а да испиешъ за 60 пари крѫчма. Кой ще направи такова нѣщо? Да изгуби човѣкъ 1000 лева, за да получи 100, това е немислимо. Моето мнѣние е, да се опростѫтъ всички данъци на изгорѣлитѣ въ града Котелъ до 15-й Юлий 1894 год. Защото, нѣма да опрощаваме на богатитѣ, а на бѣднитѣ, сирацитѣ и вдовицитѣ, които и безъ това не сѫ могли да платѫтъ.

Ив. Димитровъ: Молѫ ви се, искамъ думата.

Прѣдсѣд.: Вашето прѣдложение е земено въ внимание и ще се даде на гласуване.

Петко Тевекеловъ: Ако ще се говори и азъ искамъ думата.

Ив. Димитровъ: Азъ мислѫ, че освѣнъ помощитѣ, които се събрахѫ по тая нещастна случка за града Котелъ, твърдѣ много се дадохѫ и отъ страна на правителството и Нар. Събрание. (Прѣдсѣд.: Това го казахте. Азъ ви молѫ нѣщо ново, ако има да кажете.) Ако г-нъ Марковъ знаеше отъ кого се искатъ недоборитѣ, то нѣмаше да настоява да иска да се опростѫтъ даждията безъ разлика на всички котленци. Ако има неплатени данъци, то повечето отъ $^2/_3$ отъ недоборитѣ сѫ у хора най-състоятелни. И въ селата даже това е така; (Йови Воденчаровъ: Вѣрно е!) и тамъ все такива хора има да плащатъ. Азъ знаѫ, че има и нѣкои хора извънредно бѣдни, които иматъ да плащатъ недобори, и нѣма отъ кѫдѣ да платѫтъ; на такива азъ не съмъ противъ да се опростѫтъ недоборитѣ, но да се опростѫтъ по такъвъ начинъ, щото по край тѣхъ да не се възползуватъ и не платѫтъ и богатитѣ. Опрощаватъ се на всички котленци, както е казано въ члена, това азъ не го разбирамъ; защото недоборитѣ сѫ у състоятелни хора, и повечето отъ $^2/_3$ сѫ такива. А още повече не се съгласявамъ на туй, защото, споредъ самия членъ, къмъ който се отнася тая забѣлѣжка, данъцитѣ на новитѣ кѫщя въ града Котелъ се опрощаватъ за 5 години. Щомъ е така, азъ не знаѫ, защо сега да се опрощава данъкътъ на състоятелнитѣ хора.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение направено отъ г-на Димитрова, да се допълни забѣлѣжката къмъ чл. 12-й така: да се опростѫтъ даждията на бѣднитѣ котленци. Има друго прѣдложение, направено отъ г-на Нейчова, да се неопрощаватъ данъцитѣ, и забѣлѣжката да се унищожи. Има прѣдложение отъ г. г. Такева, Маркова и други: да се опростѫтъ на котленци всичкитѣ дължими даждия до 15-й Юлий 1894 год.

По реда си, най-напрѣдъ ще положѫ на гласуване забѣлѣжката така, както е приета отъ коммисията. Ония г-да прѣдставители, които приематъ забѣлѣжката къмъ чл. 12-й така, както е приета отъ коммисията и както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ рѫката. (Меншество.) Пада.

Които приематъ сѫщата забѣлѣжка съ прѣдложението отъ г-на Димитрова да се прибави думата „бѣдни“, слѣдъ думитѣ „отъ пострадавшитѣ“, и да стане: „отъ пострадавшитѣ бѣдни жители“ и т. н. да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Доволно е, ми се чини, Министерството на Финансиитѣ . . . .

Ат. Краевъ: Трѣбваше г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ да обади колко сѫ недоборитѣ.

Дим. Марковъ: Нека чуемъ г-на Министра.

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Азъ молѫ, въ тоя случай да се разбира гласуваната забѣлѣжка въ смисъль, че Министерството на Финансиитѣ ще спре събиранието на тия данъци, до като се направи списъкъ, за да не би да стане недоразумѣние; защото Министерството не може да знае: кой е бѣденъ и кой е богатъ. Заради това, до съставянието на списъка, да се спре събиранието на данъцитѣ. (Гласове: Прието!)

Ат. Краевъ: Азъ мислѫ, че тая декларация нѣма значение, защото не е направена отъ надлѣжния Министръ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 13. Градскитѣ улици ще се построѫтъ отъ гражданитѣ чрѣзъ особенна пѫтна повинность въ размѣръ и по начина опрѣдѣленъ въ Закона за пѫтищата отъ 1893 година, а главната улица, която съединява държавното шосе Шуменъ—Османъ-Пазаръ—Ямболъ, ще се построи на държавни срѣдства.“

Прѣдсѣд.: Който приема чл. 13-й така, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„Чл. 14. Испълнението на настоящия законъ се възлага на Министра на Общественнитѣ Сгради, Пѫтищата и Съобщенията.“

Прѣдсѣд.: Който приема чл. 14-й така, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Ще прочетѫ сега таблицата къмъ тоя законъ, за която се споменува въ чл. 3-й. (Прочита таблицата.[1])

Прѣдсѣд.: Ще се вотира. Който приема прочетената таблица къмъ настоящия законъ така, както се прочете, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Съ това, второто четение на настоящия законъ се свършва. Третото му четение, съгласно Вѫтрѣшния Правилникъ, ще стане въ идущето засѣдание.

Ат. Краевъ: Азъ молѭ, моето прѣдложение, за отдаване чиновницитѣ подъ сѫдъ безъ разрѣшение, да се докладва, и, ако се отхвърли, нека се отхвърли. Но да не остане въ архивата.

Прѣдсѣд.: Снощи се прие спѣшность на извѣстни правителственни законопроекти, г-нъ Краевъ, които не търпѭтъ отлагание. Слѣдъ тѣхъ ще дойде и вашето прѣдложение.

Ат. Краевъ: Но азъ правѭ прѣдложение да се гласува спѣшность и по моето прѣдложение. И молѭ да го турите на гласуване.

Прѣдсѣд.: Не може, г-нъ Краевъ. Защото сега има други законопроекти, които прѣимущественно трѣбва да се разгледатъ и послѣ ще дойде на редъ и вашето прѣдложение.

Молѭ г-на докладчика да почне докладването членъ по членъ законопроекта за допълнителенъ кредитъ отъ 60.000 л. на Министерството на Общ. Сгради и пр.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„ЗАКОНЪ

за допълнителенъ кредитъ отъ 60.000 л.

I. Разрѣшава се на Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията допълнителенъ кредитъ отъ 60.000 л., ева за усилване исчерпания кредитъ по глава X, § 44-й на бюджета на сѫщото Министерство за 1894 година.“

Мих. Такевъ: Г-да прѣдставители! Когато се гласуватъ свързмѣтни или допълнителни кредити, азъ мислѭ, че не е тая мотивировката, която се прѣдвижда въ нашата Конституция: да се гласува допълнителенъ кредитъ за расходи, които сѫ станѫли въ едно бюджетно упражнение и да се чака да се зематъ отъ друго упражнение. Понеже билъ израсходванъ параграфътъ за нѣкакви постройки зарадъ тая година, развѣ за това трѣбва да отпущаме свързмѣтенъ кредитъ, и да искаме изново да обрѣменяваме бюджета? Азъ бихъ разбралъ да имаше въпиюща нужда; като нѣма прѣдвиденъ въ бюджета кредитъ, да се иска свързмѣтенъ кредитъ, когато има въпиюща нужда; но и кредитъ за гимнастическа зала, да се счита отъ въпиюща нужда, това не разбирамъ. Свързмѣтенъ кредитъ ли е, или каквото щете да го нарѣчете бѣше нѳ напрѣдъ... (Прѣдсѣд: Тия пари сѫ похарчени.) Да, да, знаѭ че сѫ похарчени. Азъ молѭ почитаемото Министерство да не зачита такива нужди за необходими, за налѣжащи, и да не прѣдставлява за такива нужди законопроекти за свързмѣтни кредити. Тѣ сѫ работи, може би, напрѣшни. Може тия пари да сѫ исхарчени нѳ-напрѣдъ, когато сегашното Министерство не е било на власть; но азъ говорѭ да се има прѣдъ видъ щото за въ бѫдѫще да не се вършѫтъ такива операции; за напрѣдъ да не ставатъ тия работи. Такива нѣща, като гимнастически зали Нар. Събрание да не ги зачита за въпиюща нужда, и да не отпуща свързмѣтни кредити. Азъ молѭ, прочее правителството да не ги зачита за налѣжаща нужда, и да не обрѣмѣнява бюджета съ такива свързмѣтни кредити.

М-ръ Мих. Ив. Маджаровъ: Ние сме зели актъ веднѫжъ, и нѣма да се повтарятъ тия работи. Но азъ заявявамъ на г-на Такева, че това е ангажментъ отъ правителството, прѣди 18-й Май. (Мих. Такевъ: За напрѣдъ това да не става!) Колкото се касае, до кое бюджетно упражнение ще се отнесе, това е друго. Но непрѣменно трѣбва да се отнесе къмъ настоящия бюджетъ.

Маню Бояджиевъ: Желанието на г-на Такева бѣше, да се земе актъ за това отъ правителството, да не се внасятъ другъ пѫть законопроекти за такива свързмѣтни кредити.

Ат. Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Въпросътъ е принципияленъ. На първо мѣсто трѣбва да се разрѣши въпросътъ: похарчени ли сѫ паритѣ за нужди неотлагаеми, въпиющи нужди, които неизбѣжно сѫ изискали да се употрѣбѫтъ тия пари безъ да се чака Събранието непрѣменно да ги удовлетвори, или тѣ се искатъ прѣди да сѫ похарчени? Ако признаемъ, че е имало неизбѣжна нужда да се похарчѫтъ тия пари, и не е имало възможность правителството да изиска кредитъ отъ Нар. Събрание въ срока, прѣзъ който е трѣбвало да се израсходватъ, за да се удовлетвори тая нужда, само тогава можемъ да гласуваме тоя свързмѣтенъ кредитъ. Обаче, въ случая не се настоява на неизбѣжностьта да се удовлетвори тая нужда, отъ суммi непрѣдвидѣни въ бюджета. Слѣдователно, тая сумма, която се иска сега, е била похарчена неправилно, противоконституционно. Въ бюджета на Княжеството се прѣдвижда всѣка година такава сумма, за поддържанието на държавнитѣ имоти. Отъ друга страна има и запазенъ фондъ, съ който се допълва извѣстенъ параграфъ, когато се исчерпи, когато нуждитѣ за удовлетворение се покажѫтъ нѳ-голѣми, отъ колкото се е прѣдполагало. Въ данния случай, ние не виждаме да се обяснява, че се е явила такава нужда, че е билъ исчерпанъ параграфа, който е прѣдвиждалъ сумма

[1]) Таблицата е помѣстена въ дневника на XLII-то засѣдание (стр. 565), когато е приетъ тоя законъ по принципъ.

за тая цѣль (Прѣдсѣд.: Казва се.), и че и запазениятъ фондъ е билъ исчерпанъ въ врѣмето, когато се е явила необходимата нужда, за да се похарчи тая сумма. По тия съображения, азъ съмъ на мнѣние, че трѣбва да се отхвърли тоя кредитъ. Настоява се, обаче, да се отпусне тая сумма, като сумма вечъ похарчена; но ние, като отхвърлимъ, съ гласуването, отпущането тая сумма, на тоя кредитъ, само по себе си слѣдва, че трѣбва сѫщеврѣменно да опълномощимъ правителството, щото то, да изиска, по сѫдебенъ редъ, отъ надлѣжния прѣженъ министръ да повърне въ държавното съкровище суммата, която е неправилно изразходвалъ. Недѣйте се очудва на това, да се иска по сѫдебенъ редъ тая сумма. Това не ще бѫде първъ пѫть да се забѣлѣзва въ аналитѣ на парламентарния животъ. Имало е такъвъ случай, че отъ Французската Камара въ 1833 год. се е искало да гласува една сумма отъ 140 и нѣколко хиляди лева, която сумма единъ министъръ на правосѫдието билъ изразходвалъ за поправянието на една зала въ Министерството на Правосѫдието. Тая камара е намѣрила, че суммата е била похарчена не за удовлетворение на належаща нужда, и понеже не е имало прѣдвиденъ кредитъ за тая поправка, камарата е зела рѣшение, да се гласува суммата отъ 140 и толкова хиляди лева, свърхсмѣтенъ кредитъ, но съ условие, да се натовари новото правителство да прибере тая сумма отъ Министра, който неправилно ѭ е изразходвалъ. Сенатътъ отъ своя страна приелъ рѣшението на Камарата, съ исключение на послѣднята забѣлѣжка (Прѣдсѣд.: Говорете по прѣдмета, и пò-кѫсо.), и тоя свърхсмѣтенъ кредитъ е билъ отбѣлѣзнѫтъ. Суммата, която е била похарчена, земали сѫ ѭ или отъ безусловния фондъ, или отъ джоба на тоя министръ, който, въ конкретния случай е направилъ тия ненуждни разноски.

Въ данния случай, неправилностьта въ похарчването на тая сумма е повече отъ очевидна и безспорна. Самъ единъ отъ г-да министритѣ ни казва, че тая сумма е похарчена прѣзъ минѫлия режимъ, похарчена е отъ бившитѣ министри, които, общеизвѣстно е, малко държехѫ смѣтка за сѫществуването на нѣкакви закони и бюджети и за сѫществуването на Конституция и пр. Е добрѣ; ако ние узаконимъ всички тия тѣхни беззаконни и противоконституционни дѣла и навлѣчемъ една отговорность върху себе си прѣдъ населението и прѣдъ потомството, какво друго наказание можемъ да наложимъ на тия хора, прахосници на народния трудъ, освѣнъ това да ги накараме да повърнѫтъ една сумма, която неправилно сѫ изразходвали? Ами че ако тѣ сѫ похарчили напр. 500.000 лева за направата на файтони, които благодарение на това, че тѣ сѫ се расхождали съ тѣхъ, сѫ се счюпили, за това трѣбва ли да се гласува свърхсмѣтенъ кредитъ, когато се внесе законопроектъ? Утвърждаването на такова нѣщо ще означава, че ние даваме санкция на едно противозаконно дѣло, на единъ произволъ. Вслѣдствие на всичко това, правѭ прѣдложение да се отхвърли искания кредитъ и да се натовари респективниятъ Министръ да изиска обратно тая сумма отъ тоя, който, въ качеството си на министръ, ѭ е изразходвалъ, ако вечъ сѫ исплатени тия пари отъ нѣкакъвъ другъ кредитъ, отъ държавното съкровище, на кредитора спрямо държавата. А въ противенъ случай, въ случай че не сѫ исплатени, г-нъ Министрътъ да накара кредиторитѣ да се обърнѫтъ да си искатъ паритѣ отъ тия хора, които неправилно сѫ изразходвали тая сумма, които сѫ ги накарали да извършѫтъ тая постройка. Съ това, азъ мисля, нѣма въ нищо да се накърни достолѣпието, нито на Събранието, нито на г-на Министра.

Ганчо Гаврииловъ: Азъ зехъ думата по единственната причина, че си прѣдполагахъ да се говори отъ г-на Такева това, което говори, което чухме. Имамъ честь да го увѣдомѭ, че става петь пѫти слушамъ неговата идея за тия свърхсмѣтни кредити, която идея се изказа до сега и отъ други до 25 пѫти. И той знае, че много отъ насъ още повече се въодушевляватъ отъ тия сѫщитѣ възгледове, които се изказахѫ на правителството, може би, 25 пѫти до сега. Азъ мисля, че нѣмаше какво толкова да се говори. Или мислимъ да говоримъ за публиката, която е дошла днесь тукъ да нислуша, да чуе още веднѫжъ за тия кредити, или же мислимъ, че не знаемъ, че има по тоя въпросъ извънредно много пари похарчени отъ бившия режимъ, които по никакъвъ начинъ не можемъ да избѣгнемъ (Ат. Краевъ: Можемъ!) и които кредити ние не можемъ да избѣгнемъ отъ да вотираме. (Ат. Краевъ: Никой законъ не ни задължава да ги вотираме!) Паритѣ сѫ вече изразходвани и платени, така щото не остава, освѣнъ да ги уформимъ. Ако бившиятъ Министръ се е располагалъ вънъ отъ Закона за отчетностьта по бюджета и другитѣ закони, ако той е похарчилъ тая сумма неправилно, произволно, азъ разбирамъ затова да го сѫдимъ. Но не да казваме да отидѫтъ да го сѫдѫтъ хората, които иматъ контрактъ съ правителството. Прѣдъ видъ, че въпросътъ е много ясенъ, прѣдлагамъ да се прѣкратѫтъ дебатитѣ.

Йови Воденчаровъ: Г-да прѣдставители! Ми се чини, че когато прѣдлѣжи работата да развържемъ кесията, за да плащаме борчове, трѣбва да бѫдемъ малко внимателни. Азъ мисля, че ние можемъ да отпуснемъ само тия сумми, за които имаме достатъчно доказателства, че сѫ похарчени правилно и законно. Ние знаемъ, че намъ се прѣдставя единъ законопроектъ за отпущание на сумма отъ около 60.000 лева, които сѫ изразходвани отъ бившия режимъ, отъ бившето правителство. Между тѣхъ има една сумма, не знаѭ отъ колко хиляди лева, за министерски вагонъ, който е заржчанъ отъ Петкова, не знаѭ за какъвъ кефъ.. (Прѣдсѣд.: Говорете, молѭ ви, по тоя кредитъ, а не за вагони и други такива работи. Не слѣдвайте примѣра на тия оратори, които се отстраняватъ отъ прѣдмета. Говорете по въпроса.) Така щото, азъ мисля, че мотивитѣ, които сѫ дадени тукъ, не сѫ достатъчни, за да ни убѣдѫтъ въ правилното изразходване на тая сумма. И азъ ще гласувамъ, когато чуѭ отъ г-на Министра да каже, че тя е похарчена за необходими нужди, и е оправдана правилно. И до като не се каже за тая сумма, че е изразходвана правилно, по назначение, азъ нѣма да вдигнѭ ржка. Защото ще сматрямъ, че тия пари сѫ по кефъ по-

харчени, за кефа на министра, когото трѣбва да държимъ за врата, и който трѣбва да отговаря за тия пари.

М-ръ Гр. Д. Начевичъ: Гда прѣдставители! Понеже се искатъ и други допълнителни кредити, азъ ще си позволя да си кажа мнѣнието по тоя въпросъ. Тия прѣдложения сж внесени, колкото да се урегулира контабилитета на бюджета, за да не стават спѫпки за по-нататъшния редъ на работитѣ. Относително неправилното изразходване на суммитѣ, на ли имате анкетна коммисия, на нея ще оставите да изслѣдва: кои сумми сж изразходвани правилно и кои не, и Нар. Събрание въ идущата си сессия да постанови каквото желае по тоя въпросъ. По тая причина, нѣма резонъ да се спираме сега на тоя въпросъ. Трѣбва да се урегулиратъ сега тия разноски, а отъ друга страна, идущата година, анкетната коммисия ще ви докладва и заради тѣхъ.

Вълко Нейчовъ: Тая нещастна коммисия нѣма нищо да свърши. Ще си остане само тъй.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Г-да прѣдставители! Суммата отъ 60.000 лева, която се иска съ тоя законопроектъ, е похарчена за направянието на единъ капиталенъ ремонтъ въ завѣщаната на правителството пивоварна фабрика отъ покойния Лазаръ Трифковичъ, по край града София, а сѫщо така и за направата на една пристройка, приспособена за гимнастически салонъ при Софийската дѣвическа гимназия. Тая пивоварна фабрика, както знаете, правителството ѫ е дало на търгъ, ще може да се експлоатира, и по тоя начинъ ще се получава доходъ отъ тоя имотъ, който, прѣди похарчването на тия пари, е стоялъ безполезенъ.

Построяването на единъ голѣмъ гимнастически салонъ при тукашната дѣвическа гимназия е необходимо, е нѣщо полезно и цѣлесъобразно, и такъвъ би трѣбвало да има при всѣка гимназия. И азъ мисля, че тая сумма, която е похарчена за тия двѣ нѣща, нѣма да се скѫпимъ да ѫ отпуснемъ, и да утвърдимъ искания кредитъ.

Мих. Такевъ: Г-да прѣдставители! Азъ никога нѣма да допусна, че въ Нар. Събрание ще се намѣри нѣкой да говори за галериитѣ, както, съжалявамъ, г-нъ Гавриловъ ме е разбралъ. Азъ не съмъ дошелъ тукъ да упражнявамъ гласътъ си за удовлетворение на галериитѣ. Заради това, азъ моля г-на Гавриилова да си земе думитѣ назадъ.

Колкото се касае до това, което г-нъ Министрътъ каза, то е твърдѣ хубаво, само че опасностьта тукъ е: да ли не щемъ да узаконимъ това беззаконие по тоя начинъ, като кажемъ, че изразходванятъ кредитъ считаме че е изразходванъ за необходими нужди, и го вотираме. Ако не се зачита за узаконяване на това беззаконие, азъ ще вотирамъ за тоя кредитъ; ако ли ще се счете за узаконение на това беззаконие, азъ нѣма да вотирамъ. Какво чудно може да ви се види, г-нъ Гавриловъ, ако отбѣлѣзнемъ, ако отхвърлимъ тоя кредитъ? Суммата обаче била похарчена; да, похарчена е, и ще се плати на хората, които сж работили за тоя гимнастически салонъ при гимназията, и ще се държи смѣтка; но ще се уловятъ и ще се иска да отговарятъ онія, които сж ги незаконно похарчили. Вънъ отъ бюджета, министрътъ не може да харчи сумми, освѣнъ за крайно налѣжащи, за въпиющи нужди, както е прѣдвидѣно това въ чл. 126-й на Конституцията. Бюджетътъ е рамката, отъ която Министрътъ може да излѣзе само въ случаи, каквито прѣдвижда чл. 126-й отъ Конституцията. Защо вотираме сумми, защо вотираме бюджета, когато министрътъ ще прави произволи, когато произволно ще харчи за необходими нужди, каквито сж тия? Щомъ е похарчена суммата вънъ отъ бюджета, ако ние, като върховни сѫдии, кажемъ, че незаконно сж похарчени, че е нѣмало извънредна нужда, както се и установява сега, че сж похарчени за приспособлението на единъ гимнастически салонъ при Софийската дѣвическа гимназия; като не е имало такава нужда, нѣма освѣнъ да признаемъ, че сж похарчени по беззаконенъ начинъ. Като е така, тия пари трѣбва да се отнесѫтъ за смѣтка на г-на Министра, който е заповѣдалъ да се изразходватъ.

Нищо нѣмаше чудно въ пледирането на г-на Краева, който привѣде примѣри за похарчването по такъвъ начинъ сумми въ Франция. Що ми трѣбва Франция. Трѣбва ми мене нашата Конституция. Щомъ сж исхарчени суммитѣ вънъ отъ границитѣ на Конституцията, вънъ отъ бюджета, тѣ сж беззаконни, и се отнасятъ на смѣтка на виновния. Това е основното начало на нашия Законъ за отчетностьта по бюджета; такива сж условията на закона. Ако Министрътъ може произволно да се разпорежда, то не дѣйте вотира бюджетъ; ако щете, дайте му и картъ-бланшъ, за вѫтрѣшната и външна политика, па си земете шапката, и си отидете у васъ.

Вълко Нейчовъ: Тъй като се споменѫ тукъ, че исканата сумма е потрошена и за това, че, между другитѣ нужди, се имало нужда и отъ гимнастика въ Дѣвическата гимназия, азъ мисля, умѣстно е да се забѣлѣжи, че Българскиятъ народъ иска, щото неговитѣ дъщери да се научѫтъ по-напрѣдъ да простиратъ дрѣхи на вѫжя, да готвѫтъ едно гърне по-хубаво ястие, а по-редко да ходѫтъ по улицитѣ и посѣщаватъ магазиитѣ, та да не съблазняватъ момцитѣ, па даже и по-старитѣ, които си нѣматъ съпруги. (Смѣхъ.) По би освѣтлили огнищата си съ приятна прѣхрана.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване чл. 1-й отъ законопроекта на Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията за допълнителенъ кредитъ отъ 60.000 лева за усилване исчерпания кредитъ по гл. X, § 44-й отъ бюджета на сѫщото Министерство за 1894 г. Който удобрява да се отпусне тоя допълнителенъ кредитъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Удобрява се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.) „Тая сумма да се отнесе къмъ бюджетното упражнение за казаната година."

Прѣдсѣд.: Който приема чл. 2-й отъ тоя законопроектъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Кога желае Нар. Събрание да стане третото четение на тоя законопроектъ? (Гласове: Сега!) Който желае сега да стане и третото четение на тоя законопроектъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Сега ще стане и третото четение на тоя законопроектъ.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Прочита горния законопроектъ още единъ пѫть.)

Прѣдсѣд.: Който приема на послѣдно четение закона за допълнителенъ кредитъ отъ 60.000 лева, да си вдигне рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Иде слѣдъ това второ четение законопроекта за допълнителенъ кредитъ отъ 338.000 лева по Министерството на Общитѣ Сгради, Пѫтищата и Съобщенията.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„ЗАКОНЪ

за допълнителенъ кредитъ отъ 338.000 лева.

I. За покриване расходитѣ до края на годината по §§ 3 и 34-й на бюджета на Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията за 1894 година, разрѣшава се на това послѣдното единъ допълнителенъ кредитъ отъ 338.000 лева.“

За да не би нѣкой отъ г-да ораторитѣ да говори работи излишни по тоя кредитъ, азъ ще прочетѫ мотивитѣ, които сѫ приложени къмъ писмото № 18463, отъ 3-й Декември 1894 год. за искането на тоя кредитъ отъ страна на Министерството на Общитѣ Сгради: (Чете.)

„Изложение на мотивитѣ

върху законопроекта за допълнителенъ кредитъ отъ 338.000 лева.

Г-да прѣдставители!

Съгласно сѫществующитѣ конвенции, желѣзнопѫтнитѣ администрации сѫ обязани, по отношение на международния трафикъ, да прибиратъ взаимно такситѣ за стоки, прѣнесени по тѣхнитѣ желѣзници и назначени за тия държави, които сѫ подписали конвенциитѣ. Подиръ това съставляватъ се пакъ взаимни смѣтки, и на основание на тѣхъ повръщатъ се на всѣка една администрация припадающитѣ ѝ се такси.

Нашата желѣзнопѫтна администрация е подписала тия конвенции и ги испълнява. Тя прибира всички такси за стоки, отправени отъ България за странство и тия на стокитѣ идущи отъ странство и платими тукъ, и ги внася на приходъ въ държавното ковчежничество, а на края на мѣсеца, като си състави смѣткитѣ и приеме тия отъ чуждитѣ администрации, внася на всѣка една отъ тѣхъ такситѣ, като ѝ се припадатъ за исходеното разстояние на стокитѣ по нейнитѣ желѣзници. Тия такси се вематъ отъ кредита 1,000.000 лева, прѣдвиденъ по глава IV, § 34-й на бюджета на Министерството на Общ. Сгради, Пѫтищата и Съобщенията.

Тъй като тая година международниятъ трафикъ се е увеличилъ значително, то и кредитътъ, за който спомѣнѫхъ по-горѣ, е на изчерпване, и вслѣдствие на това, не ще бѫде достатъченъ за посрѣщание расхода до края на годината. Усилването, му прочее съ още 300.000 лева се явява като необходимо, защото споредъ направеното прѣсмѣтание, до края на годината ще се прибѣгнатъ такси за смѣтка на чуждитѣ администрации, около на такава сума.

Кредитътъ отъ лева 260.000, прѣдвиденъ по глава I, § 3-й на сѫщия бюджетъ, за волнонаемни работници за поддържанието на линиитѣ, градинарскитѣ работи и исчистването на снѣга, е тоже исчерпанъ. За посрѣщание надницитѣ на работницитѣ, които ще работѫтъ до края на годината по поддържанието на държавнитѣ линии, ще ни сѫ потрѣбни още 38.000 лева.

Вслѣдствие на това и понеже запазенията фондъ по бюджета на Министерството за 1894 година е исчерпанъ, имамъ честьта да ви прѣставѫ, г-да прѣставители, на разглеждание и удобрѣние тукъ приложения законопроектъ за допълнителенъ кредитъ отъ 338.000 лева за попълнение кредититѣ по горѣказанитѣ два параграфа.

гр. София, Декември 1894 година.

Министръ на Общитѣ Сгради, Пѫтищата и Съобщенията:

К. Величковъ.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема чл. 1-й отъ прочетения законопроектъ за допълнителенъ кредитъ отъ 338.000 лева, да си вдигне рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Чете.)

„II. Тая сума да се отнесе къмъ бюджета за финансовата 1894 година“.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема чл. 2-й, да си вдигне рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: Прѣдлагамъ сега да стане и третото четение на тоя законъ.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема сега да стане третото четение на тоя законъ, да си вдигне рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Геор. Губидѣлниковъ: (Прочита горния законопроектъ още единъ пѫть.)

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема прочетения законъ на послѣдно четение, да си вдигне рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Дохожда на редъ, докладъ отъ коммисията по Министерството на Финансиитѣ.

Има ли приготвенъ нѣкой законопроектъ по Финансовото Министерство?

Вълко Нейчовъ: Омръзнѫ ни вече да даваме пари, та нека поговоримъ за други нѣща. Освѣнъ това, трѣбва да си починемъ малко.

Прѣдсѣд.: Заповѣдайте, г-нъ Нейчовъ, да докладвате, ако имате нѣщо готово за докладване.

Вълко Нейчовъ: Сега нѣмамъ нищо готово за докладване.

Прѣдсѣд.: Тогава да заповѣда г-нъ Стефанъ Ивановъ, докладчикътъ по законопроекта за акцизитѣ.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Г-да прѣдставители! Финансовата коммисия като . . . . . (Нѣколко прѣдставители чукатъ и искатъ думата. — Прѣдсѣдателското мѣсто заема Подпрѣдсѣдателтъ г-нъ Д-ръ Геор. Янколовъ.)

Иови Воденчаровъ: Азъ прѣдлагамъ, щото догдѣто не се прочете извѣстенъ членъ или алинея отъ закона, да не се записва името на никого, който иска думата.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Докладъ

до VIII-то Обикновенно Нар. Събрание отъ коммисията по Министерството на Финансиитѣ.

Господа прѣдставители!

Финансовата коммисия въ засѣданието си на 12-й Декемврий 1894 год., като взема прѣдъ видъ мотивитѣ, които придружаватъ законопроекта за акцизитѣ, съ който се гонятъ двѣ цѣли: 1) облегчение данъчната тяжесть на земледѣлческата класса; и 2) уравновѣсявание на бюджета чрѣзъ нови данъци, които бихѫ, до колкото се може, пò-справедливо лѣгнѫли върху всичкитѣ класси отъ населението ни; отъ друга страна, като взе прѣдъ видъ законодателствата на разнитѣ чужди държави, акцизътъ на спирта, който е за 100 литри отъ 100 до 480 лева, както и прѣдлагаемиятъ акцизъ на другитѣ прѣдмети е въ пò-малъкъ размѣръ отъ ония, които се събиратъ въ другитѣ държави, прие:

Чл. 1 и 2-й както сѫ въ законопроекта, съ прибавка при чл. 2-й слѣдующата забѣлѣжка: „Исключение се прави за спирта, за акциза на който може да се даде тримѣсеченъ срокъ отъ изнасянието изъ фабрикитѣ. Въ такъвъ случай фабриката е длъжна да даде записъ съ двама солидни поржчители“.

Чл. 3-й се прие както е въ законопроекта.

Чл. 4-й се прие съ слѣдующитѣ измѣнения въ § §:

1) спиртъ иностраненъ и мѣстенъ сто гладуса по Гейлюсаковия спиртомѣръ, за 100 литри 75 л.

2) бомбони, халва и всѣкакви захарни издѣлия и сладости, 100 кил. 40 лева.

3) ромъ, ликьоръ, конякъ, амеръ, абсентъ и др. 100 литри 30 лева.

Въ забѣлѣжката „отъ 20 градуса“ се прие „14 градуса“.

4) Прибавя думата „прахове“.

5) Прибави се новъ параграфъ подъ № 12: стеаринови, спармацетъ и други луксозни свѣщи, 100 килогр. 20 лева.

Чл. 5, 6, 7 8, 9, 10 и 12-й се приехѫ безъ измѣнения.

Чл. 11-й се прие съ добавка на думата „дюкянитѣ“ и вмѣсто „3 мѣсеца“, се прие „9 мѣсеца“ и добавка „за дължимата сумма се зиматъ записи съ двама солидни поржчители“.

Финансовата коммисия, като има прѣдъ видъ, г-да народни прѣдставители, че вие, въ желанието си да направите пò-равномѣренъ данъчния товаръ въ страната ни, е увѣрена, че ще приемете прѣдложения акцизъ, понеже дохода му значително ще облегчи земледѣлческото население, защото ще послужи да се намали часть отъ поземелния налогъ“.

Както чухте, коммисията бѣше приела законопроекта за акцизитѣ съ нѣкои измѣнения, които виждате въ прѣдставения отъ коммисията новъ проектъ; обаче, слѣдъ приемането на тоя проектъ, отъ всичкитѣ краища на България пристигнахѫ телеграмми, съ които се молеше правителството и Събранието да направѣтъ намаление въ приетитѣ до сега такси. Така щото, и слѣдъ приеманието на проекта, коммисията направи нѣкои намаления, които при прочитанието на отдѣлнитѣ членове, ще ви докладвамъ. (Чете.)

„Законъ

за акцизитѣ.“

Манолъ Стефановъ: Прѣди да се захване докладванието искамъ думата. Ще направѣ съвършенно отдѣлно прѣдложение. (Прѣдсѣд.: Нѣмате думата.) Имамъ да кажѫ прѣди това двѣ думи, за това молѣ да ми дадете думата.

Прѣдсѣд.: Сега вече не може да се говори за друго.

Има ли нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ да иска думата по заглавието на Закона за акцизитѣ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска да говори по заглавието, ще се гласува. Който приема заглавието на Закона за акцизитѣ тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 1. Съ акцизъ, въ полза на държавното съкровище, се облагатъ: захарьта, халвата и всѣкакви изработени отъ захарь ястия и захарни издѣлия, кафето, шоколадътъ и сурогатитѣ отъ кафе и шоколадъ; кибритътъ и кибритенитѣ свѣщи, петролеумътъ, спиртътъ, спиртнитѣ питиета и пивото.“

Ник. Габровски: Г-да прѣдставители! Когато се разискваше Законътъ за акциза на сольта, азъ имахъ честьта да изложѫ моитѣ теоретически съображения, по които възставахъ противъ тия акцизи, които се явяватъ като косвенни данъци. Тогава азъ казахъ, че както акцизитѣ, така и другитѣ косвенни данъци падатъ върху бѣдното и работно население и че чрѣзъ тия акцизи се има за цѣлъ да се обогати държавата, като се осиромашава бѣдното население. Оня законъ — Законътъ за акциза на сольта — се прокара, а пъкъ сега, тукъ, се прѣдставя другъ законъ, съ цѣлъ редъ прѣдмети, които ще да се обложатъ съ акцизъ. Въ тоя законъ се казва, че ще да се наложи акцизъ върху: захарьта, халвата и всѣкакви изработени отъ захарь ястия и захарни издѣлия, кафето, шоколада и сурогатитѣ отъ кафе и шоколадъ, кибрита и кибритенитѣ свѣщи, петролеума, спирта, спиртнитѣ пития и пивото. Както виждате отъ тия акцизи, държавата иска да спечели близо два милиона лева. (Гласове: Седемъ милиона.) Да, седемъ милиона. Това е такъвъ косвенъ данъкъ, който ще падне, прѣди всичко, върху бѣдното и работно население, именно за това, защото ще се облагатъ съ акцизъ най-необходимитѣ за употрѣбление нѣща. За примѣръ обложенъ е газътъ — свѣтлината. Както на всѣкѫдѣ, тъй и у насъ, освѣтлението на една кѫща е една отъ най-необходимитѣ, най-първитѣ нужди за всѣки човѣкъ. Въ всѣка кѫща, въ всѣка колиба, като захванете отъ градоветѣ и свършите до най-бѣдното село, до най-малкото хуторче, хората си свѣтѫтъ съ газъ. Така щото, газътъ е едно такова нѣщо, което се употрѣбява, като най-необходима потрѣбность; а като се облага съ акцизъ, несъмнѣно

е, че ще се принудятъ употрѣбителитѣ му да го купуватъ по-скъпо, за да живѣятъ и работятъ на свѣтлина. Отговорътъ на това е — и това е най-главното възражение — че не е истина, че сиромашкото население употрѣбявало най-много петролеумъ. Казватъ, че петролеумътъ се употрѣблявалъ най-много въ кафенетата, кафе-шантанитѣ, хотелитѣ, богатитѣ къщи и пр. Даже и да е вѣрно това, че въ тия заведения се употрѣблява повече петролеумъ, сѣ пакъ не трѣбва да се испуска изъ прѣдъ видъ, че и най-бѣдната селска къща се освѣтлява нощно врѣме тоже съ петролеумъ. Истина е, че въ едно кафене или въ единъ хотелъ, се употрѣблява много повече петролеумъ, отъ колкото въ една сиромашка къща, но за това пъкъ приходитѣ и печалбитѣ на хотелитѣ и кафенетата сж по-голѣми. Ако въ голѣмитѣ търговски къщи употрѣбляватъ повече газъ, то и печалбитѣ имъ сж несъразмѣрно много по-голѣми, отъ колкото ония на селянина. Селянинътъ не употрѣблява свѣтлината за да печели, но ѭ употрѣблява, защото не е наученъ да живѣе въ тъмнината. Това е елементъ необходимъ за неговото сѫществуване, както е необходима храната и всѣко друго нѣщо, нуждно за сѫществуването на човѣка. Инакъ, той не може да живѣе въ тъмнината. Така, както се употрѣблява сега петролеумътъ въ хотелитѣ, кафенетата и богатитѣ къщи, то не е за друго, освѣнъ за печалба, и понеже печалбата имъ е по-голѣма, то тя покрива расхода, който се прави за петролеума. Така щото, искамъ да кажж, че акцизътъ, щомъ се налага на петролеума, нѣма да падне тѣжко на тия, които го употрѣбляватъ въ кафенетата, защото тѣ ще искаратъ загубата, която ще платятъ за акцизъ, понеже ще наложатъ по-голѣми цѣни на прѣдметитѣ, които продаватъ и така ще спечелятъ даже повече. Прочее, селянинътъ, търговецътъ, занаятчията, работникътъ ще претърпятъ загубата, понеже употрѣбляватъ петролеума не да печелятъ, а като единъ отъ прѣдметитѣ, необходими за да могатъ да гледатъ и за да могатъ да живѣятъ. Наистина, тая тяжесть той нѣма да испита така, както напримѣръ когато дойдатъ да му продаватъ покѫщнината за прямитѣ данъци, когато е принуденъ по екзекутивенъ начинъ да плати данъка си; но той ще ѭ почувствува тогава, когато отиде да си купи една кутия кибритъ, за която ще трѣбва да плати, не вече петь пари, както е плащалъ до сега, но 10 пари. И тая тяжесть той ще усѣща прѣзъ цѣлата година, защото за напрѣдъ една кутия кибритъ ще струва 10 пари. По тоя начинъ, съ тоя косвенъ данъкъ, правителството покрива тѣжината на данъка, който косвено налага пакъ на и тъй претоварентѣ съ данъкъ данъкоплатци. Работникътъ, селянинътъ, и въобще потрѣбителитѣ не виждатъ ясно, че купуватъ прѣдметитѣ по-скъпо, или така да се каже не виждатъ данъка, който имъ се налага, но тѣ го усѣщатъ.

Това е вѣрно не само за газътъ, но и за дървеното масло. У насъ дървено масло нѣма, не се произвѣжда; а сѫщо така и източници за газъ нѣмаме. Но въпрѣки това дървеното масло се употрѣблява много отъ нашитѣ селяни. (Петръ Папанчевъ: Защо си кривишъ устата, бе?) Не си кривѭ устата. Вамъ е извѣстно, г-нъ Папанчевъ, че ако ние не постимъ, селянитѣ и занаятчиитѣ пъкъ постятъ и си готвятъ ястие съ дървено масло; тѣ го употрѣбляватъ даже и за суевѣрие — въ кѫщата на селянина свѣти кандило. Споредъ мень, тукъ най-важното е това, че дървеното масло се употрѣблява въ най-голѣмо количество отъ работното население. Щомъ облагате съ акцизъ тия прѣдмети, вие по тоя начинъ туряте данъкъ и то тѣжъкъ данъкъ, върху населението; вие, по тоя начинъ, го ограничавате, да не може да се храни и съ дървено масло прѣзъ пости, ако не може съ мѣсо.

Сѫщо и за кибритя. Каквото казахъ за газа, такова ще кажж и за кибритя. У насъ не се произвѣжда кибритъ, а пъкъ и той се облага съ акцизъ. Съ това по единъ косвенъ начинъ се облага населението да плаща данъкъ и за, това което то употрѣблява отъ първа и най-голѣма необходимость — за свѣтлината.

Подиръ това иде захарьта и другитѣ прѣдмети. Мень ми се струва, че като се обложи съ акцизъ захарьта, кибритътъ, свѣщитѣ, петролеумътъ, най-много ще пострадатъ дребнитѣ търговци, занаятчиитѣ и селянитѣ. И ето защо. До сега нашитѣ дребни търговци, особенно тия, които разбиратъ отъ търговия, исписватъ направо или отъ по-голѣмитѣ търговци захарь и така вършятъ по-добра работа. Сега обаче, за да испише, или да докара единъ вагонъ отъ двѣстѣ сандъка захарь, трѣбва да плати акцизъ най-малко 2000 лева и тѣхъ той трѣбва да плати въ брой и въ злато. Не такива, обаче, сж нашитѣ търговци; тѣ не разполагатъ съ повече отъ по съ 5—10.000 лева и съ тѣхъ въртятъ търговия; така щото, единъ търговецъ не може да броп на веднѫжъ, и то само за акцизъ, 2000 лева златни. Ето защо, ако се приеме сега тоя законъ, тия наши търговци ще се принудятъ да купуватъ стока намѣсто направо отъ фабрикитѣ — отъ другитѣ по-голѣми търговци и по тоя начинъ ще се турятъ дребнитѣ наши търговци въ зависимостъ отъ по-голѣмитѣ търговци и ще бѫдатъ експлоатирани отъ тѣхъ много повече, отъ колкото сега. По тоя начинъ, ще се нанесе много силенъ ударъ на дребнитѣ търговци у насъ. Ето защо, азъ смѣтамъ, че първиятъ членъ отъ тоя законъ трѣбва да се отхвърли, особенно за тия прѣдмети: кибритътъ, свѣщитѣ и газътъ; а за другитѣ прѣдмети като: спиртътъ, пивото, шоколадътъ и кафето, може да се налага акцизъ. Споредъ мень, да се налага акцизъ на луксознитѣ прѣдмети, които се употрѣбляватъ отъ най-богатата класа въ страната, си има мѣстото; но никакъ си нѣма мѣстото да се налага акцизъ на прѣдметитѣ отъ първа необходимостъ, които се употрѣбляватъ отъ работното население. За това, ако дѣйствително жалите за интереситѣ на нашето селско и занаятчийско население, което съставлява най-голѣмата часть отъ народа, не трѣбва да облагате съ акцизъ ония прѣдмети, които то употрѣблява.

Но каза се, че държавата нѣмала отъ гдѣ да попълни своитѣ расходи, които се прѣдвиждатъ въ бюджета. Е добрѣ; това, което ще спечели държавата, като обложи съ акцизъ прѣдметитѣ отъ първа необходимость, то можеше да се спечели пакъ, но не като накара населението да живѣе въ тъмнината — защото ще живѣе въ тъмнината като обложите съ акцизъ кибритя и газа — а като направите нѣкакъ

реформа, като прѣмахнете нѣкои такива учреждения, които сѫ признати за излишни и врѣдни за населението. Вие можете да намѣрите източници отъ други мѣста и отъ тѣхъ да направите икономии, а не отъ това, като облагате бѣдното население. Вие вчера вотирахте 500.000 л. помощь за града София; (Единъ гласъ: Това е въпросъ още, да ли ще се отпуснѫтъ.) Вие гласувахте суммы за построявание на казарми; вие гласувахте единъ огроменъ военен бюджетъ; вие гласувахте голѣми генерални заплати; вие направихте такива расходи, които народътъ неудобрява; а пъкъ сега туряте на тѣсно депутатитѣ, като казвате, че държавата не може да се поддържа, ако не се наложи акцизъ на тия прѣдмети, и, ако не се натовари съ данъкъ бѣдното население. Щомъ е така, позволете ми да ви кажѫ, че вие си противорѣчите въ всичко; вашата политика е народосъсипителна и съ това ще подтвърдите моитѣ думи, че вие фатално вървите къмъ съсипването на населението. (Гласове отъ лѣвицата: Вѣрно! — Гласове отъ дѣсницата: Не е вѣрно!)

Геор. Шиваровъ: Г-да прѣдставители! (Гласове: Отъ трибуната.) Азъ отъ тукъ ще говорѫ. Почитимиятъ колегъ, г-нъ Габровски, види се съвършенно не разбира прѣдназначението на тоя законопроектъ, който сега се разисква отъ почитаемото Нар. Събрание. Той оплаква бѣдното земледѣлческо население, безъ да знае обаче, че прѣдназначението на настоящия законопроектъ е за облѣгчение данъчния товаръ на това население, което ни е пратило тукъ да му помогнемъ. Азъ мислѫ, че г-нъ Габровски ще се съгласи съ мень да счита тоя законъ за такъвъ, който ще помогне на бѣдното население. Г-нъ Габровски наблѣгнѫ най-много върху акциза на газа, че било имало повишение. Единъ селянинъ най-много ще изгори въ годината 150 оки газъ. (Гласове: Не е вѣрно! 5 оки най-много!) Може да има нѣкои кѫщи съ едно цѣло сѣмейство, които да горѫтъ толкова. Сега, ако плати по единъ грошъ на оката повече и даде 150 гроша въ годината, то това сѣмейство нѣма да усѣти толкова. Прочее не е тамъ важното, г-да. Ние гледаме сламката, а пъкъ не виждаме гредата. Гредата, г-да прѣдставители, е въ десетъка. Споредъ г-на Габровски ние трѣбва да намалимъ акциза на кибритя и газа, което не е нищо, а пъкъ за да балансираме бюджета, трѣбва да увеличимъ пакъ десетъка. Ако направимъ такова нѣщо, ако не направимъ облѣкчение на десетъка, тогава ще привлѣчемъ вниманието на населението и то нѣма да остане задоволно отъ избранницитѣ си, които е пратило тукъ да го прѣдставляватъ. За това съвършенно кривъ е г-нъ Габровски въ своитѣ възражения, на основание на които иде да оборва Закона за акциза. Той посочва върху най-малкитѣ нѣща, върху кибритя, газа, и дървеното масло, като че Богъ знае съ колко много ще се обрѣмени нашиятъ селянинъ отъ това. Азъ като селянинъ, до колкото знаѫ, населението е научено да яде бобъ некавардисанъ и твърдѣ малко сѫ ония кѫщи въ селата, които употрѣбляватъ зейтинъ, защото намѣсто зейтинъ, употрѣбляватъ шарлаганъ. Но ако има нѣкои да ядѫтъ зейтинъ, то разликата е съвършенно нищожна. (Ник. Габровски: Сега вие ще ги отучите съвсѣмъ.) Азъ съмъ селянинъ и знаѫ това. Вие, г-нъ Габровски, прѣдставлявате Павликенската околия безъ да сте ѫ изучили, и непознавате животътъ на населението ѝ. (Ник. Габровски: Вие като защищавате закона правите мечешка услуга на населението.) Въ законопроекта за акцизитѣ има дѣйствително нѣкои пера, които повишаватъ цѣната на нѣкои прѣдмети; но за това да се отхвърли съвършенно закона не може и за това съмъ противъ. На всѣкѫдѣ има законъ за акцизитѣ, та за това и у насъ трѣбва да има. Защото, до колкото се съзира тукъ, съ повече данъкъ се облага кафето и разни други продукти, които идѫтъ тукъ отъ Европа и които у насъ се употрѣбляватъ отъ по-първата класса, или ако щете отъ аристокрацията. До сега такова нѣщо не се е плащало, но тия отъ търговцитѣ, които се занимаватъ съ продавание на такива прѣдмети, щомъ видѫтъ, че стане това повишение върху тия произвѣдения, отъ веднѫж ще отправѫтъ гласа си къмъ Камарата и ще искатъ облѣгчение; но нещастното население не знае и всѣкога неговиятъ гласъ остава на массата не разрѣшенъ. Така щото, тукъ което има да тѣжи, то нѣма да тѣжи на нещастното население, но ще тѣжи на по-богатата класса, която и употрѣблява тия прѣдмети. За това азъ съмъ съгласенъ да се приеме сѫщата редакция на чл. 1-й, както се прочете отъ г-на докладчика, а пъкъ когато дойдемъ до другитѣ членове, тогава ще говоримъ и ще видимъ какво да направимъ.

Тр. Китанчевъ: Г-да прѣдставители! Азъ ще говорѫ, по първия членъ и ще подържѫ мнѣнието на г-на Габровски. (Ганчо Гавриловъ: Това го знаемъ.) Вие го знаете, но азъ ще го повторѫ, за да го знаете по-добрѣ. — Разбира се, че щомъ се прие по принципъ, не може вече да се говори за отхвърлянието на тия нѣща, за които се говори въ първия членъ; обаче азъ мислѫ, че е възможно да се види: кои нѣща сѫ приемливи и кои неприемливи. Сами по себе си, косвеннитѣ налози сѫ едни отъ най-лошитѣ и който се отнася къмъ тѣхъ, той прави това съ цѣль да не се усѣща отъ страна на населението данъка, който се дава, но който пъкъ се усѣща много чувствително въ края на годината. Обичай е да се прибѣгва къмъ косвеннитѣ данъци само въ крайни случаи. У насъ тая година, съ Закона за акцизитѣ, се прибѣгнѫ къмъ това срѣдство и се прибѣгнѫ въ голѣмъ размѣръ. Бихъ разбралъ да се тури нѣкакъвъ акцизъ на нѣкои прѣдмети, но както е сега турено въ тоя законъ, е твърдѣ много и върху много прѣдмети. Азъ ще кажѫ, че освѣнъ прѣдметитѣ, които трѣбва да се обложѫтъ съ акцизъ, има и такива прѣдмети, които не трѣбва да се облагатъ, защото сѫ отъ първа необходимость и защото най-много ще тѣжѫтъ на бѣдното население. Такива прѣдмети сѫ: газътъ, дървеното масло, кибритътъ, свѣщитѣ и др. Но като защищавамъ селянитѣ, пита се: непрѣменно нуждно ли е да се натоварѫтъ гражданитѣ? Азъ съмъ противъ налагането акцизъ на такива прѣдмети, които сѫ отъ първа необходимость, било за селянитѣ, било за гражданитѣ, защото не искамъ да правѫ никаква разлика въ това отношение между еднитѣ и другитѣ. Ако се наложи акцизъ на тия работи, нима ще помислите вие, че само селянитѣ ще пострадатъ?

—Не. Ще пострада и селянинътъ и гражданинътъ, а най-много ще пострадатъ дребнитѣ търговци, които ще останѫтъ гладни. Съ тоя Законъ за акцизитѣ, ще се спре единственниятъ поминѫкъ на дребнитѣ селски и градски търговци, защото, както каза и г-нъ Габровски, ще се даде повече възможность на голѣмитѣ търговци да експлотиратъ, за въ своя полза, тия малки търговци и така ще да пропаднѫтъ съвършенно. За това, не трѣбва да става много разисквание, за да разбере човѣкъ, че това тъй ще стане. Нѣма съмнѣние, че сега, като се приеме тоя законъ, всичкитѣ стоки, съ които търгуватъ бакалитѣ, ще станѫтъ по-скѫпи. Сега мито се налага повече—10% на мѣсто 8%. Отъ фискална точка на зрѣние, отъ точка зрѣние на нашия интересъ, това увеличение на митото не е много, но нѣма съмнѣние, че за въ бѫдѫще стокитѣ ще дохождатъ отъ вънъ вече съ 2% по-скѫпо. Така като е работата, не може да има никакво съмнѣние, че сега онія, които сѫ купували извѣстно количество стока съ 1000 лева, за да купѫтъ пакъ толкова стока, ще трѣбва да броѫтъ не вече 1000, а 1200 лева; но като прибавите и акциза, който ще трѣбва да се наложи на стоката, по силата на тоя законъ, тогава вече нѣма да му трѣбва $^1/_4$ повече, а двоенъ капиталъ, за да може да купи пакъ толкова стока, колкото е купувалъ по-напрѣдъ за 1000 лева. Въ такъвъ случай, щомъ по-слабитѣ търговци не могѫтъ да купѫтъ вече стока, за да търгуватъ, то ще трѣбва — ако нѣматъ занаятъ — да се обърнѫтъ на прости работници или слуги. Така щото, тоя акцизъ, като припечелва извѣстенъ приходъ за другитѣ по-голѣми търговци, съсипва дребнитѣ търговци и онія бакали, които продаватъ на дребно. Па и голѣмитѣ търговци ще почувствуватъ твърдѣ силно удара отъ тоя Законъ за акцизитѣ, защото и тѣ, за да търгуватъ сѫщо така, както до сега, ще имъ трѣбва по-голѣмъ капиталъ, а пъкъ вамъ е извѣстно, че въ България нѣма търговци съ много голѣми капитали. Напротивъ, забѣлѣжва се тоя скърбенъ фактъ, че най-дребнитѣ търговци по легка-легка се испѫзватъ отъ нашитѣ търговци и отиватъ въ рѫцѣтѣ на пришлитѣ изъ Австрия евреи търговци, които сѫ навикнѫли да фалирватъ и съ нечестни срѣдства да печелѫтъ. И като имъ даваме покровителство и такива срѣдства, то бѫдете увѣрени, че не само градоветѣ Руссе и София ще бѫдѫтъ прѣпълнени съ евреи и немци, но и другитѣ градове. Тъй щото, съ тоя законъ вие отнимате хлѣбътъ на дребнитѣ търговци и го давате на евреитѣ. Сега това нѣщо отъ икономическа точка на зрѣние може да има и своята добра страна, като се натрупва капиталъть на едно мѣсто; но ближайшето слѣдствие, което ще послѣдва, ще бѫде пропаданието на търговцитѣ отъ срѣдня рѫка въ селата и градоветѣ. — Прѣдъ видъ на това азъ казвамъ пакъ, че ще бѫде добрѣ да се отмахнѫтъ тия нѣща отъ първия членъ, които сѫ отъ първа необходимостъ, та поне съ тѣхъ да могѫтъ да сѫществуватъ тия търговци, които иматъ твърдѣ малко капиталъ; а отъ друга страна и населението да не плаща повече за тия прѣдмети, които повече употрѣблява.

Когато по-напрѣдъ казахъ за свѣщитѣ-спармацети, нѣкои отъ г-да прѣдставителитѣ се изсмѣхѫ, съ което дадохѫ да се разбере, че селянитѣ нѣма да горѫтъ такива свѣщи Но азъ не защищавамъ само селянитѣ, но и гражданитѣ; защото вие знаете, че нашитѣ граждани повече потрѣбность иматъ отъ такива свѣщи. Разбирамъ още, ако бѣхме имали производство на спармацетови свѣщи; разбирамъ, ако да имахме двѣ-три фабрики и да наложимъ мито, а не акцизъ, защото акцизъ ще се налага и на иностраннитѣ и на тукашнитѣ и нѣма да има никакво покровителство. Ако да имахме производство, разбирамъ да има и покровителство; но има ли нѣкѫдѣ да се произвождатъ такива свѣщи въ България? Или желаете да се върнемъ къмъ старото производство на лоенитѣ свѣщи? Има срѣдни хора и не до тамъ заможни сѣмейства, които освѣтляватъ кѫщитѣ си съ спармацетови свѣщи и на които тия свѣщи сѫ станѫли вече една необходимость, защото сѫ се научили тѣхъ да употрѣбляватъ. И на тия свѣщи сега вие искате да наложите акцизъ. Не, поне тия прѣдмети, които сѫ отъ първа необходимость за населението, заличете отъ тоя законъ, та да не се облагатъ съ акцизъ. Но понеже и тъй и тъй, сте рѣшили да налагате акцизъ, бѫдете поне по-умни при облагането и разсѫдете повече: кои прѣдмети да бѫдѫтъ обложени и съ какво количество. Азъ говорѫ това нѣщо и вѣрвамъ, че ще вземете прѣдъ видъ всичко това и ще се съгласите да се заличѫтъ тия прѣдмети, които указахъ. Въ тоя случай, нѣма да се обиди г-нъ Министрътъ, че ще заличите тия прѣдмети: газътъ, кибритътъ, дървеното масло, свѣщитѣ и захарьта, нито пакъ ще се обиди, ако намалите количеството или размѣрътъ, съ който ще се облагатъ прѣдметитѣ. Въ туй отношение, азъ ви молѫ, г-да прѣдставители, да бѫдете по-умни и да не облагате съ толкова акцизъ прѣдметитѣ, за да могѫтъ да се постигнѫтъ тия нѣща, за които говорихъ.

Когато дойде редъ да се говори за размѣра на облагането, задържамъ си правото да кажѫ двѣ думи.

Ник. Антикаровъ: Азъ не съмъ съгласенъ съ исказаното отъ г-на Габровски и отъ г-на Китанчева. Сѣднѫлъ да расправя г-нъ Габровски, че селянинътъ употрѣблявалъ много газъ, та за това щѣло да стане много тѣжко за него, ако се наложело акцизъ на газа. Азъ бихъ желалъ да каже г-нъ Габровски: да ли единъ селянинъ харчи повече отъ три оки газъ въ годината? Сѫщо захвана той да оплаква бѣдното селско население и за зейтиня. (**Ник. Габровски:** По цѣли нощи работѫтъ занаятчиитѣ, за да ви шиѫтъ кундури!) Азъ въ тоя случай ще кажѫ, че единъ състоятеленъ човѣкъ може да похарчи повече зейтинъ въ годината отъ колкото едно цѣло село.

Тукъ г-нъ Китанчевъ казваше, че трѣбва да се исхвърлѫтъ кибритенитѣ свѣщи. Кои сѫ тия отъ нашитѣ селяни, които употрѣбяватъ кибритенитѣ свѣщи? Прѣдъ видъ на всичко туй, прѣдлагамъ щото тоя членъ, да се приеме, както е прѣдставенъ въ проекта.

Хр. Топузановъ: Г-да прѣдставители! И азъ съмъ на мнѣние да стане нѣкакво измѣнение въ чл. 1-й отъ законопроекта. Азъ не мислѫ, че съ облагането на нѣкои нѣща съ акцизъ, се гони цѣлта да се облѣгчи, да може да се допълни прихода или подобри нашия бюджетъ.

Азъ мислѫ, че съ тоя законъ ние отъ една страна дѣйствитвително ще направимъ да влѣзѫтъ пари въ хазната, а отъ друга страна гледаме, да можемъ да помогнемъ за подобрѣнието на мѣстната индустрия. Знаете много хубаво, че се внесе законопроектъ за подобрѣние на мѣстната индустрия, но ми се струва, че колкото такива закони и да се внасятъ, ние не ще можемъ ни най-малко да помогнемъ на нашата мѣстна индустрия, ако съ такъвъ законъ, какъвто е настоящиятъ за акциза, не помогнемъ. Тия артикули, тия стоки, които могѫтъ да се произвѣждатъ у насъ, ние не трѣбва да облагаме съ никакъвъ акцизъ. Такива стоки и артикули да се внасятъ отъ вънъ, разбира се, нѣма нужда, защото се произвѣждатъ у насъ; съ тѣхъ можемъ да спремъ външната конкуренция на подобни нѣща. У насъ на пр. се изработва спиртъ, но внася се такъвъ и отъ странство и тоя послѣдниятъ прави конкуренция на нашитѣ фабрики, които не могѫтъ да прѣуспѣватъ. А нѣщата, като напр. захарьта, кибритътъ, спармацетитѣ, които не се произвѣждатъ у насъ, да ги обложимъ съ акцизъ, значи да обложимъ гражданина, билъ той селянинъ, богатъ или сиромахъ. Ние снемаме отъ поземелния налогъ една часть, а отъ друга страна облагаме населението съ другъ данъкъ. По-напрѣдъ, когато бѣше въпроса за снеманието данъцитѣ на населението, или по-хубаво, когато се разглеждаше бюджетътъ, нѣкои г-да прѣдставители поискахѫ да стане намаление на заплатитѣ на чиновницитѣ, да се намали 5% отъ платитѣ имъ; напр. ако единъ чиновникъ получава 300 лева, да му се намали съ 15 лева; но почитаемото правителство не се съгласи и бюджетътъ биде приетъ безъ това нѣщо, като се показа... (Прѣдсѣд.: Говорете по закона, г-нъ Топузановъ!) Азъ говорѫ по закона; разбира се, трѣбва да искажѫ мотивитѣ, по които не съмъ съгласенъ да се приеме така чл. 1-й. Съ тоя законъ, г-да прѣдставители, ние облагаме тоя чиновникъ не съ 15 лева, но съ 25 лева повече за нѣщата, които му сѫ необходими, като на пр. захарьта, кафето, кибритя и т. н. Когато ни се докладва на първо четение тоя законопроектъ, азъ мислѫ, никой отъ васъ, г-да, не е забравилъ, че тогава, като се разискваше по принципъ, г-нъ докладчикътъ заяви отъ трибуната, че коммисията, на която ще се испрати за изучвание тоя законопроектъ, ще има прѣдъ видъ и ще вземе актъ отъ разискванията, които станахѫ въ него врѣме, именно разискванията върху проектираното облагание на захарьта, кибритя, маслото и други артикули. Сега какво виждаме да е направила коммисията? — Вмѣсто да намали облаганието на прѣдметитѣ, както е съ внесения законопроектъ, ние виждаме, че процентътъ на облаганието нѣкои нѣща е уголѣменъ. Вмѣсто да подобри или да даде възможность за да се подобри нашата индустрия, тя взе, че мѣстниятъ спиртъ, който се облагаше съ 60 лева на % килограмма, взе казвамъ, че уравни процента на облаганието му съ оня на външния спиртъ — да се облага и мѣстниятъ съ 75 лева 100-тѣхъ килограмма. Въ такъвъ случай, никакъвъ законъ, който специално бя се изработилъ за подобрѣнието на нашата индустрия, не би подобрилъ тая индустрия, г-да прѣдставители. Само съ закони, какъвто е тоя за акциза — като дадемъ възможность на нѣщата, които се обработватъ у насъ, да се освобождаватъ отъ акцизъ, или да се облагатъ по-малко съ такъвъ а на противъ вънкашнитѣ нѣща да се облагатъ съ повече акцизъ — ще можемъ да помогнемъ за подобрѣнието на нашето производство.

Тукъ, въ чл. 1-й, между другитѣ нѣща се говори и за облагането на халвата. Вие знаете, г-да прѣдставители, че халвата у насъ се внася и отъ вънъ, отъ Турция. Тя се работи и тукъ. Какъ може да се разбира сега, като приемемъ члена, както той е редактиранъ? И халвата, която се изработва тукъ отъ захарьта, която се внася отъ вънъ и която се облага съ акцизъ, щели и на неѫ да се земе акцизъ? Заради това, мислѫ, г-да прѣдставители, тоя членъ да се прѣредактира инакъ, защото, както казахъ, азъ съмъ противъ това да бѫдѫтъ обложени тия нѣща, които не се произвѣждатъ у насъ и да се облага, било селянинътъ, било гражданинътъ повече, когато отива да купува нѣкои необходими за него нѣща; а трѣбва да обложимъ онія нѣща, които се произвѣждатъ и у насъ, или луксознитѣ работи, които доходжатъ отъ странство. Моето мнѣние е да се приеме членътъ така, че се облагатъ съ акцизъ, въ полза на държавното съкровище, „халвата и всѣкакви изработени отъ захарь ястия и захарни издѣлия, кафето, шоколадътъ и суррогатитѣ отъ кафе и шоколадъ, внасяни отъ вънъ.“ Заличавамъ само думитѣ „захарь, кибритъ, кибритени свѣщи, петролеумъ“ и слѣдва натакъкъ „спиртътъ, спиртнитѣ питиета и пивото.“ И съмъ добавилъ „картитѣ за играние.“ Турнѫлъ съмъ да се облагатъ и картитѣ за играние, защото нито правителството, нито коммисията е прѣдвидела да се облагатъ тѣ, които карти могѫтъ да се облагѫтъ съ 5 лева, защото и безъ тѣхъ се може. Може нѣкой да каже, че тѣ малко се харчѫтъ; добрѣ, но пове ще спремъ играението. Прочее, азъ съмъ на мнѣние да се приеме членътъ съ тия измѣнения, които прѣдложихъ.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Относително зададения въпросъ: да ли отъ мѣстната халва ще се вземе акцизъ или само отъ иностранната, ще отговорѫ на г-на Топузанова, че коммисията, при разискването на тоя въпросъ, дойде до заключение, че физически е невъзможно да стане това облагание на мѣстната халва, защото, за да може да се събира това даждие отъ мѣстната халва, при всѣки мѣстенъ халваджия трѣбва да се постави по единъ чиновникъ. Слѣдователно, за невъзможно се намѣри събирането на нѣкаква такса отъ произвежданата въ страната халва. Колкото за процента на облога ще се говори по-послѣ.

Конст. Досевъ: Г-да прѣдставители! Азъ бѣхъ противъ тоя законъ, когато той се разискваше по принципъ; но понеже той се прие по принципъ, нѣма освѣнъ да се ограничѫ да говорѫ върху члена, или върху това, което влиза въ кржга на тоя членъ. Азъ бѣхъ противъ тоя законъ заради това, защото мисляхъ, че слѣдъ митингитѣ, които станахѫ подиръ 18-й Май, слѣдъ тържественната декларация, която се направи отъ страна на почитаемото правителство, че отъ една страна ще се намалѫтъ даждията, мисляхъ, казвамъ, че нѣма да се внесе такъвъ законопроектъ, който да облага гражданитѣ съ нови, каквито и да сѫ други да-

нъци. Съ внасянието, обаче, на тоя законопроектъ, намъ ни се казва, че понеже на земледѣлческото население се правѣла една голѣма отстжпка отъ това, което то е плащало до сега, явява се единъ крупенъ дефицитъ въ бюджета, който трѣбва да се покрие. Но по-напрѣдъ, г-да прѣдставители, каза се, че покриването на тоя дефицитъ ще стане не съ Законъ за акциза, а съ Законъ за увеличение на вноснитѣ мита. Азъ знаж, че се водихж прѣговори съ чуждитѣ държави за увеличението на тия мита. Обаче, до какъвъ резултатъ се е дошло, не знаж. Не знаж, защото Министерството на Финансиитѣ не може да свърши по-скоро съ тия договори, та съ увеличението на митото да се увеличжтъ приходитѣ на бюджета и да се покрие дефицитътъ. Все трѣбва да е имало причини, които сж попрѣчили за осжществяването на тая идея, и понеже сме лишени за сега отъ възможностьта да наложимъ по-голѣми мита, почитаемиятъ Министръ на Финансиитѣ е билъ принуденъ да внесе тоя законопроектъ за акциза, и то да се обложжтъ съ акцизъ ония прѣдмети, които сж необходими за населението, нѣща, което ще бжде единъ товаръ на населението.

Понеже казахъ, че законопроектътъ е приетъ по принципъ и че нѣма освѣнъ да се ограничж да говорж по члена, азъ ще искажж своето мнѣние на кои прѣдмети намирамъ, че сега може да се допусне да се тури акцизъ и на кои не. Прѣди всичко азъ ще обявж, че освѣнъ на спиртнитѣ пития, освѣнъ на пивото, освѣнъ на захарнитѣ издѣлия, на кафето, шоколада и суррогатитѣ отъ кафе и шоколадъ, азъ мислж, на останжлитѣ прѣдмети, като на петролеума, захарьта, чая, дървеното масло, кибритя и свѣщитѣ не може да се наложи, или не трѣбва да се наложи акцизъ. Не може, да не казвамъ, защото, щомъ се съгласите, ще наложите; но казвамъ че не трѣбва, защото е данъкъ, който ще тѣжи на цѣлото население. Нѣкои отъ г-да прѣдговорившитѣ казахж, че това облагание не докачало земледѣлческото население. Когато говоримъ, г-да прѣдставители, за единъ новъ данъкъ, съ който се товари населението, ние не можемъ да дѣлимъ това население на съсловия, а трѣбва да говоримъ изобщо за цѣлото население; защото, азъ мислж, че земледѣлческото население, ако и да не употрѣбява толкова много тия прѣдмети, които се облагатъ, то не се отказва да ги употрѣбява, ако и въ по-малъкъ размѣръ. Но вънъ отъ земледѣлческото население, г-да прѣдставители, има и друго население, което се казва еснафско, което е бѣдно като земледѣлческото население, защото 90% отъ жителитѣ на градоветѣ сж сиромаси, а само 10% сж богати. Щомъ вие признавате това, азъ мислж, че нѣма причини да дѣлите населението на съсловия, а еднакво трѣбва да съжалявате, че населението се облага съ тоя данъкъ, който е доста тѣжъкъ. Но да допуснемъ даже дѣление на населението на съсловия, пакъ питамъ: земледѣлческото население не употрѣбява ли дървено масло? Яде ли, казвамъ, бобъ? — Яде. Допуснете му тогава да си опържи боба съ дървено масло поне 10 пжти въ годината; допуснете на бабитѣ да отиватъ всѣка Сжббота съ стъкалце масло на гробищата, както прѣдписва нашиятъ религиозенъ обичай. Послѣ иде петролеумътъ. Нима еснафското и земледѣлческото население не употрѣбява петролеума? Въ селото нѣма да намѣрите никждѣ да употрѣбяватъ свѣщи, а само газъ. Значи, облаганието на тия артикули докача най-вече това население. Захарьта селското население не харчи ли? Напротивъ, ако направите смѣтка, ще видите, че захарьта еднакво се харчи отъ него; ще видите, че колкото се харчи въ градоветѣ, толкова се харчи и въ селата. Наистина, селското население по-малко захарь употрѣбява, но по численностьта му иде, че паравно количество захарь харчи колкото и градското. Ние трѣбва еднакво да гледаме върху кого пада тоя данъкъ, и като гледаме така, ще видимъ, че той облага всичкитѣ жители на Княжеството. Па и другояче може да се погледне на тоя въпросъ. Газътъ, който се употрѣбява въ учрежденията и то доста въ голѣмо количество, отъ кои пари се плаща? На ли отъ паритѣ на населението? На ли тоя расходъ на държавнитѣ учреждения се плаща отъ приходитѣ, които се събиратъ отъ населението?

Сега да дойдемъ до еснафитѣ. У насъ, както споменж г-нъ Китанчевъ, една еснафска кжща не може да мине безъ захарь, не може да мине безъ свѣщь, безъ чай тоже. И въ най-бѣдната кжща, и най-бѣдниятъ сиромахъ гледа да си вземе поне за 20 пари захарь, защото обичай е, когато дойде гостенинъ да бжде почерпенъ; а сиромахътъ, знаете, нѣма съ друго какво да го почерпи освѣнъ съ кафе и сладко. Добрѣ. Трѣбва ли тогава ние да наложимъ акцизъ на такива прѣдмети, като захарь, кафе, сладко, да ги подскжпимъ съ тоя акцизъ и така да лишимъ бѣдния гражданинъ отъ удоволствието да може да има тия прѣдмети въ кжщи? Грѣшно ли е, че той е сиромахъ? Трѣбва ли да му отнемемъ тия нѣща и да ги прѣдоставимъ на удоволствието на богатитѣ, които само сж въ състояние да ги кушжтъ? Азъ мислж, че това е голѣма несправедливость. Нѣмамъ нищо противъ облаганието на спирта, на бирата, па ако щете и разнитѣ риби, които иджтъ отъ вънъ, които сж луксозни ядения за богатитѣ, но никакъ не и за сиромаситѣ. (Дим. Йоновъ: Не е истина! И сиромахътъ яде риба!) Азъ говорж за външната сушена риба и за черния хайверъ, които могжтъ да се обложжтъ съ 200%. На кибритя не съмъ съгласенъ да се тури акцизъ. Не съмъ съгласенъ да се наложи акцизъ и на кафето, защото, както казахъ, недѣйте натоварва сиромаха да плати и тия 20 пари повече, които дава за кафе. Той има гюндюлукъ най-много 3 лева, а не като насъ 20 лева, и, слѣдователно, не може да се располага тъй, както ние се располагаме. Ние можемъ да дадемъ за едно кафе два и петь гологана, а бѣдното население въ страната, което, както казахъ, е 90% не може да плати тия пари.

Прѣдъ видъ на това, азъ молж щото чл. 1-й да се приеме, като се обложжтъ съ акцизъ само захарнитѣ издѣлия, шоколадътъ, суррогатитѣ отъ кафе и шоколадъ, спиртнитѣ пития и пивото и се прибавжтъ къмъ тѣхъ разнитѣ риби, сарделитѣ, хайверътъ и тѣмъ подобни артикули, които по-подиръ по редъ ще се опрѣдѣлжтъ, които сж нѣща луксозни и като такива, може да се обложжтъ съ по-голѣмъ акцизъ.

Иови Воденчаровъ: Г-да! Азъ ще бѫдѫ кратъкъ. Бихъ се съгласилъ съ г-на Габровски, ако бѣше направилъ прѣдложение, щото да се прибавѫтъ нѣкои стоки, които да могѫтъ да се обложѫтъ съ акцизъ, нежели да се извадѫтъ тия, които той посочи въ члена. Азъ мислѭ, че не трѣбва да гледаме на работата съ такава страхливость, както гледа г-нъ Габровски. Най-напрѣдъ той каза, че ако би да обложимъ газа, свѣщитѣ и въобще свѣтилото съ акцизъ, ние ще туримъ една тяжесть на гърба на селското население и, слѣдователно, ще отѣгчимъ неговото положение, отъ колкото да го облегчимъ. Нека ми позволи г-нъ Габровски, а така сѫщо и другитѣ г-да, които говорихѫ така върху това нѣщо, да се не съгласѭ съ тѣхъ по слѣдующитѣ съображения. Вие знаете, че една отъ нашитѣ индустрии, именно индустрията на лоенитѣ свѣщи запа́днѫ въ България тогава, когато почнѫ да влиза газа въ България. Ония керхани за правението на сапунъ и лоени свѣщи въ Ески-Загра, Габрово и нѣкои мѣста въ Сѣверна-България се прѣобърнахѫ на салхани, или се затворихѫ съвсѣмъ, щомъ почнѫ да влиза газътъ въ България. Турете единъ акцизъ на газа и на спармацетенитѣ свѣщи и вие ще видите, че нашата лой ще остане пакъ въ България и ще достигне оная цѣна, която имаше въ турско врѣме. Заедно съ това облагание, какво още ние ще направимъ? Ние ще увеличимъ цѣната на добитъка. Отидете въ всички пазари, ако искате въ Севлиево, Плѣвенъ, Стара-Загора, Орѣхово и вие не ще можете да продадете единъ волъ или една крава, нито за 100 гроша. Но щомъ се повиши акциза на газа, бѫдете увѣрени, че цѣната на тия добитъци ще се удвои, и слѣдователно, това ще стане причина да се даде възможность на селското население да се обогати; ще дадемъ възможность да се повдигне индустрията, каквато е тая за лоенитѣ свѣщи и сапуна. Ето по кои причини азъ не могѫ да се съгласѭ съ г-на Габровски и другитѣ г-да прѣдговорившти.

Вторият въпросъ е за захарьта. Неужели като обложимъ захарьта съ акцизъ, нашиятъ селянинъ ще да прѣстане да пие кафе съ захарь? Азъ ще кажѫ, че той бѣше по́-доволенъ, когато пиеше шербетъ отъ медъ. Защо да оставяме медътъ да отива въ Цариградъ и да се продава тамъ оката за единъ грошъ. Защо да оставяме така низко да падне и петмезътъ? Ако наложимъ на захарьта акцизъ, ще почнемъ да употрѣбяваме петмеза и меда, които сѫ толкова евтини и които толкова много се произвеждатъ въ България. Казвате за кибритя. Кибритътъ, г-да, ако се обложи съ акцизъ нѣма да донесе никаква тѣжесть на населението, защото селянитѣ повечето си палѭтъ огъня не съ кибритъ, а съ праханъ. Така щото, съ това облагание нѣма да принесемъ врѣда на населението. (Ник. Габровски: Връщаме се въ първобитнитѣ врѣмена; съ кремъци да си палимъ огъня!) Да, съ кремъци. — Всички тия продукти трѣбва да се оставѫтъ въ закона, както прѣдлага правителството. Много добрѣ ще направимъ, ако притуримъ даже още нѣкои продукти, които трѣбва да се обложѫтъ съ акцизъ. Това сѫ готовитѣ дрѣхи, които се донасятъ за насъ отъ Европа. На вторъ редъ, продуктитѣ, които трѣбва да се обложѫтъ, сѫ сарделитѣ въ кутии, черният хайверъ, които не се употрѣбяватъ отъ простия селянинъ; послѣ, картитѣ за играние, които съсипватъ нашата младежь, нашитѣ чиновници и държавата. Така щото, азъ прѣдлагамъ Събранието да приеме да се притури въ 1-й чл., че се облагатъ Европейскитѣ дрѣхи — мѫжки и женски, разни риби въ кутии, които дохождатъ отъ вънъ, черният хайверъ и картитѣ за играние. Когато дойде по́-долу да се разискватъ другитѣ членове, може тамъ да направимъ нѣкои увеличения въ облагането на извѣстни продукти и намаление на други. За това, като считамъ въпроса за исчерпанъ, молѭ почитаемото Събрание да приеме чл. 1-й отъ закона съ тая прибавка: „ушити мѫжки и женски дрѣхи, разни вънкашни риби въ кутии, черенъ хайверъ и карти за играние“. Може и соленитѣ риби да се обложѫтъ. Може да се каже; разни съѣстни нѣща.

Прѣдлагамъ прѣкращението на дебатитѣ.

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Г-да прѣдставители! Цѣлта на настоящия законопроектъ е ясно исказана въ изложението на мотивитѣ, което го придружава. Въ него е казано, че именно за да се облегчѫтъ нашитѣ земледѣлци, се внася тоя законопроектъ. Ако не искате да се облегчѫтъ земледѣлцитѣ, отхвърлете цѣлия законопроектъ; ние пакъ ще можемъ да уравновѣсимъ бюджета съ единъ малъкъ дефицитъ. Съ други думи, ако не искате да намалите десетъка, отхвърлете законопроекта. Въодушевена отъ мисъльта, да дойде на помощь на нашия земледѣлецъ, който, както всички признавате, твърдѣ много бѣдствува при сегашнитѣ низки цѣни на хранитѣ, данъчната коммисия, която се състави и засѣдава при Министерството минѫлото лѣто, рѣши: да се обложѫтъ съ акцизъ тия прѣдмети, които сѫ означени въ закона и въ размѣра прѣдвиденъ въ него. Министерскиятъ Съвѣтъ направи малки отклонения отъ постановленията на данъчната коммисия. Че тая коммисия до нейдѣ сполучи въ своята миссия, се призна и отъ г-да прѣдговорившитѣ, които не възразихѫ на това, че се облагатъ съ акцизъ нѣкои прѣдмети, като спиртоветѣ. И тѣ приехѫ че на спиртнитѣ пития, на спирта, на кафето и други такива прѣдмети може и трѣбва да се наложи акцизъ. Тукъ спорниятъ въпросъ е за нѣкои само отъ прѣдметитѣ, изброени въ статии първа и четвърта, и върху тѣхъ именно говорихѫ нѣкои и други г-да прѣдставители.

Г-да народни прѣдставители! Азъ мислѭ, че на тия, които възразихѫ противъ облагането на нѣкои прѣдмети, доста добрѣ се отговори отъ г. г. Шиварова, Воденчарова и други нѣкои, и за мень много малко остава да кажѫ. Струва ми се, че вие сте се убѣдили, че не може да има никакво сравнение между това облегчение, което се прави на земледѣлческото население чрезъ спаданието, чрезъ намаляването отъ десетъка 30%, и това малко количество, което ще плаща това население, съ налагането на тия акцизи; защото, както се забѣлѣжи, петролеумътъ, кибритътъ и дървеното масло много малко се употрѣбяватъ отъ нашитѣ земледѣлци. Признавамъ, че се употрѣбляватъ въ по́-голѣмъ размѣръ отъ градското население, и бихъ желалъ съвсѣмъ да се не облагатъ, но, както казахъ, мѣрката, която

сме рѣшили да вземемъ и която вѣрвамъ ще посрѣщне вашето удобрѣние, е благородна. Ако мислите, че размѣритѣ на облога върху извѣстни прѣдмети сж голѣми, тѣ могжтъ да се измѣнжтъ, могжтъ да се намалжтъ. Азъ говорж именно за прѣдметитѣ, които се изброихж отъ г-на Китанчева и г-на Габровски — петролеума, дървеното масло и кибритя. Но на всѣки случай, азъ мислж, че на тѣхъ трѣбва да се наложи единъ малъкъ акцизъ, защото такъвъ акцизъ има и въ другитѣ страни; така щото, и ние можемъ да имаме основание да ги обложимъ съ единъ акцизъ, и съ това да направимъ благодѣяние на нашето земледѣлческо население.

Слѣдъ възраженията по нѣкои отъ прѣдметитѣ изброени въ закона, г-нъ Китанчевъ и г-нъ Габровски направихж и други нѣкои възражения, именно, че съ налагането акцизъ на захарьта и други прѣдмети — особенно върху захарьта — щѣла да се убие дребната търговия; дребнитѣ търговци не щѣли да могжтъ да внасятъ вече стока отъ странство, защото щѣли да бѫджтъ принудени да плащатъ акцизъ. На това ето какво ще отговорж. Както се вижда отъ чл. 2-й на законопроекта, тия акцизи ще се плащатъ въ самитѣ митници, а Законътъ за митницитѣ, както знаете, дава право на търговцитѣ да оставятъ стокитѣ си въ антрепозити и да ги взиматъ тогава, когато иматъ нужда отъ тѣхъ. Щомъ има такъвъ единъ членъ въ Закона за митницитѣ, съ налагание на акцизитѣ нѣма да се направи врѣда на дребнитѣ търговци; нѣма да се унищожжтъ тѣ въ полза на едритѣ. По-нататъкъ ще спомена, че има и други съображения. За сега, понеже се спомена за захарьта, ще кажж нѣколко думи още за нея. Както знаете, до лани тя бѣше твърдѣ скжпа, и пакъ дребнитѣ търговци докарвахж по цѣлъ вагонъ захарь. Сега захарьта е толкова спаднжла, щото тоя акцизъ, който ще ѝ се наложи, нѣма да ѝ падне тѣжко, нѣма даже да се усѣти разликата въ цѣната. Сега една касса отъ 50 килограмма захарь струва 25 лева, а прѣди 2 години струваше 36 лева. Така щото, ако се наложи акцизъ на захарьта, на ли тоя акцизъ ще убие дребнитѣ търговци, както се страхуватъ г-нъ Габровски и г-нъ Китанчевъ.

Другитѣ съображения, които ратуватъ въ полза на закона се посочихж отъ г-на Воденчарова, именно че тоя законъ се стрѣми да помогне за повдигание мѣстната индустрия. Вие забѣлѣжихте, г-да, че само отъ фабричния спиртъ ще се вземе акцизъ, а за ракиитѣ, гроздова и сливова, които се произвеждатъ у насъ, нѣма да се плаща никакъвъ акцизъ; слѣдователно, тоя законопроектъ иде на помощь на производството на мѣстнитѣ ракии, гроздова и сливова. Г-нъ Воденчаровъ като говорѝ за захарьта каза, че ние имаме медъ и петмезъ и можемъ да ги употрѣбяваме вмѣсто захарьта. Дѣйствително, ако стане скжпа захарьта, ние ще си служимъ съ меда и петмеза. Г-нъ Воденчаровъ споменж и за лоенитѣ свѣщи. Г-нъ Досевъ пъкъ забѣлѣжи, че прѣдпочтително щѣло да бѫде ако бѣше се турило по-голѣмо мито на всички стоки, които дохождатъ отъ вънъ, отъ колкото да имъ вземаме акцизъ. Г-да прѣдставители, скоро ще ви се прѣдложи отъ правителството новия приврѣменъ договоръ, или по-добрѣ спогодбата, която се направи съ чуждитѣ сили, и тогава ще имамъ случай да ви кажж, защо не можахме, за жалость, да сполучимъ въ това нѣщо повече отъ това, което можахме да добиемъ. Сега ще ви кажж само това, че митата не сж толкова добри отъ икономическа гледна точка, както акцизитѣ; защото съ мита се облагатъ всички прѣдмети, както ония отъ първа необходимость, тъй и другитѣ, които сж за раскошъ. Напр. селянинътъ има много по-голѣма потрѣба отъ памучна прѣжда, за да си направи риза, отъ колкото отъ захарьта. Ако увеличимъ съ 5% митата, то тия 5% ще паднжтъ и на такива прѣдмети, които сж най-необходими за живота. Така, увеличението ще падне и върху желѣзото, което е най-необходимо за селянина за да си прави оралата и сѣчивата. До сега ги облагахме съ 8%; за напрѣдъ ще ги облагаме съ 10%; а ако ги обложимъ всички еднакво съ 15, това нѣма да ползува населението. Ние сме, за жалость, длъжни да държимъ митата еднакви, равномѣрни, защото постоянна митна тарифа не е още установена. Подобна тарифа не може да се направи за 4—5 мѣсеца, и ние бѣхме принудени да приемемъ равномѣрнитѣ мита върху всички стоки безъ исключение. Въ такъвъ случай, азъ ще кажж, че митата не сж тъй полезни за населението както акцизитѣ, защото както споменжхъ, митата падатъ равно и върху прѣдмети отъ първа необходимость.

Слѣдъ тия бѣлѣжки, азъ ще ви молж, г-да прѣдставители, да приемете първата статия, както е въ законопроекта, а когато дойде да се разисква чл. 4-й, можемъ да увеличимъ или намалимъ размѣритѣ на облагането, а освѣнъ това можемъ да притуримъ и нѣкои и други нѣща, ако намѣримъ за добрѣ. Ако се притурятъ тамъ нѣкои прѣдмети, слѣдва, че ще се притурятъ тѣ и между изброенитѣ въ чл. 1-й прѣдмети. Слѣдователно, нѣма защо да споримъ много върху редакцията на чл. 1-й, защото тя ще зависи отъ постановленията на Събранието по чл. 4-й.

Докладъ Стефанъ Ивановъ: Като докладчикъ на комисията, азъ ще прочетж още веднжжъ чл. 1-й така, както е прѣредактиранъ отъ комисията. Новата му редакция е тая: (Чете.)

„Съ акцизъ, въ полза на държавното съкровище, се облагатъ: захарьта, халвата и всѣкакви изработени отъ захарь ястия и захарни издѣлия, кафето, шоколадътъ и суррогатитѣ отъ кафе и шоколадъ; кибритътъ и кибритенитѣ свѣщи, петролеумътъ, спиртътъ, спиртнитѣ питиета, пивото, стеариновитѣ спармацетовитѣ и други луксозни свѣщи; дървеното масло и неговитѣ суррогати за ядение; чаятъ, парфумерията и картитѣ за играние.“ (Единъ гласъ: И черниятъ хайверъ.) Въ комисията станж дума за хайверя; но понеже той не се внася въ голѣми количества, и освѣнъ това (Шумъ.) и така цѣната му е тъй висока и е недостигаемъ за всички, заради това комисията го остави така необложенъ. Комисията приема само това допълнение: „стеаринови спармацетови и други луксозни свѣщи“. . . . и пр. както го прочетохъ „и карти за играние.“ (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Тодоръ Табаковъ: Азъ първъ поискахъ думата, и не ме записахте. Ще протестирамъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Воденчаровъ прѣдложи да се прѣкратятъ дебатитѣ. (Шумъ.— Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!) Ще турѫ на гласуване прѣдложението на г-на Воденчарова. Които желаятъ .... (Гласове: Нѣма прѣдложение за прѣкратяване на дебатитѣ! — Шумъ.)

Ник. Габровски: Има ново прѣдложение за облагане картитѣ за играние и други нѣща.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Съ вашето съгласие станѫ ... (Шумъ.)

Хр. Топузановъ: Какво освободихте, като обложихте картитѣ за играние? (Мнозина искатъ думата и викатъ. Шумъ.)

Доклад. Стефанъ Ивановъ: При чл. 4-й, може да станѫтъ нѣкои намаления, нѣкои измѣнения.

Прѣдсѣд.: Питамъ Нар. Събрание: желае ли да се продължаватъ разискванията? Които желаятъ да се прѣкратятъ дебатитѣ, да си вдигнятъ ржката. (Гласове: Мнозинство! Други гласове: Не се разбра!)

Йови Воденчаровъ: Азъ прѣдлагамъ въ чл. 1-й на края да се тури думата „и пр.“ (Шумъ.) Чакайте, бе джанѫмъ, да се разберемъ. Всички желаемъ да направимъ добро.

Прѣдсѣд.: Молѫ, г-да прѣдставители, не говорете всички отведнѫжъ.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Азъ приемамъ ... (Шумъ.)

Йови Воденчаровъ: Млъкнете, бе джанѫмъ! Съ гюрултии нѣма да направимъ нищо.

Янко Сакѫзовъ: Давайте по редъ думата.

Йови Воденчаровъ: Подиръ обясненията ... (Шумъ.) Чакайте да кажѫ, бе джанѫмъ!

Тодоръ Табаковъ: Кой ви дава това право да говорите два пѫти?

Прѣдсѣд.: Нѣмате думата, г-нъ Табаковъ.

Тодоръ Табаковъ: Азъ първъ бѣхъ записанъ! (Гласове: Долу Табаковъ! Долу Табаковъ! ... — Шумъ.)

Йови Воденчаровъ: Азъ прѣдлагамъ въпроса за исчерпанъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Воденчаровъ, сѣднете си на мѣстото.

Йови Воденчаровъ: Азъ прѣдлагамъ прѣкращение на дебатитѣ. Г-нъ Финансовиятъ Министръ каза така, че когато дойде редъ да се гласува чл. 4-й, можете да прибавите тамъ и други нѣща; слѣдователно, можете да добавите редъ прѣдмети, които искате. Азъ пъкъ казвамъ така, да приемемъ чл. 1-й, като притуримъ на края „и пр.“ А когато дойде чл. 4-й, тамъ да наредимъ всички други прѣдмети, които искаме да се обложѫтъ.

Хр. Топузановъ: Ние искаме да се извадѫтъ нѣкои нѣща.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Азъ приемамъ да се добави думата „и пр.“ Мень се чини, че съ „и прочее“ не се разбиратъ и онния артикули, които не трѣбва да плащатъ. (Едни гласове: Въпросътъ е исчерпанъ! Други гласове: Събранието се произнесе, че желае да се говори още! — Шумъ.)

Янко Сакѫзовъ: Ние не сме съгласни да се прибави „и прочее.“

Конст. Досевъ: Ние не се съгласяваме на това прибавление, а вие можете да притурите и друго.

Прѣдсѣд.: Молѫ, които желаятъ да се продължѫтъ дебатитѣ, по чл. 1-й, да си вдигнѫтъ ржката. (Гласове: То се рѣши вечь, да се не прѣкратяватъ дебатитѣ.) Мнозинство вдига; нѣма, слѣдователно, да се продължаватъ дебатитѣ.

Има прѣдложение отъ комисията .... (Шумъ. Гласове: Дебатитѣ не сѫ прѣкратени!)

Ат. Краевъ: Молѫ ви се, дайте ми думата! Прѣдложението за прѣкратяване на дебатитѣ паднѫ.

Хр. Топузановъ: Веднѫжъ се гласува и паднѫ, защо и втори пѫть гласувате? Какво е това?

Янко Сакѫзовъ: Г-не Прѣдсѣдателю! Пакъ вие прѣдизвиквате скандали. (Единъ гласъ: Много го май прѣкалявате!) Трѣбва да се говори. Защо два пѫти гласувате? Защото първия пѫть не приехѫ? За това ли? Да се говори!

Прѣдсѣд.: Слѣдъ като говори г-нъ Воденчаровъ, той прѣдложи да се прѣкратятъ дебатитѣ.

Хр. Топузановъ: Не може да се приеме така; ще се говори. Нови данъци налагате на населението, а не давате да се искажемъ. (Голѣмъ шумъ. Отъ всички страни говорѫтъ.) Не може да се приеме така. (Едни гласове: Да се гласува, г-не Прѣдсѣдателю! ... Други: — Да се говори! ..) Нови данъци налагате. Дайте ни да се искажемъ! (Шумъ голѣмъ.)

Ив. Ст. Гешовъ: Нека се говори, г-не Прѣдсѣдателю! Не е исчерпанъ въпросътъ.

Ив. Абрашевъ: Браво, браво, г-нъ Топузановъ! Викайте още повече. — Да се гласува, г-не Прѣдсѣдателю!

Прѣдсѣд.: Г-нъ Табаковъ има думата.

Тодоръ Табаковъ: Г-да прѣдставители! Азъ бѣхъ единъ отъ тия. . . .

Ат. Мандаджиевъ: Азъ имахъ първъ думата! Или защото не викамъ, за това не ми давате думата.

Янко Сакѫзовъ: (Искачва се при бюрото до Прѣдсѣдателя.) Не ме е записалъ! Искахъ думата, и не съмъ записанъ! Това прѣдсѣдателство ли е? Това не е за първъ пѫть. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: Не съмъ ви видѣлъ, когато сте поискали думата, защото всички едноврѣменно искате думата и вдигате шумъ.

Янко Сакѫзовъ: Да не запишете мене! Това се казва просто фалшификация; нищо повече.

Ганчо Гаврииловъ: Това се нарича безобразие, което казвате, г-нъ Сакѫзовъ. Азъ десеть пѫти съмъ искалъ думата, а записанъ ли съмъ?

Вълко Нейчовъ: Тукъ, г-не Прѣдсѣдателю, се правѫтъ законитѣ отъ болшинството и трѣбва да се наложи търпение и мълчание на мнозинството. То трѣбва да се подчинява на Правилника.

Йови Воденчаровъ: Прѣдложихъ въпроса за исчерпанъ. Трѣбва да се гласува!

Геор. Шиваровъ: Ако има болшинство, трѣбва да се почита редътъ. Тия хора искатъ да правѫтъ скандали.

Йови Воденчаровъ: Ние правимъ тукъ закони за населението. Какви сѫ тия нѣща? (Единъ гласъ: Веднѫжъ

каза: исчерпанъ е въпроса, и пакъ говори!) Исчерпанъ е въпросътъ! Да се гласува.

Геор. Шиваровъ: Тия хора искатъ скандали да правятъ. (Голѣмъ шумъ.)

Тодоръ Табаковъ: (Отъ трибуната.) Азъ искамъ да говоря. Зелъ съмъ думата. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Моля да се пази тишина. Далъ съмъ думата на г-на Табакова; той ще говори, и свършенъ въпросъ.

Йови Воденчаровъ: Нѣма той думата! Нѣма да говори! Исчерпанъ е въпросътъ! Само той ли милѣе за народа? (Гласове отъ болшинството: Исчерпанъ е въпросътъ! Исчерпанъ е въпросътъ! Да се гласува!)

Тодоръ Табаковъ: Г-нъ Прѣдсѣдательтъ ми е далъ думата. (Викове отъ болшинството: Исчерпанъ е въпросътъ! Исчерпанъ е въпросътъ! . . .) Трѣбва да ми каже той да си отидя, и азъ ще си отидя.

Прѣдсѣдателското мѣсто заема Прѣдсѣдательтъ г-нъ Теодоръ Теодоровъ.)

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! Г-нъ подпрѣдсѣдательтъ казва, че не е могълъ да констатира добрѣ: да ли меншество е било вдигнало ржка за прѣкратяването на дебатитѣ или е било болшинство; и заради това дава думата на слѣдующия записанъ по редъ народенъ прѣдставитель. И вие, г-да прѣдставители, особенно отъ болшинството, имайте търпение. Отъ продължаването на гюрултиитѣ нѣма никаква полза.

Геор. Шиваровъ: Ако се продължава тоя редъ, ние нищо нѣма да свършимъ. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Моля, г-да прѣдставители, да пазите тишина. Нека да говорятъ единъ или двама, и послѣ пакъ може да се прѣдложи прѣкращение на дебатитѣ. (Гласове: Добрѣ!) За това, по реда има думата г-нъ Табаковъ. Говорете, г-нъ Табаковъ.

Тодоръ Табаковъ: И азъ бѣхъ, г-да прѣдставители, единъ отъ тия, които по принципъ бѣхя за приеманието на Закона за акцизитѣ. И веднажъ приетъ по принципъ, сега азъ ще се коснѧ до нѣкои артикули, които трѣбва да се обложатъ съ акцизъ, безъ да се нанесе тѣжъкъ товаръ на населението. Имаме примѣръ, че съ практикуването на извѣстни закони, какъвто е Закона за емляка, за патентитѣ и Закона за октроата, отъ начало бѣше много малко, а въ слѣдующитѣ години се увеличи. Понеже ни се каза, че може да се намалятъ процентитѣ, съ които може да се обложатъ нѣкои артикули, ние сега ще ги приемемъ, но до година ще ги увеличимъ. Азъ не съмъ съгласенъ да се облагатъ съ акцизъ спирта или изобщо спиртнитѣ питиета, газа, захарьта и други такива прѣдмети. Азъ не съмъ съгласенъ съ тия, които казватъ, че съ тоя законъ се гони облегчението на земледѣлцитѣ, защото виждамъ да става обратното. Не могя да се съглася да се облагатъ тия прѣдмети, тъй като съ това не се прави никакво облегчение на земледѣлцитѣ, защото тѣ сѧ, които купуватъ тия артикули, спиртътъ, газътъ и захарьта. (Гласове: А-хаа! . .) Защото, въ всѣки случай, кръчмаритѣ и бакалитѣ сѧ, които продаватъ тия нѣща на селянитѣ, на земледѣлцитѣ, и тѣ ги продаватъ съ скѧпи цѣни, и даже суммитѣ, които населението имъ се задлъжава за тия нѣща, тѣ ги събиратъ по харманъ. (Единъ гласъ: Не дѣйте злоупотрѣблява съ името селянинъ.) Спиртътъ и спиртнитѣ питиета, както и газътъ се употрѣбляватъ отъ селянина. (Единъ гласъ: Кой ти каза? Лъжешь!) И сега, ако приемемъ тоя законъ така, то отъ 6 до 8 милиона лева ще платятъ селянитѣ несъстоятелни, които най-много употрѣбляватъ тия прѣдмети, а остатъка ще платятъ други хора. (Шумъ.)

Дохождамъ сега на едно друго нѣщо. (Гласове: Говорете по̀-високо, че не се чува.—Шумъ.) Единъ тѣжъкъ товаръ ще доведете съ тоя законъ на нашата държавица... (Викове: „Лъжешь!“—Шумъ.) Не ви прилича, г-да. Първиятъ товаръ ще падне на нашитѣ бакали, които и тъй сѧ прѣтоварени съ борчове. Ние ще обложимъ тѣхнитѣ имоти съ акцизъ, които сѧ и така много обложени. И тия данъци тѣ ще ги платятъ, като ще зематъ пари подъ лихва; но слѣдъ туй ще ги зематъ пакъ отъ земледѣлеца. Ако обложимъ питейнитѣ фабрики съ акцизъ, ще трѣбва да обложимъ съ акцизъ и джибровата ракия, и спиртнитѣ питиета отъ виненитѣ издѣлия, и това ще бѧде една голѣма спънка, ако има наши лозари да варятъ ракия. (Гласове: По̀-високо!) По̀-високо ще говоримъ утрѣ. — Както е казано тукъ, че се облагатъ: ликьоритѣ, коняцитѣ, ще трѣбва да се обложатъ и спиртоветѣ, а това не е право. Защото трѣбва да знаете, че тия питиета, у насъ, не се правятъ само отъ двѣ фабрики; а тия работи се правятъ и отъ кръчмари и ги правятъ съ боя. Сега какъ ще направимъ съ тѣхъ, какъ ще ги обложимъ съ акцизъ, ако има само една или двѣ фабрики да ги произвеждатъ? (Гласове: „По̀-ясно да говори г-нъ ораторътъ. Сѧдебенъ слѣдователь ли е той?“ — Шумъ.) Азъ ще ви навѣдя единъ много малъкъ примѣръ, не бързайте, и ще видите, че не трѣбва да се облагатъ съ акцизъ тия нѣща.

Въ всѣки градъ има мѣсто, гдѣто става пазаръ, гдѣто ходятъ и купуватъ селянитѣ; на всѣко мѣсто има кръчми, гдѣто селянитѣ отиватъ и пазаруватъ. Въ Плѣвенъ има пазаръ, гдѣто дохождатъ селянитѣ съ дърва отъ три дни далечъ, и като продадятъ дървата, не купуватъ нищо друго освѣнъ: захаръ, спиртъ, масло и соль. Това купуватъ тѣ. Така щото, азъ ви казвамъ, че ако наложите на тия артикули тоя акцизъ, съ който искате да ги обложите, съ исключение на шоколадитѣ и други такива, които малко ни интересуватъ, тоя акцизъ ще падне на плѣщитѣ на земледѣлцитѣ и еснафитѣ. (Единъ гласъ: Не е вѣрно!) Азъ, най-послѣ, ще ви кажя, че ще направите прѣстѫпление съ приеманието на тоя законъ. (Гласове: А-хаа! . . Исчерпанъ е въпросътъ!)

Вълко Нейчовъ: Искамъ да направя една бѣлѣжка, че послѣ ще бѧде кѫсно. Г-да ораторитѣ отъ меншеството винаги за гласуването, което се произнася въ недрата на това Събрание, и за мнѣнието, което се исказва отъ болшинството, употрѣбяватъ думата прѣстѫпление, т. е. че вършимъ прѣстѫпление, като земаме извѣстно рѣшение. Ако това е прѣстѫпление, то тѣхното мнѣние е още повече прѣстѫпление, като не могятъ да го прокаратъ, а само ни губятъ врѣмето, и не можемъ да си гледаме работата.

Гено Недѣлковъ: Г-да прѣдставители! Азъ не . . . .

Ат. Краевъ: Защо давате думата на г-на Недѣлкова? Или защото е за акциза?

Гено Недѣлковъ: Азъ не считамъ акциза за несправедливъ данъкъ, а за най-справедливъ, защото се налага на потрѣбителитѣ, върху нуждитѣ на населението, било градско или селско. Всѣки единъ, който ще купи единъ килограммъ захарь, той ще плаща данъка акцизъ. Всѣки, който ще произвежда спиртъ, той ще плаща данъка; който пие чай, той ще плаща по 1 или $^1/_2$ стотинка данъкъ. Така щото, най-справедливъ данъкъ е акцизътъ. Но когато говоримъ за несправедливость, трѣбва да сравнимъ нѣколко несправедливости. Несправедливъ данъкъ е десетъкътъ, защото, още по-несправедливо е распрѣдѣленъ между селското население. Защото той не се зема десетъкъ, но се зема и отъ сѣмето. (Прѣдсѣд.: Не говорете по десетъка, който не е сега прѣдметъ на дневния редъ.) Иматъ право тия, които окайватъ населението, че тия акцизи, приходътъ имъ отъ около 8 милиона лева, ще падне не само на градското, но и на селкото население. Дѣйствително така е. Азъ считамъ, считалъ съмъ и ще считамъ, че най-добриятъ данъкъ е прогресивно—приходниятъ данъкъ. Дайте тоя данъкъ, ние ще отхвърлимъ всѣкакви акцизи, всѣкакви мита, и тогава ще распрѣдѣлимъ данъка съразмѣрно споредъ прихода. Ти получавашъ 100, на толкова ще платишъ. Който получава 1000 или 2000 л. на тѣхъ ще плати данъкътъ, и т. н. Ето справедливъ данъкъ; него трѣбва да търсимъ. Дайте го. Но не можете. Но за това пакъ него трѣбва да търсимъ. Ако има едно зло, дайте да го замѣнимъ съ друго по-малко зло. (Маню Бояджиевъ: Ние не можемъ за една година да направимъ всичко.) Отъ тая годишния бюджетъ се намаляватъ 5 милиона лева отъ десетъка. Това намаление, обаче, ще се покрие отъ акцизитѣ. Тѣ пакъ ще дойджтъ отъ населението. Дѣйствително, за газа и пр. населението ще плати повече, по-скжпо, както каза и г-нъ Габровски. За това, азъ съмъ на особенно мнѣние за газа и захарьта; на мнѣние съмъ на тия прѣдмети да се намали, и да се прибави на черния хайверъ и другитѣ прѣдмети.

За това, г-да прѣдставители, азъ мислѫ, че въпросътъ помежду ни, по тоя членъ бѣше не да отхвърлимъ акцизитѣ, но да отхвърлимъ облагането нѣкои прѣдмети съ тѣхъ, като: газътъ, захарьта, кибритътъ и пр. Обаче, заяви ни се, че г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ е съгласенъ да стане намаление, когато се дойде на чл. 4-й. Ако е възможно да се намали акцизътъ на тия прѣдмети, дайте сега да го намалимъ, или да ги зачеркнемъ. Ние пакъ ще искаме да се махнжтъ. Но това е работа, когато дойде на редъ да се разглежда чл. 4-й. За това, сега азъ молѫ да се приеме тоя чл. 1-й съ направената прибавка и да се прибавѧтъ още: черъ хайверъ, шумка и други такива прѣдмети, които идѫтъ отъ вънъ отъ Европа. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Маню Бояджиевъ: Азъ намирамъ въпроса за достатъчно ясенъ, и за това прѣдлагамъ да се прѣкратѧтъ дебатитѣ. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: Молѫ, г-да прѣдставители, да се пази тишина. (Вълко Нейчовъ: Искамъ думата!) Молѫ Ви г-нъ Нейчовъ, сѣднете на мѣстото си.

Ще се гласува: трѣбва ли да се продължаватъ дебатитѣ или не. Ония г-да прѣдставители, които мислѫтъ, че трѣбва още да се говори, ... (Янко Сакжзовъ: Защо дадохте думата на г-на Бояджиева?) Защото по редъ, нему трѣбваше да се даде. (Янко Сакжзовъ: Тя е вчерашна листа!) Молѫ, молѫ, сѣднете си на мѣстото.

Полагамъ на гласуване прѣдложението на г-на Бояджиева за прѣкратяването на дебатитѣ. Ония г-да прѣдставители, които мислѫтъ, че дебатитѣ по чл. 1-й трѣбва да се продължѫтъ още, да си вдигнѫтъ ржката. (Двама трима вдигатъ.) Меншество. Прѣкратяватъ се дебатитѣ по чл. 1-й отъ Закона за акцизитѣ.

Има прѣдложение отъ коммисията. Г-нъ докладчикътъ, убѣденъ отъ доводитѣ, които се привѣдохѫ при дебатитѣ по тоя членъ, иска да направи една поправка, или едно допълнение въ чл. 1-й и ще прочете на ново члена.

Доклад. Стефанъ Иванонъ: (Чете.)

„Чл. 1. Съ акцизъ, въ полза на държавното съкровище, се облагатъ: захарьта, халвата, и всѣкакви изработени отъ захарь ястия и захарни издѣлия, кафето, шоколадътъ и суррогатитѣ отъ кафе и шоколадъ; кибритътъ и кибритенитѣ свѣщи, петролеумътъ, спиртътъ, спиртнитѣ питиета, пивото; стеариновитѣ, спармацетовитѣ и други луксозни свѣщи; дървеното масло и неговитѣ суррогати за ядение; чаятъ; парфюмерията; картитѣ за играние; отъ всѣкакъвъ видъ риби консерви; черъ хайверъ и всѣкакъвъ видъ консерви за ядение.“

Тая е послѣднята редакция на чл. 1-й, която коммисията приема.

Прѣдсѣд.: Ще положѫ на гласуване чл. 1-й така, както го прочете г-нъ докладчикътъ въ послѣднята му редакция. Молѫ ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 1-й така, както сега го прочете г-нъ докладчикътъ, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Тр. Китанчевъ: Вие мислите че се облагатъ съ акцизъ само иностраннитѣ прѣдмети? Тоя акцизъ се налага и на мѣстнитѣ.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 2. Акцизътъ върху горѣизброенитѣ прѣдмети се събира при внасянието имъ отъ заграница въ самитѣ митници, а на ония, що се изработватъ въ страната—при изнасянието имъ отъ фабричнитѣ имъ завѣдения, съгласно специялнитѣ наредби за това отъ Министра на Финансиитѣ.

Забѣлѣжка. Исключение се прави за спирта, за акциза на който може да се даде тримѣсеченъ срокъ отъ изнасянието изъ фабрикитѣ. Въ такъвъ случай, фабриката е длъжна да даде записъ съ двама поржители.“

Хр. Топузановъ: Въ забѣлѣжката къмъ чл. 2-й е казано: (Чете ѫ.) Азъ съмъ противъ послѣднитѣ думи: „Въ такъвъ случай, фабриката е длъжна да даде записъ съ двама поржители.“ Прѣдставете си, г-да прѣдставители, че единъ фабрикантъ, изнася стока отъ фабриката си и тая стока трѣбва да се обложи съ акцизъ. Вдругъ,

споредъ тая пъкъ забѣлѣжка на члена, дава му се три мѣсеченъ срокъ за исплащание на акциза, а освѣнъ това, отведнѫжъ, иска му се записъ съ двама поржчители, и той го дава. Тоя фабрикантъ може да бѫде такъвъ търговецъ, който да може да заплати повече пари, отъ колкото хазната дири, и то безъ да знае нѣкой, и безъ нѣкакви поржчители. А сега, съ тоя законъ, споредъ послѣднитѣ думи на забѣлѣжката къмъ чл. 2-й, ние го задължаваме да отива да се моли на тоя и оня, да дойдѫтъ да му станѫтъ поржчители за акциза на стоката му, когато ще ѫ искарва отъ фабриката си. Съ това ние ще направимъ такава спѫнка на тия хора, щото тѣ постоянно ще трѣбва да търсѫтъ поржчители. А пъкъ когато отиде, който и да е, да търси поржчитель—не дай Боже—вие знаете какво нѣщо е и какъ може да се намѣри А на тия хора постоянно ще имъ трѣбватъ такива. Тоя мѣсецъ ще изнесе отъ фабриката изработения спиртъ и трѣбва да търси поржчители. Другиятъ мѣсецъ пакъ ще изнесе — пакъ трѣбва да ходи да търси поржчители. Ето на какво основание азъ съмъ противъ тия думи, и тѣ трѣбва да се исхвърлѫтъ отъ тая забѣлѣжка. И въ случая, три мѣсеченъ срокъ, пакъ е малъкъ. Най-малко шесть мѣсеченъ срокъ трѣбва да се даде, и то безъ никакви поржчители. Защо ще трѣбва да дава записъ или полица? Че той не купува тая стока? Защо да се не постѫпи и съ облагането на спирта така, както съ другитѣ данъци? Да се обложи съ акцизъ, но до 6 мѣсеца да се плати. На това основание азъ ще молѫ да се продължи срока прѣдвиденъ тукъ, отъ 3 на 6 мѣсеци, и думитѣ: „въ такъвъ случай фабриката е длъжна да даде записъ съ двама поржчители,“ да се исхвърлѫтъ отъ тая забѣлѣжка.

Нони Киселковъ: Тоя данъкъ акцизъ май ми се вижда твърдѣ тѣжъкъ, и който отсетнѣ ще се почувствува. Онова, което пò-напрѣдъ искахъ да кажѫ, когато искахъ думата, но не ми се даде, сега дойде редъ да го кажѫ. Г-нъ Министрътъ казва, че стокитѣ, които идѫтъ отъ вънъ, ще се антрепозиратъ и тогава ще се плаща акцизътъ. Тукъ трѣбва да се обясни. Ще се антрепозиратъ: въ частни ли депозити, въ собственитѣ си ли магазии или какъ се разбира това? Защото тукъ е казано: щомъ стокитѣ пристигнѫтъ на митницата събира се акцизътъ. А напрѣдъ каза г-нъ Министрътъ, че стокитѣ ще се антрепозиратъ, и съ това се прави отстѫпка. Сега азъ искамъ да се истълкува, като се турѫтъ стокитѣ въ антрепозитъ, колкото се продадѫтъ, само за тѣхъ ли ще се плаща? Именно заради това искамъ обяснение.

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Въпросътъ за антрепозититѣ е установенъ въ Закона за митницитѣ, и правилникътъ, който ще излѣзе за прилагането на тоя законъ, ще уреди още пò-ясно тоя въпросъ. Толкова има да отговоря на г-на Киселкова.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване чл. 2-й, въ забѣлѣжката на който г-нъ Топузановъ прѣдлага да се измѣни срокътъ и да се махне послѣднята часть отъ забѣлѣжката.

Хр. Топузановъ: Моето прѣдложение не е само за срока, а и записи и поржчители да нѣма.

Прѣдсѣд.: Ще положѫ на гласуване членътъ съ забѣлѣжката, както е приета отъ комисията и както се прочете отъ г-на докладчика, и ако се не приеме, тогава ще ѫ дамъ на гласуване, споредъ както ѫ прѣдлага г-нъ Топузановъ. Ония г-да прѣдставители, които приематъ чл. 2-й така, както е приетъ отъ комисията и както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Недоразумѣние.) Г-да квестори! . . (Шумъ.)

Ат. Краевъ: Паднѫ члена. (Гласове: Не е вѣрно!)

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване втори пѫть. Който приема чл. 2-й, заедно съ забѣлѣжката както е въ законопроекта, да си вдигне ржката. Г-да квестори! Прѣбройте гласоветѣ.

Квесторъ Дим. Йоновъ: (Прѣброява гласоветѣ.) 37 души сѫ вдигнѫли ржка.

Прѣдсѣд.: Значи, болшинство е, г-да; членътъ се приема както е въ законопроекта.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Членъ 3. Отъ акцизъ се освобождаватъ тия прѣдмети, когато се внасятъ за потрѣбностьта, прѣдвидена въ чл. чл. 200—206 отъ Закона за митницитѣ.“

Прѣдсѣд.: Понеже никой не иска да говори, полагамъ на гласуване. Който приема чл. 3-й така, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 4. „(Мнозина прѣдставители искатъ думата.) Акцизътъ за прѣдметитѣ, изброени въ чл. 1-й, се събира върху тяжестьта netto както слѣдва:

1) Спиртъ иностраненъ и мѣстенъ отъ сто градуса по Гейлюсаковия спиртомѣръ	100 лтр.	75 л.
2) Петролеумъ	100 лтр.	10 „
3) Захарь.	100 кгр.	20 „
4) Бонбони, халва и всѣкакви захарни издѣлия и сладости	100 кгр.	40 „
5) Кафе и неговитѣ суррогати . .	100 „	50 „
6) Пиво (бира) иностр. и мѣстно . .	100 лтр.	5 „
7) Ромъ, ликьоръ, конякъ, амеръ, абсентъ и други такива	100 „	30 „

Забѣлѣжка. Ромъ, ликьоръ, конякъ, амеръ, абсентъ и пр. и пр. въ бѫчви, ако има крѣпкость пò-много отъ 14 градуса по спиртомѣра на Вагнера, се отнасятъ и таксиратъ по категорията на спиртоветѣ.

8) Дървено масло	100 кгр.	20 л.
9) Кибритъ и кибритени свѣщи . .	100 „	200 „

Забѣлѣжка. Кибритътъ се облага по 2 ст. 100 клечки, или 2 лева килограмътъ, който ще съдържа 10—12 х. клечки.

10) Чай	100 кгр.	100 л.
11) Парфумирани сапуни, масла, помади и води	100 „	200 „
12) Стеаринови спармацетъ и други луксозни свѣщи	100 „	20 „

Прѣдсѣд.: Отъ тукъ ще запишѫ двама, и отъ тамъ двама. (Чукание за думата. Гласове отъ всички страни: Искамъ думата!)

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Г-да! Азъ искамъ да прѣдложѫ единъ начинъ на разисквание и гласувание, който ще улесни всички ни, и ще отстрани много недоразумѣния. Тоя начинъ е: да се говори и гласува чл. 4-й параграфъ по параграфъ. То ще бѫде най-хубаво, защото само по единъ въпросъ ще се говори. (Гласове: Браво! Вѣрно! Прието!)

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Акцизътъ за прѣдметитѣ, изброени въ чл. 2-й, се събира върху тяжестьта netto както слѣдва:

1) Спиртъ иностраненъ и мѣстенъ отъ сто градуса по Гейлюсаковия спиртомѣръ . . . . . 100 лтр. 75 л.“

(Мнозина прѣдставители искатъ думата.)

Прѣдсѣд.: Молѫ, г-да. Записълъ съмъ слѣдующитѣ лица: г. г. Габровски, Топузановъ, Добриновичъ, Мандажиевъ, Консуловъ, Абрашевъ, Китанчевъ, Такевъ и Досевъ.

Ат. Краевъ: И азъ искахъ думата.

Прѣдсѣд.: Г-да! Може да се говори по всички пера изброени въ тоя чл. 4-й, а гласуването имъ ще стане едно по едно. Всѣки нека си направи прѣдложението.

Г-нъ Габровски! Имате думата, и можете да говорите по всички алинеи.

Ник. Габровски: Г-да прѣдставители! Ще бѫдѫ много кѫсъ, защото вие приехте вечъ чл. 1-й, признахте, че е необходимо да се облагатъ именно най-необходимитѣ прѣдмети.

Прѣдсѣд.: Ще ви помолѫ г-нъ Габровски, да се не отдалечавате отъ прѣдмета.

Ник. Габровски: Ще бѫдѫ кѫсъ; недѣйте ме прѣкѫсва. Вие признахте, казвамъ, съ приеманието на чл. 1-й, че трѣбва да се наложи акцизъ върху необходими прѣдмети, като: дървено масло, петролеумъ, кибритъ и др., и намъ не остава друго, освѣнъ да намалимъ, ако е възможно, размѣра, който се е опрѣдѣлилъ въ чл. 4-й. Споредъ мень 10 л. на 100 кгр. петролуемъ е твърдѣ много, даже извънредно много. Азъ нѣма да излѣзѫ отъ теорията, отъ която излѣзе г-нъ Бургазскиятъ народенъ прѣдставитель Воденчаровъ, да ни възвръща къмъ първобитнитѣ врѣмена, та да си палимъ огъня и да добиваме свѣтлина съ кремъци. (Иови Воденчаровъ: Като искате икономия.) Това е теория на назадничество, а не теория на прогресъ. Мень се струва, че ние трѣбва да развиваме у населението потрѣбностьта за свѣтлина, а не да ѫ намаляваме. (Прѣдсѣд.: Молѫ говорете по члена.) Недѣйте ме прѣсича; недѣйте ми туря рамки на говорението. Ако вие, г-да, бѣхте толкова скѫпи, на умственната свѣтлина, като дадохте само 9 милиона за просвѣщението, поне, за очи, бѫдете евтини на материялната свѣтлина. Не оставяйте населението да се лута въ мѫглата, да не вижда и материялнитѣ прѣдмети. Заради това, прѣдлагамъ щото въ втория пунктъ, акциза на петролеума да се намали на два лева 100-тѣ лтр. Послѣ, сѫщо мислѫ, че дървеното масло, което е обложено съ 20 л. 100-тѣ кгр., е извънредно много, и прѣдлагамъ да се намали акцизътъ на 5 л. за 100-тѣ кгр. Кибритътъ и кибритенитѣ свѣщи сѫ обложени тоже извънредно много, 200 л. на 100-тѣ кгр. Азъ прѣдлагамъ тѣ да се облоѫтъ съ 10 л. 100-тѣ кгр. Колкото се отнася до другитѣ прѣдмети, като парфюмирани сапуни, масла, помади и води, тѣмъ може да се увеличи акцизътъ, именно изброенитѣ въ 11-й пунктъ прѣдмети може да се обложѫтъ съ 500 л. на стотѣ. Чаятъ е тъй сѫщо обложенъ твърдѣ малко въ сравнение съ кибритя. Виждате, че на 100 кгр. чай се налага 100 лева акцизъ, а на 100 кгр. кибритъ 200 л. акцизъ. (Маню Бояджиевъ: Кибритъ не се гори толкова много!) Да, но той се употрѣблява за свѣтлина. Селянинътъ не пие чай. И тая несправедливость бие въ очи на всички ви. И ето защо, мень ми се струва, че трѣбва да бѫде обратното, трѣбва да се обложи чаятъ съ 500 л. 100-тѣ кгр., а пъкъ акцизътъ на кибрита да се намали съвсѣмъ. Бонбонитѣ, халвата и всѣкаквито захарни издѣлия, може да се обложѫтъ съ 100 на 100. Кафето и неговитѣ суррогати може да си останѫтъ както сѫ. Захарьта е много обложена. Прѣдлагамъ да се обложи съ 10 л. на 100-тѣ кгр. Ето тия сѫ именно измѣненията, които азъ прѣдлагамъ, и молѫ да се приематъ.

Хр. Топузановъ: (Отъ трибуната.) Когато работите законъ за да налагате нови даждия на населението, недѣйте бърза и недѣйте се скѫпи съ врѣмето; защото, то ще падне на гърба на българскитѣ граждани, на избирателитѣ, които сѫ ни пратили тукъ. Азъ, както чухте, бѣхъ противъ нѣкои нѣща да се облагатъ съ акцизъ. Макаръ че прибавихме да бѫдѫтъ обложени и картитѣ за играние, но азъ мислѣхъ, че вмѣсто тѣхъ, ще бѫдѫтъ други нѣща освободени отъ акцизъ, като: газътъ, или зейтинътъ, захарьта, или кибритътъ. Но както г-нъ Министрътъ, тъй и г-нъ докладчикътъ приехѫ и тѣхъ да обложимъ, а нищо не се съгласихѫ да бѫде освободено отъ тия артикули, които сѫ най-необходими за потрѣбление, безъ които не се може. Напр. за кибритя, трѣбва да се плаща много и както каза г-нъ Воденчаровъ трѣбва да се връщашъ единъ вѣкъ назадъ, да изгоришъ единъ товаръ дърва и цѣлъ сахатъ да пухкашъ зарань, или да гори цѣла нощь лояната свѣщь. (Иови Воденчаровъ: По всичко излиза, че си габровалия бе!) Какъвто ще да съмъ; сега нѣма да се връщаме единъ вѣкъ назадъ.

Захарьта, г-да прѣдставители, е общоупотрѣбима отъ всички, както граждани, така и селяни. Ако въ една градска кѫща се харчѫтъ 5 оки въ недѣлята, въ селската се харчи една ока. Но защото прѣдвидѣхме въ чл. 1-й, че трѣбва да бѫде обложенъ, за това прѣдлагамъ да се направи едно намаление. Освѣнъ това, акцизътъ за спирта по първия законопроектъ, който ни се прѣдстави отъ правителството, бѣше за външния 75 л., а за мѣстния 60 л. на 100-тѣхъ литри. Сега не могѫ да знаѫ мотивитѣ и причинитѣ, защо почитаемата коммисия не е направила разлика, а облага спиртоветѣ, били външни, били тукашни, все равно, съ 75 л. 100 литри. Мень се струва, че за да можемъ да повдигнемъ тая индустрия у насъ, трѣбваше да се съгласимъ да обложимъ съ по-скѫпъ акцизъ външния, а съ по-малко мѣстния спиртъ. Азъ, напримѣръ, прѣдлагамъ; външниятъ спиртъ да се обложи съ 100 л. 100-тѣ литри, а мѣстниятъ съ 50 л. За това, трѣбва така да се обложи, защото и у насъ се произвежда, и трѣбва да се произвежда повече, и да

се харчи повече мѣстниятъ спиртъ, отъ колкото външниятъ. И никакви закони не ни трѣбватъ. Само по тоя начинъ ще повдигнемъ мѣстната индустрия. Захарьта се употрѣбява въ всѣка кѫща и се харчи; за това нека бѫде обложена по̀-множко, макаръ да бѣхъ противъ всѣкакъвъ акцизъ на нея. Върху петролеума да се наложи по 2 л. а на захарьта 5 л., защото нѣма да идемъ да горимъ лояни свѣщи; пакъ газъ ще горимъ. За това нека да бѫде 2 л. 100-тѣ кил., за да се не осѣти тѣжко отведнѫжъ. Захарьта да се обложи съ 5 л. 100-тѣ кил.; кафето и неговитѣ суррогати 20 л.; външното пиво да бѫде обложено съ 50 л., 100-тѣ кил., а тукашното съ 20 л., за да може да се даде възможность да се произвежда тукъ и да се харчи.

Дървеното масло прѣдлагамъ да се обложи само съ 5 л. 100-тѣ кил. защото, струва ми се, че всѣки отъ васъ знае, че то се употрѣбява въ черквитѣ, употрѣбява се въ кѫщитѣ, че го ядѫтъ хората, употрѣбява се и по гробищата. За това ми се струва, по 5 л. да се обложи 100-тѣ кил. достатъчно ще бѫде, защото, инакъ, отведнѫжъ ще поскѫпнѣе. А кибритътъ и кибритенитѣ свѣщи да се обложатъ съ 100 на 100, но 200 е много. Чаятъ да се обложи съ 50 л. 100-тѣ кил. Свѣщитѣ спармацетови съ 50 л. и картитѣ за играние съ 5 л. 1 коларада, или дузината съ 60 лева. Облагайте тѣхъ и повече, азъ съмъ съгласенъ, защото ще отървемъ много младежи, които постоянно си губятъ врѣмето съ картоиграние по кафенетата. А комарджиитѣ, които ги употрѣбяватъ, както знаете за интересъ, тѣ могатъ да платятъ и 10 и 20 л. за една дузина карти. Заради това, тамъ облагайте колкото щете, а на друго мѣсто отстѫпете и съгласете се да се намали акцизътъ.

Геор. Добриновичъ: Г-да прѣдставители! Азъ съмъ повече отъ съгласенъ съ г-на Топузанова относително спирта и иностранното и мѣстно пиво. За спирта иностраненъ и мѣстенъ дѣйствително трѣбва да се направи разлика, една твърдѣ голѣма разлика въ облаганието. Причинитѣ твърдѣ добрѣ ги знаете. (Единъ гласъ: Не ги знаемъ!) Производството на мѣстния спиртъ помага на нашитѣ земледѣлци, защото фабрикантитѣ купуватъ житото, ржьта и ечимика на селянина и парата остава у насъ. Ако у насъ направимъ да изобилствуватъ спиртнитѣ фабрики и можемъ да ги поддържаме, вие ще видите, че житото, ржьта и кукурузътъ ще добиятъ по̀-високи цѣни отъ колкото днесь. Днесь една крина се продава за 60—80 стотинки. Увѣренъ съмъ, казвамъ въ това, защото, до колкото знаѫ, на дѣло се показа това нѣщо. Въ Видинския окржгъ има една фабрика за спиртъ и отъ като захвана тя да работи, подигнѫ се ржьта на такава цѣна: отъ едно на едно и половина, т. е., ако бѣше крината 60 стотинки, станѫ на 90 стотинки и 1 левъ. За това, мислѫ, че вие, г-да прѣдставители, когато таксирате тия два прѣдмета, ще бѫдете справедливи, ще погледнете добрѣ на тоя въпросъ, защото спиртътъ, който иде у насъ отъ външъ и прави конкуренция на нашия. получава субсидия, премия, и се продава у насъ много по̀-долу, отъ колкото въ онова господарство, отъ гдѣто се произвежда. Тамъ ако се продава 50 лева 100-тѣхъ килограмма, у насъ се продава 28 до 30 лева. Отъ що произлиза това? — Отъ това, че на външнитѣ фабриканти на спирта се дава субсидия и премия и тѣ изнасятъ спирта, та го продаватъ евтино, отъ което нѣщо ще пропаднѫтъ у насъ фабрикитѣ, ако не имъ дойдемъ на помощь. Щомъ ние сме съгласни да подкрѣпимъ нашата индустрия, да поддържаме напрѣдъка на фабрикитѣ и още процъвтяванието на нашето земледѣлие, трѣбва да се съгласимъ съ г-на Топузанова и да се наложи на външния спиртъ на 100-тѣ килограмма 100 лева, а на мѣстния на 100-тѣ килограмма 50 л. акцизъ. (Единъ гласъ: 75 лева.) За петролеума, азъ мислѫ, че да се приеме за него една срѣдня такса, ще бѫде по̀добрѣ, отъ колкото тая, за която г-нъ Габровски упомѣнѫ. Прѣдлагамъ да се приеме 7½ лева на 100-тѣ килограмма. (Гласове: 5 лева стига!) Колкото за захарьта, мислѫ, ни най-малко не трѣбва да се намалява или увеличава акцизътъ ѝ, защото трѣбва да гледаме единъ день да видимъ и у насъ една-двѣ захарни фабрики; и тогава на външната захарь може да наложимъ повече. Прѣдлагамъ акцизътъ на захарьта да остане тъй, както е прѣдвиденъ въ проекта. На външното пиво прѣдлагамъ да се приеме 25%, а на мѣстното 15% акцизъ. Виждамъ да се облага ромътъ, ликьорътъ, конякътъ, амеръть, абсентътъ и пр.; ще чакамъ да чуѫ отъ г-на докладчика да каже какъвъ ликьоръ, ромъ и пр. разбира, външенъ и мѣстенъ, или само външенъ; защото и отъ спирта, който се произвежда у насъ, се прави, се фабрикува: ромъ, ликьоръ, амеръ и пр., и отъ външъ пакъ идва. Ако бѫде обложенъ външниятъ ромъ, външниятъ ликьоръ еднакво съ мѣстния, то ромътъ и ликьорътъ, които се произвеждатъ тукъ, не ще могатъ да се харчѫтъ и ще бѫдѫтъ конкурирани отъ външнитѣ. Като не знаѫ мнѣнието на коммисията, прѣдполагамъ, че еднакво ще се облага и външниятъ и мѣстниятъ ромъ и пр. пития. Заради това прѣдлагамъ да се подраздѣли така: външнитѣ ромъ, ликьоръ, амеръ и т. н. да се облагатъ съ 25%, а мѣстнитѣ—съ 15% акцизъ. За пивото имамъ една грѣшка, която молѫ да се исправи. На тукашното пиво да се наложи 5%, а на външното 8%. За кибритя 100 на 100 не е нито много, нито малко; ще бѫде една срѣдня цифра. Относително чая, вѣрвамъ, че е нито твърдѣ много, нито твърдѣ малко, това както е прѣдвидено — 100 лева на 100 килограмма. На 100-тѣхъ 500; такова едно повишение ще бѫде обрѣменително. И г-нъ Габровски самъ ще дойде по врѣме да се кае, ако се приеме 500 л. на 100 кгр. чай, защото и той не дохожда въ Нар. Събрание до гдѣто не пие чай.

Поддържамъ моитѣ прѣдложения и молѫ г-да прѣдставителитѣ да ги приемѫтъ както ги азъ прѣдложихъ.

Ат. Мандаджиевъ: Г-да прѣдставители! Нѣкои отъ насъ, въ желанието си да бѫдѫтъ полезни на извѣстна класса отъ населението, по нѣкой въпросъ, като не добрѣ обсѫдени и не добрѣ разбрани отъ тѣхъ, правятъ повече лошава услуга, отъ колкото полза. Настоящиятъ Законъ за акцизитѣ е достатъченъ, за да ни убѣди въ тая истина. Нѣкои отъ ораторитѣ, които говорихѫ отъ трибуната, не излѣзохѫ съ перо и книга въ ржка да направятъ исчисления и да ни убѣдятъ, че тоя законъ ще лѣгне изключително на бѣдното население и т. н. Обаче, по моето по-

нятие, тѣ точно противоположно говорѫтъ. Това ще го докажѫ. Тия г-да не си задаватъ най-напрѣдъ въпроса: имаме ли ние намѣрението дълги години да се снабдяваме съ тия артикули отъ Австрия и други държави? Ако тѣ сѫ убѣдени, че ще продължаваме да взимаме всѣкога само отъ тамъ тия нѣща, (Единъ гласъ: Защото ги нѣмаме.) и азъ съмъ съгласенъ на тѣхъ да нѣма никакъвъ акцизъ. Казвате нѣмаме ги; може да дойде врѣме да ги имаме.

Малко ще се отклонѫ . . . (Прѣдсѣд.: Молѫ да се неотклонявате отъ прѣдмета! Ако, г-да, ние разледваме тоя законопроектъ като граждани и българи, трѣбва да го разгледаме здраво, ако ли пъкъ го разгледваме като партизани, да го гледаме отъ партизанска гледна точка. Азъ ще го разгледвамъ като българинъ.

Прѣди всичко, г-да, отъ изложенитѣ въ члена артикули трѣбва да видимъ какво консомира нашето бѣдно население, нашиятъ бѣденъ селянинъ, който всинца ние съ искренно желание искаме да защищаваме, и послѣ да видимъ какво произвеждаме пъкъ, за да съставимъ конкуренция на тия артикули. (Прѣдсѣд.: Молѫ ви, г-нъ Мандаджиевъ, говорете по параграфа.) Пристѫпвамъ къмъ параграфа. Нѣма да говорѫ за черния хайверъ, бомбонитѣ и парфюмериитѣ, защото тѣ сѫ раскошъ, който употрѣбляватъ богатитѣ, състоятелнитѣ хора; ще говорѫ за тия артикули, които сѫ отъ първа необходимость. За спирта, напр.; той е прѣдметъ отъ необходимитѣ. Нашиятъ селянинъ дѣйствително пие ракия, направена отъ спиртъ, но не дѣйте забравя, че той пие и ракия отъ пръщини. Колкото е по-евтинъ спиртътъ, толкова по-евтина става пръщинената ракия; и обратното, колкото по-скѫпъ става спиртътъ, толкова по-скѫпа става и пръщинената ракия. Азъ допускамъ, че нѣкой бѣденъ човѣкъ, който пие тая ракия, испива 10 кил.; но има хора, които испиватъ и отъ 100—300 килограмма на годината. Трѣбва ли ние да допуснемъ до минимумъ, тъй да кажѫ, възможенъ акцизъ на спирта, и да убиемъ производството на оная ракия у насъ, която се казва пръщина и която се цѣни доста добрѣ? Като се наложи по-високъ акцизъ на спирта ще се обърне повече внимание на лозята, ще се произвежда повече пръщинена ракия, която е по-добра за пиение; а оня, който ѫ произвежда, ще остави една часть за себе си, а остатъка ще продаде. Поне, г-да, отъ нашия окржъ тъй знаѫ и за това така говорѫ. Слѣдователно, българинътъ ще извлѣче полза отъ това.

Сега за петролеума, г-да, казвамъ, че ще говорѫ изключително отъ гледна точка за въ полза на бѣдното население. Единъ сиромахъ ще вземе петролеумъ, за да си запали лампата. Едно бѣдно сѣмейство изгаря 10—20, да туримъ 50 килограмма въ годината петролеумъ — азъ, както виждате, увеличавамъ това въ 10—15 пѫти — и по 40 стотинки ще даде за килограмма; направете колко прави смѣтката. Но не забравяйте, че всѣки селянинъ, билъ той най-бѣденъ произвежда най-малко 10 оки лой въ годината. Лойта у насъ е струвала нѣкога 1 левъ, 1 левъ и 50 стотинки, а днесь струва 80, 75 и 70 стотинки даже. (Единъ гласъ: Не е вѣрно!) Не е ли вѣрно? Азъ ще ви покажѫ складъ съ 20.000 кила лой, гдѣто човѣкъ търси съ полица на исплата да продаде лойта, но никой не ѫ взима. (Хр. Топузановъ: Камо да се направи на свѣщи!) Какво ще направимъ ние, ако не приемемъ прѣдложението да се наложи акцизъ на газа? — Ние ще отпуснемъ нашия селянинъ да купи 5 или 10 кила газъ по 10 стотинки по-евтино, а пъкъ отъ друга страна ще го накараме да продаде своитѣ 10 кила лой по 50 стотинки, вмѣсто по 1 левъ; слѣдователно, намираме, че той ще прѣтърпи една загуба отъ 5 лева. (Янко Сакѫзовъ: Отъ земледѣлческото население $1\frac{1}{2}$ милиона лева ще се вземе акцизъ!)

Г-да! Населението, ако можете да си направи само смѣтката, както си правите вие своята, то нѣмаше да ви проводи тукъ. Убѣденъ съмъ, че не му защищавате интереситѣ. (Ржкоплѣскание. — Гласове: Вѣрно!) Не говорѫ това като партизанинъ; моя взглядъ, моята честность говорѫтъ това. (Янко Сакѫзовъ: Вашата честность зависи отъ вашето име! — Ник. Габровски: Ще видимъ какъ ще ви посрѣщнѫтъ орѣховчани!) Ако бихъ излѣзълъ да говорѫ за кървавата поть на народа. . . .

Прѣдсѣд.: (Прѣкѫсва го.) Г-нъ Мандаджиевъ! Молѫ ви говорете по прѣдмета, който се разиска. Не обръщайте внимание на прѣкѫсванията.

Ат. Мандаджиевъ: Г-да прѣдставители! Обърнѫ се внимание на кибритя, че той е билъ отъ първа необходимость и че безъ кибритъ не може да се живѣе. Естественно е, че ако нѣма съ какво да си запалишъ огънъ, не можешъ да живѣешъ. Трѣбвало, казахѫ нѣкои г-да прѣдставители, да се натрупа на чая много повече акцизъ, 10—20 пѫти повече, а на кибритя да се намали. Една кутия кибритъ има 100 клечки, а дузината 1200 клечки; тия 1200 клечки кибритъ се продаватъ за 25 стотинки, и сега, ако наложимъ 15 ст. акцизъ, ще струва 40 стотинки. Една дузина кибрить за колко врѣме ще се исхарчи, съ една клечка като си запалвашъ свѣщьта? Петь дузини сѫ достатъчни на едно цѣло селско сѣмейство за една година. (Единъ гласъ: Вѣрно! Даже една дузина е достатъчна!) Ако искате дѣйствително да направите добро на селянина, щото като излѣзе на пазаря и отиде въ кръчмата съ единъ франкъ, да му останѫтъ 20 пари, направете го при облаганието на чая, защото той ако не каже: дай единъ ромъ, ще каже: дай единъ чай; слѣдователно ще му вземете 20 стотинки за единъ чай. Ако е евтинъ чаятъ, ще му вземете 5 стотинки. (Ник. Габровски: Та и измуканъ чай му продаватъ!) Какъвто и да е; азъ не му разбирамъ. Разнитѣ парфюмирани сапуни, масла, помади, разни води, пудри, както и карти за играние, за черния хайверъ и др., които служѫтъ за раскошъ, съгласенъ съмъ и съ 200 и 300 пѫти по-голѣмъ акцизъ да ги обложите. Противъ това не съмъ. На стеариновитѣ свѣщи казватъ нѣкои г-да прѣдставители, ако гудимъ нѣкакъвъ акцизъ, той щѣлъ да лѣгне на бѣдното население. Това не е истина. На стеариновитѣ свѣщи, казвамъ, ако се наложи акцизъ, хората не ще горѫтъ свѣщи. У насъ, г-да, всѣки си прави свѣщи отъ лой. У насъ само по състоятелнитѣ горѫтъ стеаринови свѣщи. Слѣдователно, виж-

дате пакъ, че тоя акцизъ пада исключително на по-заможното население, а не на бѣдното.

Въ заключение ще кажа, че отъ акциза на тия артикули нищо не пада на бѣдното население, а отъ друга страна му се отнима нѣщо отъ товара. Тоя данъкъ щѣше да се вземе отъ населението съ десетъка. Днесь чувамъ, че още два милиона лева се спадатъ отъ десетъка на бѣдното население, които пари ще се вематъ отъ по-богатото население, посрѣдствомъ акцизитѣ. Ако нѣмаше едно неудобство за дребнитѣ търговци, щѣхъ да бѫда даже още за по-голѣмо увеличение. Понеже има за дребнитѣ търговци извѣстно неудобство, то ще се съглася съ г-да ораторитѣ да се направятъ нѣкои намаления, обаче нѣма да кажа какво, защото това нѣма да съвпадне съ тѣхното мнѣние.

Геор. Консуловъ: Г-да прѣдставители! Малко феноменално излиза моето излизание тукъ на трибуната, защото първъ пѫть излизамъ; но случаятъ е доста важенъ и неговата важность оправдава тоя феноменъ. Азъ считамъ за обида къмъ г-да прѣдставителитѣ, да се впущамъ въ подробности и да ги уча за работи всеизвѣстни. Считамъ даже за себе си лично оскърбление, ако помисля, че г-да прѣдставителитѣ иматъ нужда да научатъ много нѣща отъ мене. Азъ съмъ повече наклоненъ да вѣрвамъ, че зная много по-малко отъ тѣхъ. Тия сж моитѣ чувства за отношенията ми къмъ г-да депутатитѣ и тия сж, които ме правятъ толкова рѣдко да вземамъ думата и тия ще бѫдатъ, които ме заставляватъ да бѫда много кратъкъ въ рѣчьта си. За това ще се и ограничя да говоря само върху чл. 4-й, а нищо за чл. 1-й, както направихъ нѣкои отъ г-да прѣдговорившитѣ.

Както виждате, г-да, най-важниятъ артикулъ, който се облага съ акцизъ, е спиртътъ. И това става по двѣ причини. Едно, защото акцизътъ отъ спирта съставлява почти половината отъ цѣлия приходъ, който ще се добие отъ акцизитѣ, и второ, защото спиртътъ е едно произведение, което вече на половина даватъ нашитѣ мѣстни фабрики. По онова, което прѣди малко ви казахъ, не искамъ да се впускамъ, да ви расправямъ важностьта на спирта. Зачухъ отъ страна единъ отъ г-да депутатитѣ да казва, че именно спиртовитѣ фабрики консомирали нашитѣ земледѣлчески произведения и повдигали имъ цѣната; но ако тѣ не ги употрѣбяватъ, ще ги изнасятъ да се продаватъ на външнитѣ фабрики.

Г-да прѣдставители! Не зная какво да кажа на такова едно възражение. Ние знаемъ първо на първо, че тая индустрия сѫществува само въ земледѣлческитѣ страни, които не изнасятъ отъ насъ нито зърно, каквито сж странитѣ, които произвѣждатъ спиртъ, като: Русия, Австрия, а главно Маджарско. Слѣдователно, да се говори, че и безъ тия фабрики, нашитѣ зърнени произвѣдения, които тѣ употрѣбяватъ, ще се изнасятъ вънъ съ сѫщата полза, съ която ги купуватъ мѣстнитѣ спиртни фабрики, е нѣщо неумѣстно и необяснимо.

Ще говоря по-конкретно по въпроса, за да разберѫтъ и онія г-да прѣдставители, които рѣдко сж имали случай да се занимаватъ съ тоя прѣдметъ. Днесь спиртнитѣ фабрики при г. София, или спиртовата фабрика, която управлявамъ азъ, купува кукуруза $10^1/_2$ франка 100-тѣ килограмма. Има мнозина отъ васъ, които знаѫтъ, че край Дунава на портоветѣ той се продава по 8 франка. Слѣдователно, тукъ фабриката купува кукуруза съ 25% по-скѫпо, отъ колкото се продава на Дунава. Ами ако трѣбва да се прѣнесе до Дунава, колко ще остане за въ джоба на земледѣлеца? — Едва ли половината. Трѣбва ли още да говоря, за да разберете важностьта на тая индустрия? Ще говоря за тая индустрия, когато се внесе законопроектътъ за подобрѣнието на мѣстната индустрия. За сега не искамъ да ви отѣгчавамъ съ повече думи.

Прѣди обаче, да говоря за акциза, който се налага на спирта, ще помоля г-на докладчика да ми каже: комисията направила ли е нѣкакви измѣнения въ прѣдвиденія въ тоя законопроектъ акцизъ, въ полза на мѣстния спиртъ, или не? Защото, както и единъ отъ г-да прѣдговорившитѣ споменя, въ първия законопроектъ, който ни се раздаде, ние забѣлѣжихме една разница между облагането на външния и тукашния спиртъ, а именно: на външния 75% а на тукашния 60%. Тая разлика не уголѣмяваше разликата, която сѫществуваше до сега, защото мѣстниятъ спиртъ плащаше 3 ст. на литръ, а външниятъ — 16 стотинки; имаше значи, една разлика отъ 13 ст. Така щото, споредъ първия проектъ, се явяваше една разлика отъ 15 лева и 2 ст., въ полза на мѣстния спиртъ. Тая разлика виждамъ сега да липсува. Самата тая разлика отъ 15 франка, споредъ първия проектъ въ налаганието акцизъ на външния и вѫтрѣшния спиртъ, не е достатъчна гаранция за прѣуспѣванието на мѣстнитѣ спиртови фабрики. Думата ми не е зарадъ това, защото управлявамъ такава фабрика, защото не зная до кога азъ ще ѫ управлявамъ; но даже и моя да бѣше, нѣмаше да говоря другояче, отъ както говоря сега. Има нѣкои г-да, които ме познаватъ по-отнапрѣдъ и ще повѣрватъ на думитѣ ми. Азъ не се интересувамъ за фабриката въ Княжево; интереситѣ на тая фабрика не ми диктуватъ думитѣ, които ще ви кажа, че тая разлика отъ 15 франка на 100 литри, не би била въ състояние да гарантира мѣстната индустрия на спирта отъ конкуренцията на вънкашната. Защо? — Затова, защото вънкашнитѣ фабрики иматъ по-голѣми прѣимущества. Тѣ иматъ и машини по-евтини и работници по-вѣщи, иматъ и котли 5 пѫти по-евтини отъ нашитѣ и т. н. Исповѣдвамъ, обаче, че тая индустрия съ тая разница до сега е могла да сѫществува, но само до сега; а за вънаги тая гаранция не е достатъчна. (Докладъ. Стефанъ Ивановъ: Ще ви кажа, кога свършите рѣчьта си.)

Има едно прошение постѫпило въ Нар. Събрание, съ което искатъ . . . (Прѣдсѣд.: Молѧ Ви, г-нъ Консуловъ, не се отстранявайте отъ въпроса.) Сега ще свършя, г-не Прѣдсѣдателю, и на̀ да ли ще вземя другъ пѫть думата. Има едно прошение отъ тия, които произвеждатъ спиртъ, и тѣ искатъ по-голѣмо прѣимущество, по-голѣма разлика при облагането на спирта, за да могѫтъ мѣстнитѣ спиртни фабрики да прѣуспѣватъ. Азъ не сподѣлямъ това искание. Ако тая разлика отъ 15 франка между мѣстния и вънкашния спиртъ ще сѫществува, пакъ и съ помощитѣ, които бихѫ могли да имъ се даджтъ съ Закона за насърдчение мѣстната индустрия, тѣ бихѫ могли да се борѫтъ и да

прѣуспѣватъ. Каза ми г-нъ докладчикътъ, че слѣдъ като свършѫ рѣчьта си, ще ми каже. Но азъ не могѫ да свършѫ рѣчьта си, безъ да знаѫ какво е направила коммисията.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Коммисията, при всичко че се заяви отъ фабрикантитѣ, не може да удовлетвори тѣхната просба, понеже съгласно приетиятъ принципъ на международното право не може никакви стоки, които влизатъ въ страпата, да се облагатъ съ по́-голѣми даждия отъ ония, съ каквито се облагатъ и мѣстнитѣ произведения. (Мих. Такевъ: Международното право не знае такъвъ принципъ.) Слѣдователно, всичкитѣ стоки, които дохождатъ отъ вънъ, се облагатъ по акциза еднакво съ нашитѣ. Обаче, нашитѣ спиртове, понеже сѫ по качество по̀-долни, по̀-слаби, ще бѫдѫтъ облагани както и по̀-напрѣдъ съ по́-малко.

Геор. Консуловъ: Позволете ми, г-да, да не бѫдѫ удовлетворенъ отъ тия обяснения, защото трѣбва да разберемъ въ какъвъ размѣръ ще бѫде фаворизиранъ мѣстниятъ спиртъ. Въ доказателство, казвамъ, че и до сега сѫществува тая разлика отъ 15 стотинки на литръ. Казва се, че сѫществува тая разлика, но въ какъвъ размѣръ? Ако не знаемъ въ какъвъ размѣръ, не знаемъ тогава нищо. (Доклад. Стефанъ Ивановъ: Относително размѣра г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ ще обясни.) Азъ съмъ увѣренъ, че правителството ще покровителствува тая индустрия, но много по́-добрѣ ще бѫде, ако се прѣдвиди това въ единъ законъ. Азъ чухъ отъ единъ членъ на финансовата коммисия, че се прѣдполага, какво мѣстниятъ спиртъ щѣлъ да се оцѣнява отъ 80 градуса, вслѣдствие на което ще плаща 60 стотинки. Ако е тъй, азъ нѣма много да говорѫ противъ такава разлика и като се надѣѫ, че както Нар. Събрание, тъй и почитаемото правителство ще иматъ добрината и съ особенни нѣкои насърдчения при гласуването на Закона за повдигането мѣстната индустрия, да имъ дадѫтъ нѣкои прѣимущества, мислѫ, че на такива условия мѣстнитѣ фабрики ще могѫтъ да сѫществуватъ. Ще чакамъ, слѣдователно, да се обясни това.

Минавамъ на другитѣ артикули. Дохождамъ на петролеума. За него разни работи се говорихѫ. Между всички тия работи остава единъ фактъ вѣренъ, а именно че петролеумътъ е артикулъ отъ първа потрѣбность за населението. Това не може да се откаже. И като той е такъвъ артикулъ, азъ съмъ на мнѣние, да се намали неговиятъ акцизъ на половина.

Захарьта. Говори се и за неѫ различно. Дѣйствително, тя е распространена и между най-бѣдното население; употрѣбява се и въ най-бѣднитѣ колиби; но мислѫ, че нѣма много да почувствува населението отъ тоя акцизъ на захарьта; защото ония, които не ѫ употрѣбяватъ много, при такава цѣна, съ каквато ще бѫде въскачена отъ акциза, ще ѫ употрѣбяватъ по̀-малко; а ония, които сѫ имотни, ще употрѣбяватъ колкото искатъ. На бонбонитѣ, халвата и т. н. приемамъ да се увеличи акцизътъ.

Кафето и неговитѣ суррогати. При всичко, че съмъ терекия, приемамъ да се обложи кафето съ повече.

Пивото иностранно и мѣстно. Тукъ трѣбва да се направи разлика между външното и вѫтрѣшното пиво; да направимъ една разлика отъ 2 стотинки: на външното да се наложи 5, а на вѫтрѣшното 3 стотинки. Вѣрвамъ, че нѣма да ни се сърди външниятъ свѣтъ за нѣкои дребни мѣрки, които взимаме за покровителствуване мѣстнитѣ наши произведения.

За рома, ликьора, коняка и пр. нѣма да кажѫ нищо, защото ония, които сѫ съвсѣмъ слаби не се облагатъ, а се облагатъ ония, които сѫ отъ 14 градуса на горѣ. Комуто е тѣжко, да не пие много, да пие по̀-малко. На дървеното масло струва ми се, г-да прѣдставители, трѣбва да се намали акцизътъ, защото е артикулъ отъ общо употрѣбление. Така щото, трѣбвало би да се намали на половина. Кибритътъ тоже трѣбва да признаемъ, ако не искаме да се надприказваме, че е прѣдметъ отъ първа необходимость. И на него ако намалимъ акциза на половина, ще бѫде умѣстно и съотвѣтственно съ употрѣблението и нуждитѣ на населението.

Чайтъ. Каза се отъ единъ отъ прѣдговорившитѣ, да се обложи петь пѫти повече. Види се, тия господиновци редко се срѣщатъ съ селянитѣ. Излѣзнете сега по селата и ще видите, че напечкитѣ чайници врѫтъ. Пиѫтъ хората чай, но какъвъ? Четири, петь лева килограммътъ. Ако не можемъ да приравнимъ чая съ петролеума, съ захарьта и др., не можемъ пъкъ и да го счетемъ като прѣдметъ на луксъ. Той се много употрѣблява и ми се струва, че това, което можемъ да направимъ, е, да удвоимъ акциза на чая, а да не отиваме по̀-нататъкъ, защото населението много го употрѣблява.

Съ парфюмиранитѣ сапуни, масла, помади и води, правете каквото щете. Стеариновитѣ спармацети и други луксозни свѣщи и тѣ не сѫ прѣтоварени.

Карти за играние. За тѣхъ съгласенъ съмъ съ ония, които прѣдлагатъ най-много да се обложѫтъ.

Дохождатъ всѣкакъвъ видъ риби консерви. Има риби мариновани, и трѣбва да направимъ разлика; има риби солени за луксъ и риби, които употрѣбява населението като необходимость. Заради това, прѣдлагамъ да се раздѣлѫтъ тѣ на двѣ категории. Оставямъ редакцията да ѫ направи който ще. Г-нъ докладчикътъ може да направи това, но въ всѣки случай рибитѣ да се раздѣлѫтъ на двѣ категории: риби за луксъ, като сардели и други, и риби пъкъ солени, които ги употрѣбява бѣдното население, на пр. шарани и т. н.

Дохожда черниятъ хайверъ. Обичамъ го, но ако го обложите, ще плащамъ по̀-скѫпо. Той влиза въ луксознитѣ нѣща.

Тия сѫ, г-да народни прѣдставители, бѣлѣжкитѣ, които имахъ да направѫ. Не знаѫ, сега ние много говорихме върху тоя членъ, но когато дойде да се гласува, ще излѣзе единъ хаосъ.

Много добрѣ прѣдлага г-нъ Министрътъ да се гласуватъ алинеитѣ една по една.

Ив. Абрашевъ: Г-да народни прѣдставители! Земахъ куража и азъ да кажѫ нѣколко думи върху изложената такса въ 4-й пунктъ отъ законопроекта за акцизитѣ. Като не съмъ доволенъ отъ възраженията на нѣколко души ора-

тори отъ лѣвицата, ще дамъ и моитѣ възражения защо не могѫ да се съгласѫ съ тѣхъ. Тукъ, когато се повдигне нѣкой принципиаленъ въпросъ, тия оратори постоянно казватъ: бѣдното население и бѣдното население!

Прѣдсѣд.: Говорете, г-нъ Абрашевъ, относително размѣра на облагането.

Ив. Абрашевъ: Г-нъ Консуловъ говорѝ два часа и нему нищо не казахте.

Тукъ, г-да прѣдставители, се каза напрѣдъ, че мѣстниятъ спиртъ се облагалъ наравно съ Европейския и че не ще може да се конкурира Европейскиятъ спиртъ. Азъ казвамъ, че ще може да се конкурира. Външниятъ спиртъ, г-да прѣдставители, има голѣми разноски; плаща се за него транспортъ, мито и най-сетнѣ акцизъ, а мѣстниятъ спиртъ не се облага съ мито. Ето една голѣма конкуренция. На второ мѣсто иде петролеума. Навѣдохѫ нѣкои господа примѣри, че бѣдното население харчило много петролеумъ. Азъ ще ви приведѫ единъ примѣръ, за да видите колко петролеумъ харчи това население. Отъ тоя примѣръ, като се направи една аритметическа смѣтка, ще видите едно село колко газъ харчи. Азъ се занимавамъ съ търговия — не както г-нъ Топузановъ — и въ едно село отъ 2000 души, продадохъ 4 санджка захарь, 5 оки дървено масло, половинъ санджкъ чай, 20 каси газъ и 80 дузини кибритъ. (**Гласове:** Не е вѣрно!) Защо оплаквате бѣдното население? То не харчи лускозни работи — бонбони, халва и пр. Върху тия луксозни нѣща азъ нѣма какво да говорѫ. Ще кажѫ нѣщо за захарьта. Захарьта е единъ луксозенъ прѣдметъ, г-да прѣдставители. Тя не е нуждна за ежедневната храна на хората. Но ще кажете, че съ прогреса на народитѣ влизатъ въ употрѣбление и нѣкои луксозни работи. Азъ ще отговорѫ, г-да прѣдставители: който иска луксъ, той трѣбва да плаща и нѣщо повече. (**Хр. Конкилевъ:** Защо носишъ бѣла риза?) Не носѫ като тебе закърпена съ конци.

Но, г-да прѣдставители, не е бѣдното население, което се товари съ тоя акцизъ, но е търговската класса. Едно село въ годината, споредъ справката, която направихъ тукъ въ общата статистика, харчи тия прѣдмети толкова щото ще плаща $2^1/_2$ лева акцизъ, а търговецътъ, вънъ отъ досегашнитѣ разноски, ще плаща 200 лева; а пъкъ единъ аристократъ 550 лева. (**Единъ гласъ:** Нà да ли е вѣрно това!) Аристократитѣ ще плащатъ повече. (**Хр. Конкилевъ:** А кѫдѣ е тая аристрократия?) По цѣла България ги има.

Прѣдсѣд.: Говорете, г-нъ Абрашевъ, по прѣдмета.

Ив. Абрашевъ: Азъ говорѫ върху прѣдмета, но ме смущаватъ.

Върху кибритя. И тукъ не виждамъ да е наложенъ голѣмъ акцизъ. Една кутия кибритъ ще се облага съ двѣ стотинки. Какво има отъ туй, че като съмъ употрѣбилъ въ годината 100 кутии кибритъ, далъ съмъ за тѣхъ два лева акцизъ? Най-социялистическиятъ законъ е тоя. (Смѣхъ.) Тоя е най-справедливиятъ законъ, законъ, който ще облегчи населението, което нѣщо искахте оня день. Ако искате да се облегчи населението, трѣбва да приемете тоя законъ. Съ какво трѣбва да се подобри положението на населението? съ какво трѣбва да се допълни бюджета на страната, ако не съ такъвъ законъ? (**Единъ гласъ:** Да, съ такива закони!) Нѣма какво да кажѫ по-нататъкъ, освѣнъ, че се съгласявамъ да се приеме прѣдвидената въ пунктъ 12-й такса и благодарѫ на г-на Министра на Финансиитѣ, че е изнамѣрилъ такъвъ законъ полезенъ за страната, отъ който ще се ползува много народа. (Смѣхъ.)

Тр. Китанчевъ: Г-да прѣдставители! Вие знаете, че дълго не говорѫ и за това молѫ да ме изслушате. Съ голѣмо удоволствие изслушахъ г-на Консулова, когато той почнѫ да говори за нѣкои артикули. Най-напрѣдъ неговото говорение, относително производството на спирта въ България, трѣбваше да обърне вниманието на всички ни. Никой отъ насъ, които по-напрѣдъ, говорихѫ не казахѫ, че фабрикитѣ за спирта сѫ врѣдни; никой, не каза, че тия фабрики не принасятъ извѣстна полза въ нашата страна. Всички това го съзнаватъ и сѫщеврѣменно изказватъ желение да се направи нѣщо за развитието на тия фабрики. Ние знаемъ много добрѣ, че фабрикитѣ за спиртъ, като употрѣбяватъ кукуруза и другитѣ житни храни, сѫщеврѣменно кашата може да служи за угоявание на добитъка; съ една дума, и отъ една и отъ друга страна спиртнитѣ фабрики помагатъ за развитието на земледѣлието. Особенно, като имаме прѣдъ видъ, че цѣнитѣ на житата постепенно спадатъ, ние сме длъжни да намѣримъ и да покровителствуваме такива производства, които могѫтъ да прѣобърнѫтъ нашитѣ жита въ други продукти. Или ако това нѣщо не може да стане, то да се сѣе и произвожда, намѣсто жито, друго нѣщо. Отъ нашето жито може да се произвожда спиртъ, и това нѣщо благоприятствува за развитието на земледѣлието. Понеже станѫ евтина цѣната на житото, то можемъ да произвождаме отъ него спиртъ, който да продаваме съ по-добра цѣна. Отъ друга страна, азъ бихъ обърнѫлъ вашето внимание и върху обстоятелството, че отъ началото на освобождението на България, па даже до прѣди 8 години, ако не се лъжѫ, носеше се въ България чуждестраненъ спиртъ най-малко за 3,000.000 лева, и тоя спиртъ най-много се внасяше отъ Австрия. Отъ тогава на сетнѣ, въ разстояние на нѣколко години, производството на спирта въ България захванѫ отъ день на день да се уголѣмява, и сега намираме въ търговската статистика, че въ България се внася чуждестраненъ спиртъ само за 1,500.000 лева; значи вносътъ на спирта се е намалилъ на половина. Не ще съмнѣние, че за насъ е желателно, ако може цѣлото количество на спирта, който се харчи въ страната, да се произвожда у насъ. Тая е причината, г-да прѣдставители, гдѣто ние не бѣхме противъ да се покровителствува по законенъ начинъ производството на спирта у насъ.

Сѫщото това, което се говори за спирта, трѣбва да се каже и за другитѣ артикули, които по-послѣ стоѫтъ, именно за пивото и пр. Споредъ моето мнѣние и споредъ мнѣнието на мнозина икономисти, трѣбва да се произвожда повече пиво, отъ колкото други пития. Въ страни, гдѣто спиртътъ се употрѣбява, хората нарочно гледатъ да распространяватъ пивото. И отъ друга една страна трѣбва да се погледне на

въпроса. Знаете, г-да прѣдставители, че прѣди нѣколко врѣме се занимахме съ отпущанието на единъ кредитъ, за искореняванието на филоксерата. Това зло, което отъ западнитѣ окржзи почнж да искоренява лозята, върви се къмъ истокъ и, за съжаление, едва ли ще могжтъ да се отървжтъ отъ него нашитѣ лозя. Ние, понеже това питие, което се произвежда отъ гроздето, слѣдъ врѣме ще липса, часъ пò-скоро трѣбва да се постараемъ за повдигание произвежданието на пивото въ нашата земя. Заради това, ще поддържамъ и ще молж да се приеме мнѣнието на г-на Консулова, непрѣменно да има една разлика въ акциза между мѣстния спиртъ и иностранния, между мѣстното пиво и иностранното (Гласове: Да се приеме 45 и 55 %.) Азъ бихъ желалъ да се приеме друго нѣщо: мѣстнията спиртъ и мѣстното пиво да се не облагатъ, а да се облагатъ само иностраннитѣ. Но понеже е прието по принципъ, че трѣбва да се обложжтъ и нашиятъ спиртъ и нашето пиво, то молж да се рѣши поне да има една разлика въ облаганието между мѣстния и иностранния спиртъ, и между мѣстното и иностранното пиво. Такава разлика трѣбва да сжществува.

Пò-напрѣдъ, г-да прѣдставители, помните, когато се разискваше Законътъ за акциза на сольта, колко се настояваше да има разлика въ облаганието на мѣстната и иностранната соль. Азъ бѣхъ противъ приеманието на тая разлика, защото, казахъ, че нѣма много мѣстни произвождачи на соль; но тукъ работата стои иначе. За произвождането на пивото и спирта ще намѣришъ хора, колкото искашъ. Слѣдователно, щомъ се произвождатъ въ страната извѣстни прѣдмети, тѣ трѣбва да се покровителствуватъ. Така щото, ние можемъ да намалимъ акциза на мѣстния спиртъ.

Нѣма съмнѣние, че има учени хора, които — ако и да се е повдигнжла цѣла потеря противъ пиянството — казватъ, че употрѣблението на спиртовитѣ питиета е полезно. Само че злоупотрѣблението съ тѣхъ е лошо и врѣдно. Това нѣщо сж испитали всички ония господари, които имать подъ ржката си работници. Такива хора даватъ на работницитѣ си повече спиртъ и ракия, защото спиртътъ поддържа силитѣ и прави работника пò-енергиченъ къмъ работата. На туй основание, искатъ нѣкои да кажжтъ, че спиртътъ даже е една отъ потрѣбноститѣ, ако и не отъ първа необходимость. Но понеже става злоупотрѣбление съ спирта, налага се на послѣдния повече акцизъ и мито и въобще турjтъ се на него повече данъци.

Сега да дойдемъ на въпроса: каква трѣбва да бжде разликата въ акциза на спирта и пивото? Азъ мислж, че г-нъ Топузановъ, когато говореше, искаше да се наложи на иностранния спиртъ 100, а на мѣстния 50 лева на 100-тѣ литри. Сжщо така каза да се наложи на мѣстното пиво, мислж, 5... (Хр. Топузановъ: 20.) а на чуждото 50. Въ това отношение не съмъ съгласенъ да се прѣдвижда толкова акцизъ. Прѣдлагамъ на мѣстното пиво да се приеме 5 лева на 100-тѣ литри, а на иностранното 10. Така щото, въ това отношение съгласенъ съмъ съ г-на Консулова, и ако се приеме тъй да бжде облаганието, ще бжде найдобрѣ.

Послѣ ще дойдж да се съгласиж съ г-на Консулова а въ друго отношение, именно по отношение облагането ни чая. Г-да прѣдставители! Азъ съмъ съгласенъ на кафето да се тури акцизъ повече, а на чая пò-малко, при всичко че кафето е пò обще употрѣбително. Въ страна, каквато е нашата, балканска, възможно е чаятъ да се употрѣбява. Въ други страни, гдѣто пиянството е много распространено, хората нарочно устрояватъ трактири само за продаване на чай, защото чаятъ до извѣстна степень подпомага унищожението на пиянството. Хората зимно врѣме пиjтъ спиртъ, за да се стоплжтъ; тѣ могжтъ да пиjтъ чай и пакъ да се стоплжтъ. За насъ е пò-сгодно да покровителствуваме чая и виното, отъ колкото спирта. Не могж да кажж положително какъ върви пиянството въ нашата страна, но до колкото съмъ могълъ да съберж свѣдения, спиртътъ въ много голѣмъ размѣръ се употрѣбява. Като имамъ това прѣдъ видъ, азъ прѣдлагамъ, г-да прѣдставители, да се съгласите да се допусне една разлика въ облаганието на мѣстнитѣ произведения и иностраннитѣ. Въ туй отношение азъ тъй сжщо не се убѣдихъ и отъ говорението на г-на докладчика. Международното право нѣма никакво съотношение и нищо общо съ тоя въпросъ. Азъ признавамъ, че има договори, които не ни позволяватъ да налагаме голѣми мита, но тѣ сж договори само за митата; пе сж договори и за акциза. Тамъ нѣма никакви условия за налагането на акциза. Но въ всѣки случай, както казвате, има извѣстни капитуляции. Въ тия капитуляции, наистина, прѣдвиждатъ се извѣстни права за иностранцитѣ, но ви молж да обърнете внимание на едно нѣщо. Вие знаете, че нашето Нар. Събрание прие единъ Законъ за патентитѣ — да се облагатъ занятията съ извѣстенъ патентъ — като се мислеше, че тоя патентъ ще се прокара и за иностранцитѣ чужди поданници, които дохождатъ тукъ и вършжтъ търговия. И какво мислите, че станж? — Възстанахж консулитѣ и не позволихж да се обложжтъ тѣхнитѣ поданници съ патентъ; и излѣзе работата, че ние облагаме нашитѣ поданници, а чуждитѣ поданници, които дохождатъ тукъ, ги улесняваме; даваме имъ срѣдства повече да конкурiратъ нашитѣ поданници. Азъ бихъ желалъ, г-да прѣдставители, върху тия въпроси г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ да обясни: дѣйствително ли има изрични постановления нѣкждѣ въ капитулациитѣ, гдѣто да е казано, „върху стокитѣ на вашитѣ поданници може да налагате акцизъ и октроа, но върху ония на нашитѣ не можете.“ Ако нѣма, г-да прѣдставители, такова нѣщо, не правете разлика; но ако има, правете; защото азъ не съмъ съгласенъ да налагаме акцизъ, ако той ще се налага само на нашитѣ произведения.

Има пò-нататъкъ другъ единъ въпросъ. Слѣдъ малко ще дойде да се разисква чл. 11-й и ще видите, че тия стоки, които се намиратъ въ магазиитѣ и складоветѣ, колкото се намѣрjтъ отъ новата година нататъкъ, трѣбва да се обложжтъ съ акцизъ. (Прѣдсѣд.: По това ще се говори сетнѣ, когато дойде да се разисква чл. 11-й.) Ама тукъ трѣбва да кажж: да ли може да се направи разлика въ облаганието на мѣстнитѣ и иностранни произведения. Желателно е да се уясни сега, защото може да откажжтъ

да ни позволѫтъ да налагаме акцизъ на иностранцитѣ. Трѣбва отъ сега да зememъ мѣрки. Ако се застѫпѫтъ консулитѣ и не позволѫтъ да се наложи акцизъ на стокитѣ на тѣхнитѣ поданници, то тогава нашата търговия ще остане назадъ. Тая е причината гдѣто настоявамъ да се обърне сериозно внимание. Трѣбва да обмислите тоя въпросъ и да помолите г-на Министра на Финансиитѣ да каже: имало ли се е това прѣдъ видъ, когато се е изработвалъ законопроектътъ, или не. Че се е имало това прѣдъ видъ, нѣма съмнѣние, защото виждаме, че по-напрѣдъ въ проекта на тоя законъ, изработенъ отъ данъчната коммисия имаше прѣдвидена разлика въ облагането на мѣстния и иностранния спиртъ; а послѣ, при прѣработването на законопроекта отъ коммисията, виждаме, че тая разлика не се прѣдвижда. Ако нѣма изрични постановления въ капитуляциитѣ за това нѣщо, молѫ ви да не правите такива снисхождения на чужденцитѣ. До колкото знаѫ, въ капитуляциитѣ не се прави такова голѣмо снисхождение; за това да се не правѫтъ такива комплименти на чужденцитѣ въ врѣда на нашитѣ търговци. Желателно е, когато покровителствуваме своитѣ произведения, да ги покровителствуваме по начинъ достоенъ, по начинъ законенъ. Най-законното бѣше да се изработеше митарственна тарифа; но щомъ това за сега не е възможно, не допущайте въ акцизитѣ привилегии за чужденцитѣ.

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Г-нъ Китанчевъ настоя, че не трѣбва да се правѫтъ комплименти на чужденцитѣ; че не трѣбва да се правѫтъ отстѫпки при облагането на тѣхнитѣ произведения съ акцизъ. Г-да прѣдставители! Тия комплименти и тия отстѫпки не за първъ пѫть се правѫтъ. Тая отстѫпка за спирта е направена и въ Закона за бѣритѣ или акциза на питиетата отъ 16-й Януарий 1885 година, когато г-нъ Китанчевъ бѣше депутатъ. (Тр. Китанчевъ: Азъ не бѣхъ тогава депутатъ!) Въ всѣки случай; тогава се принуди правителството, чийто приятель бѣ г-нъ Китанчевъ, да направи тая отстѫпка. И дѣйствително, първиятъ членъ отъ тоя законъ казва: (Чете.) „Чл. 1-й. Произвеждането на разни спиртни пития, които се добиватъ отъ хлѣбни и всѣкакви други продукти, е свободно въ Българското Княжество.“ Чл. 2-й пъкъ ето що казва: (Чете.) „Тия питиета заплащатъ право за фабрикация въ размѣръ 10% отъ тѣхната стойность и т. н. т.“ Безъ разлика, да липитиетата сѫ мѣстни или иностранни. При все това, тъй като нашиятъ спиртъ по качество, по сила и по градуси пада по-долу отъ чуждия, всичкитѣ правителства сѫ правили разлика между мѣстния и иностранния спиртъ. Правили сѫ една разлика отъ 13 стот. Когато прѣдстоеше да се направи тоя законопроектъ, който днесъ се намира прѣдъ васъ, г-да прѣдставители, ние рекохме: тъй като горѣ-долу тая разлика сѫществуваше до сега, защо да не ѭ туримъ и въ тоя законъ. И турихме ѭ. Обаче, за жалость, направихѫ ни се бѣлѣжки, каквито сѫ се правили и на другитѣ правителства, било за акциза, било за митата. Казахѫ, че не може да се прави тая разлика, не на основание на капитуляциитѣ, а на основание на това общо правило, че една стока, щомъ плати мито, тя се натурализира и не може да подлѣжи на по-голѣмъ акцизъ отъ оня, който се плаща за мѣстнитѣ произведения. Равенство, казахѫ, искате за патентитѣ на всички търговци, и на мѣстнитѣ и на чужденцитѣ, ще ви го дадемъ. И въ самия законопроектъ за данъка върху занятията, вие виждате, г-да прѣдставители, че сѫ турени 2—3 члена, които иматъ прѣдъ видъ да улеснѫтъ уравнението на тоя въпросъ. Тѣ казахѫ ние ще ви дадемъ това нѣщо, нашитѣ поданници ще плащатъ патентъ въ сѫщия размѣръ както вашитѣ; но въ замѣна на това, не облагайте нашитѣ произведения съ повече акцизъ отъ колкото вашитѣ. И настояхѫ на това нѣщо. И тъй, г-да прѣдставители, като не желаемъ да имаме законъ, който да не може да се приспособява, ние се съгласихме съ коммисията да се направи това промѣнение въ законопроекта. Бѫдете увѣрени, г-да, че отъ това нѣма да пострадатъ интереситѣ на нашитѣ спиртни фабрики, защото, както каза г-нъ докладчикътъ, както и азъ отдѣвѣ заявихъ, а и сега най-категорически заявявамъ, нашитѣ спиртове сѫ по-долни по качество и по градуси; тѣмъ ще се прави разлика, както се е правило до сега. Благодарение на тая разлика, нашитѣ спиртни фабрики сѫ могли да се създадѫтъ и да процъвтѫтъ на послѣдне; отъ нѣколко години насамъ, отъ 2—3 фабрики, днесъ имаме 10—15. И ако тая разлика, която на основание на бившия законъ се е правела, се направи и сега, азъ мислѫ, че българскитѣ конкуренти нѣма защо да искатъ нѣщо повече.

Слѣдъ тия обяснения, азъ мислѫ, че вие, г-да народни прѣдставители, като имате прѣдъ видъ тия съображения, ще приемете щото да се не налага другъ акцизъ на мѣстнитѣ и другъ на иностраннитѣ произведения. Сѫщото ще кажѫ и за пивото. Това се изисква, за да може да се тури законътъ въ дѣйствие. Тъй като приехте по принципъ тоя законъ, тъй като всички сте убѣдени въ неговата нужда, азъ ви молѫ да приемете да се гласува акциза за спирта тъй, както прѣдлага коммисията.

Дам. Цековъ: Г-да прѣдставители! Може би тоя законъ или тая дѣятелность, която ще извършимъ съ приемането на Закона за акцизитѣ, ще да е най-важната въ всичкия периодъ отъ двумѣсечното ни стоене тукъ. Другъ законъ, по-важенъ отъ тоя по сѫщество, не сме имали въ тая сесия за разглеждание, и заради това, колкото повече се говори и обяснява по него, особенно по чл. 4-й, който съдържа всичко сѫществено по закона, толкова е по-добрѣ; защото отъ една страна той ще бѫде по-добрѣ обсѫденъ, а отъ друга, ще дойдемъ до съгласие и заключение относително цифритѣ за всѣки единъ артикулъ. Приемемъ ли чл. 4-й отъ тоя законъ, азъ считамъ, че сме приели цѣлия законъ вънъ отъ чл. 11-й, който е тоже доста важенъ. Като е това така, азъ молѫ г-да прѣдставителитѣ и тия, които иматъ намѣрение да прѣдложѫтъ прѣкратяването на дебатитѣ, да не бързатъ, за да се даде думата на всички господа, които би пожелали да говорѫтъ, за да може, както казахъ, да се обясни добрѣ самиятъ законъ.

Важенъ е тоя законъ и интересенъ, г-да прѣдставители, защото видѣхте въ самото начало, когато се подложи

на разискваніе членъ по членъ, че отъ всички страни на прѣдставителскитѣ сѣдалища се поиска думата. Важенъ е, и всѣки единъ отъ насъ ходи ту до г-на Министра, ту до г-на докладчика, да иска обяснения. Както и да е, по-напрѣдъ, когато той се приемаше по принципъ, можеше да се говори повече по него; но сега сме длъжни да установимъ всички важни законоположения, да прѣдвидимъ и това, съ което искаме да се постигне цѣлта, която гонимъ, т. е., да се улучши материялното положение на населението, да се облегчи исплащанието даждията, които сж въ твърдѣ голѣмъ размѣръ, и най-сетнѣ да се покрие дефицитътъ съ косвенния тоя налогъ.

По първиятъ пунктъ на чл. 4-й, именно по облаганието на спирта, ние всички чакахме да чуемъ обясненията на г-на Министра. Всѣки се изказа въ смисъль за или противъ намалението или утвърждението размѣра на облагането; но нито единъ не каза положително нѣщо по пунктъ първи. Направи се декларация и отъ г-на Министра на Финансиитѣ по пунктъ първи; обаче, право да ви кажж, тая декларация за мене е неудовлетворителна, колкото до това да се разбере веднжж за винаги каква ще бжде разликата между чуждестранния и мѣстния спиртъ, за да може да се достигне онова, отъ което сме въодушевени — да повдигнемъ мѣстната индустрия — и сжщеврѣменно, само по себе си се разбира, да спремъ внасянието на иностранните произведения.

Каза ни се, че както е било до сега, съ 13 ст. на литра ще бжде облегчено мѣстното производство на спирта; съ други думи, на 100 килограмма мѣстниятъ производитель на спиртъ ще се ползува 13 лева. Ако това е така, и ако ще се ползува нашиятъ производитель само съ тия 13 ст., ще кажж, че това никакъ не е достатъчно за него, за да може да издържи оня натискъ на конкуренцията, която иностранцитѣ ще правжтъ на нашитѣ фабриканти и която ще правжтъ възъ основание традицията по отношение на търговията, което нѣщо е вамъ извѣстно. Не сж толкова удовлетворителни думитѣ на г-на Министра заради това, защото въ това отношение законътъ си остая пакъ законъ. Казва се въ него, че 75 лева ще се зима на 100-тѣхъ килограмма. Въ такъвъ случай, азъ не знаж какъ ще могжтъ отъ тия обяснения, които ще се запишжтъ въ протоколитѣ, длъжностнитѣ лица да се ржководжтъ по това, и какъ ще може да се покровителствува мѣстната индустрия? Заради това, азъ мислж, че по-хубаво ще бжде да бждатъ тия нѣща писани и положително опрѣдѣлени, както това трѣбва да бжде по всѣки законъ, когато той се прави, за да се знае отъ послѣ: кое нѣщо е намалено и кое увеличено. Азъ ще кажж въ кратцѣ, че съмъ съгласенъ да остане прѣдвиденото за иностранния спиртъ, на 100-тѣхъ килограмма да се взима 75 лева, а на мѣстния трѣбва да се взима по-малко, 50 лева, за да може да се поддържа развитието на мѣстната индустрия.

Колкото за петролеума, ще поддержж мнѣнието на г-на Консулова, и право да ви кажж, азъ се надѣвахъ, щото г-нъ Консуловъ, понеже е управитель на фабрика, като взе думата да говори за облаганието на спирта, ще говори за работата тъй, като ще иска извѣстно олучшение по отношение интереситѣ на тая фабрика, по отношение на промишленността, която той завѣдва. Обаче той биде безподобенъ въ безпристрастието си; тъй щото, както каза г-нъ Китанчевъ, както казахж и другитѣ господа оратори, намъ не остава освѣнъ да приемемъ това, което той каза.

Съгласенъ съмъ напълно на петролеума да се наложи половината отъ това, което е прѣдвидено, именно, вмѣсто 10—5 лева. Съгласенъ съмъ и на кибритя да се тури половината. Колкото за рома, пивото, парфюмериитѣ, акцизътъ на тѣхъ може да си остане както е прѣдвиденъ въ законопроекта. Едно нѣщо остава необяснено, нито отъ декларацията на г-на Министра, нито отъ казаното отъ г-на докладчика: да ли ромоветѣ, коняцитѣ, америтѣ, абсентитѣ, произвождани отъ спиртъ, като е плащано веднжж акцизъ за спирта, ще плащатъ и другъ особенъ акцизъ? Това трѣбва положително да се обясни, за да нѣма въ бждще нито правителството, нито населението главоболия. Ако единъ пжть тия питиета сж платили държавно даждие, втори пжть не може да плащатъ никакъвъ акцизъ. Другъ е въпросътъ, ако ромоветѣ, ликьоритѣ и пр. се донесжтъ отъ горѣ; тогава тѣ могжтъ да се таксуватъ споредъ тоя акцизъ, който е прѣдвиденъ въ закона.

Ще молж така сжщо да се обясни отъ г-на докладчика или отъ г-на Министра на Финансиитѣ: да ли ракиитѣ, направени отъ спиртъ и смѣсъ отъ вода, или по другъ начинъ, въ които се промѣнява свойството на спирта, да ли и тѣ ще се облагатъ съ акцизъ; за да го имаме прѣдъ видъ и ние при гласуването. Доволно е да каже за това само г-нъ докладчикътъ.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Г-да прѣдставители! При разискването законопроекта въ коммисията станж дума, както за мѣстната халва, така и за ракиитѣ, които се прѣваряватъ въ мѣстнитѣ казани, и тогава се каза, че за да има контролъ и за да може да се налага такса на това, което се вари въ казанитѣ у насъ, трѣбва да има при всѣки единъ казанъ по единъ контрольоръ и на всѣки единъ халваджиски дюкянъ по единъ държавенъ чиновникъ. За това се прие, че се освобождаватъ отъ такъвъ акцизъ всички работи, които се правжтъ отъ спирта.

Дамянъ Цековъ: Азъ ще свършж по това, г-да прѣдставители, понеже се каза, почти туй, което очаквахъ да се каже.

Сега ще кажж 2—3 думи по отношение на казаното отъ страна на г-на Министра, относително привилегиитѣ на иностранцитѣ. Г-нъ Министрътъ каза, че въ 1885 год., при изработването на Закона за акцизитѣ, сж били направени нѣкакви привилегии на иностранцитѣ, та слѣдователно и сега не можемъ да не поддържаме сжщото и да не ги дадемъ. Азъ мислж, че ние сме господари, ние сме суверени за да можемъ, ако едно Нар. Събрание или едно правителство е направило нѣщо, да го развалимъ, а не да го поддържаме; защото можеше въ извѣстни врѣмена — не говоржж за 1885 год., а говоржж за минжлата и по-минжлата година — можеше, казвамъ, да се даде право на иностран-

нитѣ не само еднакво, но десетократно да се ползуватъ тѣ и мѣстната индустрия да се убие.

Колкото за патентитѣ, че чужденцитѣ сж се обѣщали да ги приематъ, но само въ такъвъ случай, ако се обложатъ спиртоветѣ мѣстни и иностранни еднакво, азъ мислж, че има какво да имъ се отговори. Ще се каже, че ако до сега сж правени отъ насъ извѣстни отстжпки, не е доказано съ нищо, че и отъ тѣхна страна сж правени отстжпки; напротивъ, въ всичкитѣ условия, контракти, договори и пр., които сме имали съ тѣхъ, да приематъ и таксиратъ нашитѣ стоки умѣрено, за които знае г-нъ Министрътъ и за които има направено запитване, тѣ сж се отказвали да допуснжтъ. За това, като правимъ закони, азъ мислж, че ги правимъ за всички, били тѣ български или чужди поданници, и тѣ трѣбва да се подчиняватъ на нашитѣ закони. Правителството трѣбва да вземе актъ отъ нашитѣ думи и желания, за да имъ се налагатъ тия даждия. Оставите ли ги, както каза и г-нъ Китанчевъ, щото тѣ да иматъ привилегии и за спирта, или освободите ли ги отъ плащанието патентъ, тогава по-добрѣ е да не правимъ никакви закони за покровителствуване на мѣстната индустрия. Да не говоримъ за насърдчение мѣстнитѣ индустриялци, да вземемъ и да затворимъ всичкитѣ фабрики и пр.

Това е, което имахъ да кажж по чл. 4-й отъ тоя законъ.

Мих. Такевъ: Азъ нѣма да говорыж много, г-да, само три думи ще кажж. Признавате ли вие всички, че ние трѣбва да протежираме нашето производство? Не единъ пжть признахте, че ние трѣбва да въвѣдемъ протекционистическа система, защото иначе не може да се върви. Добрѣ. Сега, тая система трѣбва ли да приложимъ и къмъ прѣдметитѣ, за които става рѣчь въ чл. 4-й и които се произвеждатъ и у насъ и въ странство? Азъ мислж, че послѣдователностьта и интереситѣ на нашата страна изискватъ да се приложи и тукъ. Ако има производителность, която най-много да помага за попълнението на бюджета, ако има нѣщо, което да увеличава приходитѣ на държавата, това сж спиртнитѣ фабрики. Ако у насъ се внася иностраненъ спиртъ за $1\frac{1}{2}$ милионъ лева, не е ли по-добрѣ тоя $1\frac{1}{2}$ милионъ да не влиза въ Австрия, Германия, Англия и пр., ами да остане въ България? Да, всички сте съгласни, да си остане въ България. Ами какъ да го постигнемъ? — Много лесно; трѣбва да турите такива такси на иностранния спиртъ, щото неговото влизание въ България да стане невъзможно, а заедно съ това да поощряваме нашето производство и мѣстнитѣ нужди да удовлетворяватъ нашитѣ фабрики. Ето кои сж срѣдствата. Добрѣ; какъ ще направимъ това нѣщо? — Ето какъ. Азъ чакахъ да чуж отъ г-на Министра нѣкакво разграничение по нашитѣ международни задължения. Но г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ каза само едно обязателство, споредъ което не можло да се приведе въ испълнение, какво да е увеличение въ акциза на спирта, а именно Законътъ отъ 1885 год. Въ чл. 2 й на тоя законъ сж били прѣдвидени за всичкитѣ спиртове еднакви такси. Но да ли това свързва ржцѣтѣ на Нар. Събрание, на насъ законодателитѣ, да отхвърлимъ всички тия задължения? — Не, не ни свързва. Тогазъ трѣбва да знаемъ: има ли нѣкакви капитуляции или договори, които да ни запрѣщаватъ това нѣщо? Г-нъ Министрътъ ни процитира принципътъ на натурализацията, а именно че било прието въ европейскитѣ господарства, въ финансовата наука и въ международното право, щомъ една стока плати мито, тя се натурализира, счита се за произведение на мѣстото. Да, това може да се счита само тогава, когато митото е въ състояние да повдигне стойностьта на тия прѣдмети, които дохождатъ отъ странство, и когато тѣ се облагатъ до такава степень, щото да не сж въ състояние да конкурираатъ и да наддѣляватъ на мѣстнитѣ произведения. Ако, г-да, иностраннитѣ господарства сж съгласни да туримъ на влѣзлитѣ у насъ стоки мито такова, щото да ги заставимъ да не могжтъ да конкурираатъ нашитѣ произведения, тогазъ го разбирамъ; но тия господарства сж се съгласили да приематъ само 10%, а не 15%, та да можемъ да туримъ тѣхнитѣ произведения на равна нога съ нашитѣ. Защото безспорно е, че произведенията въ странство сж по-евтини; тамъ имать евтини капитали, добри машини и орждия, легкъ и евтинъ прѣвозъ и т. н., така щото, не може да става и дума за нѣкаква натурализация.

Сега, да ли има нѣкакви капитуляции, които да ни свързватъ въ това отношение? (Прѣдсѣд.: Недѣйте се распространява, г-нъ Такевъ, а ограничете се само върху прѣдмета.) Г-нъ Министрътъ каза, че нѣма. Даже ако би сжществували такива капитулации, натрапени на Турското правителство и намъ останжли като наслѣдство, пакъ казвамъ, че чл. 8-й отъ Берлинския договоръ развързва ржцѣтѣ на Българското правителство да налага каквито ще такси, да тури каквито обича мита; защото казанията чл. 8-й отъ Берлинския договоръ казва: (Чете.) „Търговскитѣ и мореплавателнитѣ договори и всичкитѣ конвенции и наредби, сключени между чуждестраннитѣ сили и Портата, и които днесь сж въ сила, се поддържатъ въ Княжеството България, и никакво промѣнение не може да стане въ тѣхъ за никоя сила, догдѣто тя не се съгласи на него. Никакво мито не ще се взема въ България върху стоки, които само прѣминуватъ прѣзъ Княжеството. За поданницитѣ и за търговцитѣ на всичкитѣ сили ще има съвършенно равенство. Правдинитѣ на чуждестраннитѣ поданници и правата на консулското вѣдомство и покровителство, тъй както сж били установени отъ капитуляцинтѣ и обичаитѣ, ще си останжтъ въ пълна сила, до гдѣто не се измѣнжтъ съ съгласието на интересующитѣ се страни.“ Значи, нѣма у насъ капитуляции, нѣмаме натрапени задължения, щото да не можемъ да си развържемъ ржцѣтѣ. Българското правителство бѣше свободно да прѣдложи въпросътъ на третирание. Ако е имало сключени прѣди 2—300 години нѣкакви капитуляции, днешното правителство може да ги отхвърли, можь да се не подчинява на тѣхъ, защото нѣма нищо, което да го свързва, като втора контрагентна страна. Берлинскиятъ договоръ му дава това право; слѣдователно, то може да третира чуждитѣ произведения както обича. По моему, прочее, нѣма никакви прѣпятствя за да не може да се обложи иностранния спиртъ, да не може Събранието да умаловажи чуждитѣ произве-

дения, за да повлияе на производството на мѣстния спиртъ. И въ това отношение азъ ще се съглася съ г-на Китанчева и съ г-на Консулова, щото на иностранния спиртъ да се тури акцизъ 100 лева на 100-тѣ литри, а на нашия 50 лева, та по тоя начинъ да може да се увеличи нашата производителность.

Г-нъ Министрътъ ни каза, че все таки сѫществува една разлика между иностранния и нашия спиртъ, защото нашиятъ спиртъ е ималъ $13\frac{1}{2}$ стотинки разлика по̀-малко въ качеството, тъй като неговиятъ градусъ не е толкъвъ, колкото на иностранния. Признавамъ че това е така. Азъ съмъ съгласенъ, че може да сѫществува разлика, и че съ тая разлика иностранниятъ спиртъ може да конкурира на нашия. Ами за бирата? Коя бира е по̀-добра: иностранната ли или нашата? Безспорно е, че у насъ не може да се произвежда Мюнхенска бира. Ако нашата бира ноторитетно е слаба, ако нейното качество е низко, то трѣбва да се направи така, щото да се постави тя на положение, за да може да конкурира. За това трѣбва да се тури на вънкашната бира повече данъкъ, по̀-голѣмъ акцизъ, за да не може да конкурира на мѣстната бира. Така че, мотивъ, съ който можеше да се ратува за не облагание иностранната бира, тукъ не сѫществува.

Колкото се касае за петролеума, напълно съмъ съгласенъ, че акциза трѣбва да се намали на половина а не повече. А по всичкитѣ други прѣдмети, азъ съмъ съгласенъ съ намаленията, прѣдложени отъ г-на Китанчева. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Прѣдсѣд.: Споредъ приетия редъ, тоя членъ ще се гласува параграфъ по параграфъ. Най-напрѣдъ ще се гласува първия параграфъ, който гласи: (Чете.)

„Спиртъ иностраненъ и мѣстенъ отъ сто градуса по Гейлюсаковия спиртомѣръ, на 100 лтр. . . . . 75 лева.“

По тоя параграфъ станахѫ слѣдующитѣ прѣдложения: първо, г-нъ Топузановъ прѣдлага да се направи една разница между мѣстния и иностранния спиртъ, като се обложѫтъ: иностранниятъ — съ 100 лева, а мѣстниятъ — 50 лева. Г-нъ Добриновичъ поддържа сѫщото, а г-нъ Дамянъ Цековъ прѣдлага, щото иностранниятъ спиртъ да се облага съ 75 лева, а мѣстниятъ съ — 50 лева. Коммисията, както чухте, е приела, по извѣстни съображения, да се таксува спиртътъ 75 лева, като взема за основа сто градуса.

Ще положѫ най-напрѣдъ на гласувание тоя параграфъ споредъ коммисията, а именно 75 лева. Ония г-да, които приематъ тоя параграфъ споредъ коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Гласове: Меншество! Други гласове: Болшинство е!)

Молѫ г-на квестора да провѣри гласоветѣ.

Квесторъ Дим. Шишковъ: (Слѣдъ прѣброяването.) 50 души сѫ вдигнѫли рѫка.

Прѣдсѣд.: Тогава е болшинство и параграфътъ се приема споредъ коммисията. Ще се положи на гласувание вториятъ параграфъ — за петролеума.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Коммисията се съгласява на едно намаление, а именно на 100 кгр. да бѫде 5 лева вмѣсто 10.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Молѫ за едно обяснение. Къмъ тоя параграфъ има една забѣлѣжка, която гласи: (Чете.) „Акцизътъ на петролеума, който се консомира за газови мотори, се повърща на консоматоритѣ.“ Това е направено за да се подпомага индустрията.

Прѣдсѣд.: Акцизътъ на петролеума, който се употрѣбява за газови мотори ще се повърща; съ други думи, ще се повърща акцизътъ за оня газъ, който служи за извѣстни мотори. (Гласове: Прието!)

Ще положѫ на гласувание вторія параграфъ, споредъ коммисията, съ тая забѣлѣжка. Ония, които приематъ § 2-й заедно съ забѣлѣжката споредъ коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Третиятъ параграфъ е за захарьта. Коммисията постоянствува на сѫщата такса, която е прѣдвидена въ законопроекта. (Гласове: Много е!)

Прѣдсѣд.: За акциза върху захарьта има слѣдующитѣ прѣдложения: отъ г-на Габровски за 10 лева, отъ г-на Топузанова за 5 лева и отъ коммисията за 20 лева на 100 килограмма. Ония, които приематъ § 3-й за захарьта, споредъ както прѣдлага коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„4) Бонбони, халва и всѣкакви захарни издѣлия и сладости, отъ 100 кгр. 40 лева.“

Коммисията постоянствува на 40 лева.

Прѣдсѣд.: Бонбони, халва и всѣкакви захарни издѣлия и сладости, коммисията прѣдлага 40 лева, а г-нъ Габровски прѣдлага да се увеличи на 100 лева.

Йови Воденчаровъ: Вънкашната ли халва?

Доклад. Стефанъ Иваневъ: Да, вънкашната.

Прѣдсѣд.: Коммисията прѣдлага 40 лева, а г-нъ Габровски 100 лева. Ще положѫ на гласувание най-напрѣдъ прѣдложението на коммисията. Ония, които приематъ пунктъ 4-й споредъ коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„5) Кафе и неговитѣ суррогати, отъ 100 кгр. 50 лева.“

Прѣдсѣд.: За кафето и неговитѣ суррогати г-нъ Габровски прѣдлага 20 лева. Ще положѫ на гласувание прѣдложението на коммисията. Ония, които приематъ пунктъ 5-й споредъ коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се съ 50 лева.

Единъ гласъ: Г-нъ докладчикътъ да чете по̀-ясно, защото нищо не се разбира.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„6) Пиво (бира) иностранно и мѣстно, отъ 100 лтр. 5 л.“

Коммисията настоява на 5 лева.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Добриновичъ прѣдлага 8 лева за иностранното пиво и 5 лева за мѣстното; г-нъ Габровски прѣдлага 20 лева само за иностранното, и г-нъ Топузановъ — 50 и 20 лева.

Полагамъ на гласувание прѣдложението на коммисията, което е само за 5 л. Ония които приематъ пунктъ 6-й, споредъ коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стофанъ Ивановъ: (Чете.)

„7) Ромъ, ликьоръ, конякъ, амéръ абсентъ и др. т. на 100 лтр. 30 л.

Забѣлѣжка. Ромъ, ликьоръ, конякъ, амеръ, абсентъ и пр. и пр. въ бъчви, ако има крѣпкость по-много отъ 14 градуса по спиртомѣра на Вагнера, се отнасятъ и таксиратъ по категорията на спиртоветѣ.“

Йови Воденчаровъ: Молѭ да се даде едно обяснение отъ г-на Министра. Ромътъ, конякътъ и др., които се произвеждатъ тукъ отъ спиртъ, ще се облагатъ ли съ акцизъ? (Гласове: Това се каза, че не може!)

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Види се, г-нъ Воденчаровъ не бѣше тукъ, когато г-нъ докладчикътъ каза, че не трѣбва да се плаща акцизъ за такива пития, защото тѣ произлизатъ отъ спиртъ. Единъ пѫть за спирта платилъ ли се е слѣдуемия акцизъ, не може и произведенията отъ него да плащатъ втори пѫть акцизъ.

Йови Воденчаровъ: Доволенъ съмъ.

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ пунктъ 7-й, заедно съ забѣлѣжката, както се прочетохѫ отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„8) Дървено масло и неговитѣ суррогати, служащи за ядение, на 100 кгр. 20 лева.“

Ник. Габровски: 5 лева! Много сѫ 20 лева.

Прѣдсѣд.: Прѣдложението на коммисията за дървеното масло е 20 лева, а г-нъ Габровски прѣдлага 5 лева. Ще положѫ на гласувание най-напрѣдъ прѣдложението на коммисията. Онія, които приематъ пунктъ 8-й, споредъ коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Менщество.) Значи, пада.

Геор. Шиваровъ: Правѭ прѣдложение за 10 лева.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение отъ г-на Габровски да бѫде акцизътъ на дървеното масло и пр. 5 лева, и отъ г-на Шиварова — 10 лева. Ще положѫ на гласувание прѣдложението на г-на Габровски, щото акцизътъ на дървеното масло да бѫде 5 лева. Който приема това прѣдложение, да си вдигне рѫката. (Менщество.) Не се приема.

Тогазъ ще положѫ на гласувание прѣдложението на г-на Шиварова. Онія г-да, които приематъ, щото акцизътъ на дървеното масло и неговитѣ суррогати, служащи за ядение да бѫде 10 лева, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ. (Чете.)

„9) Кибрить и кибритени свѣщи, на 100 кгр. 200 л.

Забѣлѣжка. Кибритътъ се облага по 2 ст. 100 клечки, или 2 лева килограмма, който ще съдържа 10—12 х. клечки.“

Коммисията се съгласява да се намали на 100 лева.

Прѣдсѣд.: Всичкитѣ направени прѣдложения за кибрита, сѫ за 100 лева. Понеже коммисията е приела това намаление, ще положѫ на гласувание прѣдложението тъй, както се прѣдлага сега. Онія, които приематъ пунктъ 9-й, съ намаление акцизътъ на 100 лева, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Като се намалява акцизътъ на кибритя на 100 лева, то и цифритѣ въ забѣлѣжката: 2 ст. се поправя на 1 ст., а 2 лева на 1 левъ.

Послѣ това слѣдва: (Чете.)

„10) Чай, на 100 кгр. 100 лева.“

Ник. Габровски: Прѣдлагамъ 500 лева.

Прѣдсѣд.: Коммисията прѣдлага 100 лева на чая, а г-нъ Габровски — 500 лева.

Полагамъ на гласувание по-напрѣдъ прѣдложението на коммисията. Онія, които приематъ пунктъ 10-й тъй, както се прѣдлага отъ коммисията, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„11) Парфюмирани сапуни, масла, помади, води и пудри, на 100 кгр. 200 лева.“

Прѣдсѣд.: Г-нъ Габровски бѣше направилъ прѣдложение да бѫде 500 лева. (Гласове: Много е! — Други гласове: Прието, прието!)

Молѭ, ще се гласува. Онія, които приематъ прѣдложението на коммисията, щото акцизътъ на парфюмиранитѣ сапуни и пр. да бѫде 200 лева, да си вдигнѫтъ рѫката. (Менщество.)

Тогазъ има прѣдложение отъ г-на Габровски . . . . (Гласове: Прѣдложението на коммисията се прие! Болшинство бѣше! — Други гласове: Менщество бѣше! — Трети: Втори пѫть да се гласува!)

Ако намѣрвате, че 500 лева е много, то прѣдложете друга цифра. Можете да прѣдложите, ако искате, 300 л. (Гласове: Стигатъ 250 лева!)

Ник. Габровски: Недѣйте агитира, какъ да се прокара, г-не Прѣдсѣдателю!

Прѣдсѣд.: Азъ само обяснихъ, г-нъ Габровски.

Ще положѫ на гласувание прѣдложението на г-на Габровски. Който приема това прѣдложение, да си вдигне рѫката. (Менщество.) Пада

Геор. Шиваровъ: Азъ прѣдлагамъ 300 лева.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласувание прѣдложението на г-на Шиварова, което е, щото акцизътъ на парфюмиранитѣ сапуни и пр. да бѫде 300 лева. Който приема това прѣдложение, да си вдигне рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„12) Стеаринови спармацетъ и др. луксозни свѣщи, на 100 кгр. 20 лева.“

Прѣдсѣд.: Най-напрѣдъ ще положѫ на гласувание прѣдложението на коммисията, което е за 20 лева. Г-нъ Топузановъ прѣдлага 50 лева. Онія, г-да прѣдставители, които приематъ пунктъ 12-й, споредъ както го прѣдлага коммисията, т. е. 20 лева, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Хр. Топузановъ: Моето прѣдложение не е такова!

Прѣдсѣд.: Нѣма нищо. Прие се вече за 20 лева.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„13) отъ 1 дузина (12 колоради) карти за играние, 12 лева.“

Прѣдсѣд.: Коммисията прѣдлага 12 лева на дузина или по 1 левъ на колорада. Г-нъ Топузановъ прѣдлага 60 лева. Онія, които приематъ прѣдложението на коммисията за 12 лева, да си вдигнѫтъ рѫката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„14) отъ всѣкакъвъ видъ риби консерви, отъ 100 кгр. 50 лева.“ (Гласове: Да се опрѣдѣли какви риби!)

Какъ ще ги опрѣдѣлимъ?

Маню Бояджиевъ: Трѣбва да се каже кои: соленитѣ или несоленитѣ.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Консервирани не значи солени. Освѣнъ саламурата и солената риба. Исключава се само солената саламурена риба.

Пант. Набодковъ: „Консерви отъ риба,“ да се каже, а не както се казва консервирани; защото има разлика.

Прѣдсѣд.: Молимъ, ще се гласува прѣдложението на комисията, което е: отъ всѣкакъвъ видъ риби консерви, отъ 100 кгр. 50 лева. Който приема това прѣдложение, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„15) черъ хайверъ, отъ 100 кгр. 100 лева.“ (Гласове: Малко е, малко е!)

Прѣдсѣд.: Комисията прѣдлага, щото черниятъ хайверъ да се обложи съ 100 лева. (Шумъ. — Гласове: Малко е!)

Молимъ, ще се гласува. Ония които приематъ пунктъ 15-й, споредъ както прѣдлага комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„16) всѣкакъвъ видъ консерви за ядение, отъ 100 кгр. 100 лева.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ пунктъ 16-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 5. На прѣдметитѣ, изброени въ горния членъ, при измѣрването имъ се спада тара, споредъ както е тя опрѣдѣлена въ митническата тарифа или въ специялнитѣ митнически наредби за цѣлта.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Които приематъ чл. 5-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 6. Лицата, които по контрабанденъ начинъ пущатъ въ употрѣбление горѣизброенитѣ прѣдмети, прѣди да сж били заплатили слѣдуемия акцизъ, се прѣслѣдватъ и наказватъ, съгласно распорежданията на Закона за митницитѣ и Закона за спиртнитѣ питиета, относително спирта и бирата производими въ страната.“

Д-ръ Дим. Вачовъ: Когато разглеждахме по-напрѣдъ единъ законопроектъ, въ който имаше прѣдвидено, да се разгледватъ нѣкои нарушения не отъ компетентнитѣ сждилища, не отъ надлѣжнитѣ учреждения, които трѣбва да налагатъ наказанията, азъ се произнесохъ за единъ принципъ, който е прѣдвиденъ въ самата Конституция на страната ни. Конституцията, г-да прѣдставители, опрѣдѣля, кои сж учрежденията, които налагатъ наказанията за прѣстжпления и простжпки, извършени отъ когото и да е и по какъвто и да е законъ. Азъ още тогава казахъ, че ние, ако прѣдвидимъ, въпрѣки Конституцията, други учреждения, които да нарушаватъ сжщата тая Конституция, въ която се клѣхме .... (Шумъ. Не се чуе.)

Геор. Губидѣлниковъ: Хората си отиватъ, г-не Прѣдсѣдателю! Нѣма достатъчно число прѣдставители, за да се засѣдава. Да се вдигне засѣданието!

Прѣдсѣд.: Свършихте ли г-нъ Д-ръ Вачовъ?

Д-ръ Дим. Вачовъ: Не съмъ свършилъ, но понеже нѣкои искатъ да си отиджтъ, нека си отиджтъ.

Азъ казвамъ, че ние сме длъжни да се придържаме о прѣдписанията на ония закони, за които сме полагали клѣтва. Конституцията, г-да прѣдставители, прѣдвижда, кои именно сж учрежденията, които налагатъ наказанията, по каквото и да е прѣстжпление. Вслѣдствие на туй, Законътъ за сждоустройството опрѣдѣля категориитѣ на сждилищата, занимающи се съ работитѣ за наказанията. Тукъ, въ чл. 6-й, азъ виждамъ че се прави едно отклонение отъ тоя принципъ, отъ принципа прѣдвиденъ въ Конституцията и въ Закона за сждоустройството. Прѣдвижда се, щото, нарушенията по Закона за акцизитѣ, да се прѣслѣдватъ отъ митническитѣ управители. Не може ипъкъ да се тълкуватъ думитѣ: „се прѣслѣдватъ и наказватъ, съгласно распорежданията на Закона за митницитѣ и Закона за спиртнитѣ питиета“, освѣнъ че на управителитѣ на митницитѣ, на околийскитѣ началници, респективно на окржжнитѣ управители, се възлага обязанность да наказватъ нарушителитѣ на тоя законъ. Мень ми се струва, че ако приемемъ и въ тоя законъ принципа, да се учреждаватъ такива административни сждилища, както го приехме въ единъ отъ прѣдишнитѣ закони, за туй, защото Законътъ за митницитѣ щѣлъ да бжде внесенъ за разглеждание идущата година, това ще бжде още едно нарушение на Конституцията. Ето защо, азъ мислимъ, че ако сме направили вчера една погрѣшка, не трѣбва да ж правимъ и днесь и утрѣ.

Манолъ Стефановъ: Това не е погрѣшка.

Д-ръ Дим. Вачовъ: Споредъ мень и за мень е погрѣшка.

Конст. Досевъ: Ако не е погрѣшка, то е прѣстжпление.

Прѣдсѣд.: Молимъ Ви, г-нъ Д-ръ Вачовъ, говорете по чл. 6-й и бждете колкото се може по-кратъкъ.

Д-ръ Дим. Вачовъ: (Продължава.) Тогава, г-да народнитѣ прѣдставители, съгласно забѣлжжката на г-на Прѣдсѣдателя, да си припомнимъ обясненията по законопроекта за сольта по сжщия въпросъ. Азъ ще припомнимъ наново на почитаемото Нар. Събрание въпроса за тълкуването на респективния членъ отъ Конституцията и за тълкуването на прѣдписанието на закона, който именно прѣдписва, че не трѣбва да се дава сждебна власть въ ржцѣтѣ на друго нѣкое учреждение, освѣнъ на сждилищата. Зарадъ туй, азъ считамъ, че съ приеманието на чл. 6-й, ние ще нарушимъ прѣдписанията на Конституцията. По тая причина, азъ прѣдлагамъ да се прѣредактира чл. 6-й както слѣдва: (Чете.) „Лицата, които по контрабанденъ начинъ пущатъ въ употрѣбление горѣизброенитѣ прѣдмети, прѣди да сж били заплатили слѣдуемия акцизъ, се прѣслѣдватъ и наказватъ по сжществующитѣ въ страната закони;“ отъ което излиза, че ще се прѣслѣдватъ и наказватъ по общия

редъ, споредъ прѣстѫплението, кѫдѣто то прѣдлѣжи да се разгледа. Ако е глоба до 300 лева, ще се прѣслѣдва и наказва отъ мировия сѫдия; а ако е глоба повече отъ 300 лева — отъ окрѫжния сѫдъ. Това не стѣснява нито правителството, нито надзора за испълнението на тоя законъ, ако се приеме щото надлѣжнитѣ сѫдилища да прѣслѣдватъ прѣстѫпницитѣ и да наказватъ нарушителитѣ на тоя законъ. Напротивъ, ако искате по́-скоро да се върши работа и по̀-справедливо, трѣбва да се съгласите съ това мое мнѣние, щото сѫдилищата да наказватъ нарушителитѣ на закона. Както щете най-сѣтне; но мень ми се струва, че ако не приемете това, вие ще нарушите Конституцията.

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Г-нъ Д-ръ Вачовъ повдигна тоя въпросъ и при разискването Закона за сольта. Тогава вие не счетохте за нуждно да приемете неговото мнѣние, тъй като не мислехте, че това е нарушение на Конституцията. Тогава г-нъ Губидѣлниковъ ви обясни, че такова едно постановление никакъ не противорѣчи на чл. 13-й отъ Конституцията, който казва: (Чете.) „Сѫдебната власть, въ всичката нейна ширина, принадлѣжи на сѫдебнитѣ мѣста и лица, които дѣйствуватъ отъ името на Князя. Отношенията на Князя къмъ тия мѣста и лица се опрѣдѣляватъ чрезъ особенни наредби.“ А пъкъ и споредъ Закона за митницитѣ и Законътъ за сольта тия дѣла се гледатъ въ сѫдилищата, но само въ една инстанция. Конституцията не казва, че въ три инстанции трѣбва да се гледатъ. Нашитѣ закони опрѣдѣлятъ, че нѣкои сѫдебни дѣла се разглеждатъ само въ една инстанция; на пр. при мировитѣ сѫдии. Г-нъ Губидѣлниковъ спомена, че и въ други страни, много важни дѣла се разглеждатъ само въ една инстанция, понеже съ журито въ втората инстанция се гледатъ само по форма. Азъ вѣрвамъ, че на сѫщото мнѣние е билъ и г-нъ Д-ръ Вачовъ, когато се е разглеждалъ Законътъ за митницитѣ, който най-напрѣдъ е прѣдвидѣлъ тая процедура, която тамъ се прѣдвижда; защото въ засѣданието отъ 30-й Ноември 1884 год., когато се е приелъ тоя законъ, г-нъ Д-ръ Вачовъ е присѫтствувалъ и никакъ не е протестиралъ противъ тия постановления.

Д-ръ Дим. Вачовъ: (Прѣкѫсва го.) Не ми е дошелъ, види се, редъ тогава да говоря. На конецъ, ако въ 1884 год. е станѫла грѣшка, и сега ли трѣбва да допуснемъ подобна грѣшка?

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: (Продължава.) Тогазъ никой не е протестиралъ противъ тая грѣшка.

И тъй, като Законътъ за митницитѣ прѣдвижда тая процедура, то азъ мисля, че нѣма да сбъркате да приемете това и тукъ, г-да прѣдставители; защото, съгласете се съ мене, че тукъ се касае за едни прѣдмети, които ще идѫтъ отъ странство. Тия прѣдмети, ако се скриватъ отъ мито, то тѣ ще се скриватъ и отъ акцизъ; и ще излѣзе, ако се приеме прѣдложението на г-на Д-ра Вачовъ, че дѣла, по скриване отъ мито, трѣбва да се сѫдятъ по една процедура, а пъкъ такива по скриване отъ акцизъ — по друга. (**Д-ръ Дим. Вачовъ:** Сега ще измѣнимъ това!) Азъ мисля, че това ще причини такива мѫчнотии, спѫнки и неприятности, щото желателно е, г-да прѣдставители, да не се съгласявате съ мнѣнието на г-на Д-ра Вачовъ, а както приехте, щото нарушителитѣ по Закона за сольта да се сѫдятъ по процедурата, прѣдвидена въ Закона за митницитѣ, да приемите така и сега. А пъкъ въ другата сесия, ако Законътъ за митницитѣ бѫде внесенъ на второ разглеждание, тогава можете да постановите нѣщо, което да бѫде общо: и за митото и за акциза. За туй, при сегашния Законъ за митницитѣ, ще стане една голѣма бъркотия, ако за нарушенията по Закона за акциза се прѣдвиди друга процедура. (**Гласове:** Исчерпанъ е въпросътъ!)

Йови Воденчаровъ: Г-да прѣдставители! Азъ ще кажа, че бихъ се съгласилъ съ г-на Д-ра Вачовъ, ако бѣше работа да направимъ реформи по производството на дѣлата отъ фискаленъ характеръ, както въ Законитѣ за митницитѣ, за тютюня, за горитѣ, за сольта, а така сѫщо и по всичкитѣ други закони отъ фискаленъ характеръ. Понеже сега нѣмаме врѣме, и понеже основата на тая процедура е турена въ Закона за митницитѣ, за тютюня, за горитѣ и пр., то азъ бихъ молилъ г-на Д-ра Вачовъ, да не настоява сега да се правятъ измѣнения въ една процедура, която изобщо е умѣстна, приемлива и законна.

За сега, г-да прѣдставители, понеже въпросътъ е исчерпанъ, моля ви, да приемете тоя членъ така, както е, и да минемъ по́-нататъкъ.

Д-ръ Дим. Вачовъ: Азъ не се отказвамъ отъ прѣдложението си.

Геор. Губидѣлниковъ: Г-да народни прѣдставители!...

Прѣдсѣд.: (Прѣкѫсва го.) Моля, г-нъ Губидѣлниковъ! Понеже по Закона за сольта вие обяснихте това, то сега нѣма нужда да обяснявате пакъ; или же, ако настоявате да говорите пакъ, то постарайте се да бѫдете по́-кратъкъ.

Геор. Губидѣлниковъ: Азъ, и безъ тая забѣлѣжка на г-на Прѣдсѣдателя, щѣхъ да бѫда кѫсъ.

Вие сте сѫщитѣ, които изслушахте и дебатитѣ по Закона за сольта, по единъ въпросъ, съвършенно еднакъвъ съ тоя, който е прѣдметъ на разглеждание по настоящемъ. Вие изслушахте и аргументацийтѣ за това, и трѣбва да ни считате за много наивни, щото вчера вземено едно рѣшение, да искате днесь да го измѣняваме, защото това, което е вчера прието, е било антиконституционно. Азъ тогава считахъ и сега считамъ, че това не противорѣчи на Конституцията, и че сега, за да бѫдемъ послѣдователни, не трѣбва нищо друго, освѣнъ да приемемъ чл. 6-й тъй, както се прѣдлага. (**Гласове:** Прието!)

Конст. Досевъ: Въпросътъ е важенъ, г-да прѣдставители, та не трѣбва да се отнасяме така легко къмъ него. Вамъ ви е извѣстно, че когато се защищава единъ принципъ, то той не може да се защищава само съ двама души. При всичко, че имамъ много малка вѣра, че ще могя да подѣйствувамъ съ рѣчьта си върху болшинството отъ г-да прѣдставителитѣ, сѐ пакъ ще кажа това, което чувствувамъ. Азъ не могя да разберя, защо нѣкои отъ г-да прѣдставителитѣ, за да защитятъ едно нѣщо, отиватъ толкова далечъ, че исказватъ нѣща точно противоположни на яснитѣ прѣдписания на Конституцията. Г-нъ Губидѣлниковъ, при защищаването на закона за сольта каза, че това, което се прѣд-

виждаше въ тоя законъ, никакъ не противорѣчало на прѣдписанията на Конституцията. Това мнѣние, до колкото могѫ да сѫдѫ, е сѫщо както и мнѣнието на г-на Министра на Финансиитѣ. Азъ обаче не могѫ да се съгласѫ съ това мнѣние, макаръ и да е исказано отъ лице авторитетно, отъ лице, което е свършило по правото; защото, ако обърните внимание върху това, ще видите, че то отива и се исказва така, въпрѣки ясния смисъль на закона. Тукъ едно отъ двѣтѣ трѣбва да се установи, г-да. Или ние признаваме, че създаването на такива закони е нарушение на Конституцията, и трѣбва да не правимъ подобни грѣшки, или пъкъ ако признаваме че не е нарушение на Конституцията, тогава да дадемъ сѫщата власть и на всичкитѣ други учреждения. Но споредъ мень, тамъ гдѣто се има работа съ наказателни закони, тамъ другъ да не пипа, да се не мѣси, освѣнъ сѫдилищата. Азъ мислѫ, че при ясния смисъль на чл. 13-й отъ Конституцията, който казва, че сѫдебната власть въ всичката нейна ширина принадлѣжи на сѫдебнитѣ мѣста и лица; при такова категорическо прѣдписание на Конституцията, не може да се допусне никакво друго извъртване.

Казахѫ нѣкои, че въ Конституцията не било казано изрично, че за всѣко дѣло трѣбва да има три инстанции. Добрѣ, ако това не е казано тамъ, то е казано въ Закона за сѫдопроизводството, въ който е опрѣдѣлено по какъвъ редъ се разглеждатъ дѣлата. Тукъ не е въпросътъ, прѣзъ колко инстанции трѣбва да мине: да ли прѣзъ окржжния, апелативния и кассационния сѫдъ, или пъкъ прѣзъ мировия сѫдия, окржжния сѫдъ, и най-сетнѣ прѣзъ апелативния сѫдъ. Не. Тукъ въпросътъ е, като извърши едно лице едно прѣстѫпление, кой ще да го сѫди: управительтъ на митницата ли или сѫдилищата? Това е важното. Инакъ, ако оставите тоя членъ така, ако дадете сѫдебна власть на управителитѣ на митницитѣ, тогава да зачеркнемъ чл. 13-й отъ Конституцията, защото споредъ неговото прѣдписание, управительтъ на митницата не може да бѫде и сѫдия. За да не повторимъ онова, което направихме по чл. 4-й отъ Закона за сольта, нека запазимъ чл. 13-й отъ Конституцията поне при създаването на тоя законъ. Въ законитѣ за тютюня, за горитѣ и за митницитѣ е допусѫто на управителитѣ да играѫтъ рольта и на сѫдии; но това е противоконституционно, и бихъ жалалъ часъ по-скоро да се внесеше прѣдложение, та да имъ се отнеме правото, и да се запази правосѫдието отъ тия посѣгателства.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение отъ г-на Д-ра Вачовъ, да се измѣни чл. 6-й въ смисъль, щото нарушителитѣ на тоя законъ да се сѫдѫтъ отъ сѫдилищата. Ще положѫ най-напрѣдъ на гласуване чл. 6-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, та ако се не приеме, тогава ще положѫ на гласуване прѣдложението на г-на Д-ра Вачовъ.

Който приема чл. 6-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 7. За контрабандисти се сматрятъ не само лицата, които лично сѫ контрабандирали, но и ония, за смѣтка на които е извършена контрабандата.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема чл. 7-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 8. Наредбитѣ на Закона за митницитѣ, тютюня и акциза върху спиртнитѣ питиета, касателно наградитѣ на лица, които сѫ спомогнѫли да открияѫтъ контрабандата, сѫ въ сила и по настоящия законъ.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема чл. 8-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 9. Дѣлата по контрабандитѣ и нарушенията на настоящия законъ се първоначално сѫдѫтъ отъ митницитѣ или окржжнитѣ управления, които бихѫ уловили контрабандата, или открили нарушението.“

Хр. Топузановъ: Г-да прѣдставители! Ако и да се прие чл. 6-й, но въ него се казва, че контрабандиститѣ се наказватъ съгласно Закона за митницитѣ. Но понеже въ тоя членъ се говори ясно, че контрабандиститѣ ще се сѫдѫтъ първоначално отъ митницитѣ или окржжнитѣ управления, и понеже нито директоритѣ на митницитѣ, нито окржжнитѣ управители сѫ сѫдии, нито пъкъ може да се каже, че сѫ сѫдии, заради това, понеже става явно че това е противъ постановлението на чл. 13-й отъ Конституцията, прѣдлагамъ щото тоя членъ съвършенно да се заличи.

Конст. Досевъ: За да бѫдѫ послѣдователенъ, азъ поддържамъ и по настоящия чл. 9-й онова, което казахъ по чл. 6-й. При това желаѫ, щото още единъ пѫть, г-дата отъ болшинството, съ вдигание на ржцѣтѣ си, да нарушѫтъ чл. 13-й отъ Конституцията.

Йови Воденчаровъ: Азъ мислѫ, г-да прѣдставители, че въ тоя членъ трѣбва да стане едно измѣнение. Да се отнеме правото на окржжнитѣ управители да сѫдѫтъ, и да се каже: че дѣлата по нарушението на тоя законъ се сѫдѫтъ съгласно Закона за митницитѣ. И тогава само митнишкиятъ управитель ще има право да издава постановления, съ които да опрѣдѣля глобата или наказанието за нарушителитѣ на тоя законъ. Така щото, тукъ компетентността на окржжнитѣ управители да сѫдѫтъ, си нѣма мѣстото. За това, азъ бихъ желалъ, щото г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ да се съгласи съ това мое прѣдложение за измѣнението на тоя членъ въ тая смисъль.

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Съжалявамъ, че не могѫ да приемѫ това прѣдложение на г-на Воденчарова; защото, тоя членъ не се касае само за прѣдметитѣ, които ще дохаждатъ отъ странство и които ще влизатъ чрезъ митницитѣ, а и за прѣдмети, които ще се произвеждатъ и у насъ, напр. спиртоветѣ. Слѣдователно, трѣбва да се даде и на окржжнитѣ управители такава власть, каквато се дава на управителитѣ на митницитѣ, въ ония мѣста, гдѣто нѣма митници. Напр. спиртъ се произвежда въ Станимака, гдѣто нѣма митнически управитель. За това ще трѣбва да дадемъ право на окржжнитѣ управители да правѫтъ и тѣ постановления такива, каквито правѫтъ и митнишкитѣ управители за контрабандиститѣ.

Маню Бояджиевъ: Азъ намирамъ, че редакцията на тоя членъ не може да бѫде търпима тъй, както е сега, защото дѣйствително думата „сѫдѭтъ“ е твърдѣ много широка. Споредъ мень, не може да се каже въ единъ законъ, да сѫди митническиятъ управитель и окржжниятъ управитель. Най-правилно и най-рационално ще бѫде ако се каже, че дѣлата на контрабандиститѣ и нарушителитѣ на тоя законъ, първоначално се гледатъ и се прави постановление отъ митницитѣ или окржжнитѣ управления, или: „за дѣла за контрабандиститѣ и нарушителитѣ на настоящия законъ, първоначални постановления се издаватъ отъ окржжнитѣ управители и отъ митничаритѣ.“ Правѫ прѣдложение да стане туй измѣнение на тоя членъ, и слѣдъ туй да се счита въпросътъ за исчерпанъ. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Д-ръ Дим. Вачовъ: Колкото и да е исчерпанъ въпросътъ, азъ съмъ длъженъ да ви кажѫ, че вие ще приемете единъ нечуванъ принципъ; ще приемете такова нѣщо, гдѣто единъ човѣкъ да бѫде и обвинитель и сѫдия. Тукъ въ тоя чл. 9-й е казано: (Чете.) „Дѣлата по контрабандитѣ и нарушенията на настоящия законъ се първоначално сѫдѭтъ отъ митницитѣ, или окржжнитѣ управления, които бихѫ уловили контрабандата, или открили нарушението.“ Какво ще рѣче туй? Ще рѣче, че тоя, който е открилъ нѣкакво прѣстѫпление въ мень, или който ще ме обвинява, той ще и да ме сѫди. Както щете, но такъвъ принципъ не се е приелъ на никѫдѣ. Ето защо, азъ мислѫ, че тая статия трѣбва да се исхвърли отъ закона.

Прѣдсѣд.: Ще резюмирамъ прѣдложенията. Освѣнъ текста на коммисията, г-нъ Топузановъ прави прѣдложение да се исхвърли тоя членъ. Г-нъ Воденчаровъ прави прѣдложение да се редактира въ смисъль щото, да се . . . (Йови Воденчаровъ: Оттеглямъ го!) Г-нъ Маню Бояджиевъ прави прѣдложение да се прѣредактира члена, като се каже: за дѣла по контрабанди и нарушения на настоящия законъ, първоначални постановления се издаватъ отъ окржжнитѣ управители и отъ митничаритѣ.

Маню Бояджиевъ: Азъ прѣдлагамъ да се каже така: „Дѣлата по контрабандитѣ и нарушенията на настоящия законъ първоначално се гледатъ и за тѣхъ се издаватъ постановления отъ митницитѣ или окржжнитѣ управления, които бихѫ уловили контрабандата, или открили нарушението.“

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Приемамъ прѣдложението на г-на Бояджиева.

Прѣдсѣд.: Понеже г-нъ докладчикътъ се присъединява къмъ прѣдложението на г-на Бояджиева, то ще положѫ чл. 9-й на гласуване.

Който приема чл. 9-й тъй, както сега го формулира г-нъ Бояджиевъ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 10. Жалби противъ постановленията на митницитѣ или окржжнитѣ управления се подаватъ въ окржжнитѣ сѫдилища, гдѣто окончателно се рѣшаватъ въ срокъ отъ 15 дни.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Който приема чл. 10-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Чл. 11. (Мнозина искатъ думата едноврѣменно. — Шумъ.) Позволете ми да прочетѫ члена, г-да прѣдставители! (Чете.)

„Чл. 11. Щомъ встѫпи настоящиятъ законъ въ сила, Министрътъ на Финансиитѣ се упълномощава да нареди да се опишѫтъ по магазинитѣ, дюкянитѣ, стоварищата, гостинницитѣ и по всички други мѣста всичкитѣ артикули, които по настоящия законъ сѫ подложени на акцизъ, който и трѣбва да се събере въ единъ срокъ отъ деветь мѣсеца. За дължимата сума се взематъ записи съ двама солидни поржчители.

Оня, който скрие часть отъ стоката си при описването ѝ, ще се подложи на една глоба четири пѫти по-голѣма отъ таксата, прѣдвидена въ настоящия законъ.“

Хр. Топузановъ: Както виждате, г-да прѣдставители, тоя чл. 11-й казва, че г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ, слѣдъ като влѣзе законътъ въ сила, ще се разпореди да се опишѫтъ всичкитѣ стоки по магазинитѣ и дюкянитѣ и тия стоки ще се обложѫтъ съ акцизъ. Тоя акцизъ ще се плаща въ разстояние на деветь мѣсеца, като за това се дадѫтъ записи отъ притѣжателитѣ на стокитѣ съ двама солидни поржчители. Може би тия стоки да сѫ купени отъ търговцитѣ безъ никакви полици и поржчители, но сега за акцизътъ ще дадѫтъ записи и то съ двама поржчители. Както казахъ по-рано, при разискването на другитѣ членове, азъ бѣхъ противъ това начало — да се даватъ записи и да се търсѫтъ поржчители. Споредъ мене това ще бѫде голѣма спѫнка. Отъ друга страна, извѣстно ви е, г-да, че сега у насъ се намиратъ депозитъ стоки у много търговци, било съ по-голѣми или съ по-малки капитали. Тия стоки се намиратъ сега на ржцѣтѣ имъ, но, може би, за напрѣдъ да не купѭтъ вече такива, като ще иматъ прѣдъ видъ, че ще се обложѫтъ съ акцизъ. Може би тия стоки да сѫ достигнѫли до такива цѣни, щото да се принудѭтъ притѣжателитѣ имъ да ги отстѫпѭтъ съ 10—20% по-долу, само и само да ги продадѫтъ; защото твърдѣ е възможно тия стоки да не струватъ толкова, колкото ще трѣбва да се плати за акцизъ. Освѣнъ това, законътъ се издава сега и така както е редактиранъ той, излиза, че му се дава обратна сила, понеже стокитѣ, които сѫ минѫли вече прѣзъ митницата, ще трѣбва да ги облагаме съ акцизъ, което значи, че на закона се дава обратна сила. На това основание, молѫ да се не приема тоя чл. 11-й и стокитѣ, които се намиратъ сега тукъ, да не се облагатъ съ акцизъ. Да се зема акцизъ когато стокитѣ пристигнѫтъ и то както е указано, че акцизъ ще се взима на митницитѣ, гдѣто спиратъ стокитѣ. Само по такъвъ начинъ ще могѫтъ търговцитѣ да търгуватъ, а иначе ще испаднѫтъ и нѣма да търгуватъ повече, защото търговецътъ, когато е купувалъ тая стока, не е расчитвалъ, че ще плаща и акцизъ. За това съвършенно несправедливо и обрѣменително ще бѫде за нашитѣ търговци, ако се приеме тоя членъ. Прочее, азъ ви молѫ, г-да прѣдставители, а сѫщо и г-на Министра, да имате прѣдъ видъ това, защото инакъ ще направимъ голѣма съсипия за малкитѣ, па и за голѣмитѣ търговци съ приеманието на тоя членъ.

Конст. Досевъ: (Единъ гласъ: Привилегирована ли е лѣвицата?) Нека ми се позволи да се не съглася съ възрѣнията на г-на Топузанова. Извѣстно ви е, г-да, че когато се вотира такъвъ единъ законъ, мнозина заинтересовани търговци, заржчватъ отъ вънъ стоки по за цѣла година, като мислятъ, че вкарана веднажъ стоката въ България, или ще бѫде освободена отъ акцизъ, или пъкъ ще я распродаде по-скѫпо между своитѣ мющерии, за да може да ощети държавната касса. Понеже такава една мѣрка не е за въ полза на населението, а само на нѣколко търговци, азъ мисля, че ние не можемъ да унищожимъ тоя членъ, за да създадемъ извѣстни кярове на търговцитѣ. Всѣки търговецъ, щомъ се обнародва настоящиятъ законъ и щомъ идете да купите нѣщо, ще ви натовари и акцизътъ, като ви каже: г-не, акцизъ има сега, за това е по-скѫпо. За това азъ ви моля да приемете членътъ тъй, както е редактиранъ и съ послѣднята му алинея. Щомъ се обнародва законътъ въ „Държавенъ вѣстникъ," щомъ се облѣче съ държавния печатъ, веднага трѣбва да се констатира колко стока има, да се опише тая стока и да се обложи съ акцизъ. Не съмъ съгласенъ съ мѣрката да се искатъ двама поржители, защото отъ всѣки търговецъ правителството винаги ще намѣри нѣщо за исплащание на акциза. Защо непрѣменно слѣдъ обнародването на тоя законъ да се притѣсняватъ търговцитѣ да даватъ двама поржители? Ами ако не намѣри двама, а само единъ, тогава какво ще се прави? Да му вземемъ стоката ли? Това, мисля, е невъзможно и недопустимо, особенно за акцизъ да се търсятъ поржители. За това мисля, че тия думи сж излишни и трѣбва да се исхвърлятъ.

Освѣнъ това, азъ съмъ на мнѣние, че за исплащанието на акциза би трѣбвало да се даде по-дълъгъ срокъ. Тукъ е прѣдвидено, че исплащанието ще става въ 9 мѣсеца; но тоя срокъ е кѫсъ и за това прѣдлагамъ да бѫдатъ 12 мѣсеца. И тия 12 мѣсеца да се раздѣлятъ на двѣ половини по 6 мѣсеца. Така ще бѫде по-легко за търговцитѣ.

Освѣнъ това, азъ желая щото г-нъ Министрътъ на Финансиитѣ да ми даде обяснения по единъ новъ въпросъ и много важенъ споредъ мене. (Единъ гласъ: Ако се относя по тоя членъ!) Именно. Сега, щомъ се обнародва законътъ въ „Държавенъ вѣстникъ", агентитѣ ще тръгнатъ веднага и ще опишатъ стокитѣ на българскитѣ граждани; но какъ ще се постѫпи съ ония търговци, които сж чужди поданници, когато е извѣстно, че нашитѣ агенти не могатъ да отиджтъ да опишатъ стокитѣ на чуждитѣ поданници, защото ако влѣзатъ произволно, ще срѣщнатъ съпротивление? За избѣгване на тия неприятности, какъ мисли г-нъ Министрътъ, че трѣбва да се постѫпи? Влѣзълъ ли е той въ споразумѣние съ г-да дипломатическитѣ агенти и съгласили ли сж се тѣ да распоредятъ щото тѣхнитѣ поданници да отворятъ вратитѣ си на нашитѣ агенти да опишатъ стокитѣ имъ, дошли до сега? Сетнѣ, чуждитѣ търговци щатъ ли да даджтъ съгласието си и щатъ ли да се подчинятъ на нашия Законъ за акцизитѣ, когато тѣ иматъ една стѣна за опора, когато има капитуляции? И, ако се опрятъ, нѣма ли това да бѫде въ ущърбъ на българскитѣ поданници, на българскитѣ търговци? Защото чуждиятъ поданникъ, като не плати акцизъ, ще продава по-евтино, а нашиятъ поданникъ, като обрѣменъ съ акцизъ, ще бѫде принуденъ да продава по-скѫпо; а пакъ щомъ продава по-скѫпо, никой нѣма да купува отъ него. Съ това ще се съсипятъ нашитѣ търговци, които и тъй сж съсипани. Азъ моля, прочее, г-на Министра на Финансиитѣ, да обясни всичкитѣ тия нѣща, и още да ли настоящиятъ законъ, тъй както го приемемъ, нѣма да бѫде законъ покровителствующъ иностранцитѣ?

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: За да не би и другъ нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ да отправи сжщия въпросъ, който г-нъ Досевъ отправи, станѫхъ да кажа, че и чуждитѣ поданници ще платятъ акцизътъ, прѣдвиденъ въ чл. 11-й, както и мѣстнитѣ. Вие знаете, че това се е правило два три пѫти съ тютюнитѣ. Бандеролното право, съ което се облагатъ тютюнитѣ, се е увеличавало два пѫти, и двата пѫти е имало такова распореждание, за да се опишатъ тютюнитѣ и обложатъ съ бандеролъ. И нашитѣ власти сж влизали въ дюкянитѣ на чуждитѣ поданници, придружавани отъ драгоманитѣ и сж облѣпвали тютюнитѣ. По сжщия начинъ ще се постѫпи и въ тоя случай. (Конст. Досевъ: Ако се възпротивятъ?) Не могатъ да се възпротивятъ. (Йови Воденчаровъ: Топове ще отправимъ!)

Дим. А. Буровъ: Г-да прѣдставители! Именно и азъ по чл. 11-й ще кажа, че не могъ да се съглася съ г-на Досева, който каза, че тия, у които се намѣрятъ стоки, трѣбва да платятъ акцизъ за тѣхъ, защото ще да кажатъ, че тѣ сж ги докарали тогава . . . (Не се чуе.) Не трѣбва да налагаме акцизъ, и на основание на туй, че щѣли нѣколко хора да видятъ една полза отъ налагането на тоя акцизъ. Тия хора не сж мислили, че ще има акцизъ. За туй, тия хора, и да имъ наложимъ акцизъ, могатъ да укриятъ стокитѣ си, и въ 5—6 мѣсеца да ги продаджтъ. Тия хора, на които стокитѣ се намиратъ по складоветѣ, нѣма да ги укриятъ, но по-малкитѣ търговци могатъ да укриятъ стокитѣ си и 3—4 мѣсеца да ги продаватъ и да конкурират, а по-голѣмитѣ да чакатъ послѣ да продаватъ Сжщо и съ г-на Топузанова не могъ да се съглася, който прѣдложи да не плащатъ нищо. За това ще моля Нар. Събрание, понеже търговията у насъ не е въ цвѣтуще положение и хората сж прѣтоварени . . . (Не се чуе,) и ще се сбъркатъ полици ли да плащатъ по-напрѣдъ или акцизъ, поне да допуснете щото бакалитѣ, у които се намѣри стока, да платятъ акцизътъ наполовина — на 100-тѣ 50.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Комисията би се съгласила на това прѣдложение — да се обложатъ стокитѣ съ половина акцизъ, но съ едно условие: веднага съ приеманието закона на трето четение да влѣзе въ сила, а не отъ 1-й Януарий.

Конст. Досевъ: То е все едно. Стокитѣ вече сж дошли. Значи, тия стоки, които два дена по-рано сж дошли, ще се ползуватъ съ отстѫпка.

Геор. Консуловъ: Всѣкиму е извѣстенъ застоя на търговията у насъ; а пъкъ отъ друга страна, всѣки говори

за успѣха на търговията и пр. Отъ друга страна, адвокатитѣ гледатъ щото търговцитѣ да се притѣсняватъ. Азъ като имамъ прѣдъ видъ това, което ще се описва въ магазинитѣ, че ще стават злоупотрѣбления, че тоя членъ, който ще се прилага, ще бѫде въ голѣма врѣда за търговията, особенно, че ще се вематъ записи съ поржчители, моля почитаемото Събрание да се съгласи, че тая мѣрка е излишна и за това съвсѣмъ да се изличи тоя членъ отъ закона.

Маню Бояджиевъ: Г-да прѣдставители! Азъ намирамъ, че прѣдложението, което направи г-нъ Буровъ, бѣше прѣдложение, което не подхождаше за охранението интереситѣ на търговията. Колкото до забѣлѣжката на г-на докладчика, то тя бѣше такава бѣлѣжка, която не може да се уважи, тъй като се знае, че у насъ случаятъ за влизанието на единъ законъ въ сила, е изрично прѣдвиденъ въ Конституцията.

Прѣдсѣд.: Г-нъ докладчикътъ иска да каже, че това раздѣлявание на половината да се плати за стокитѣ, които сж до сега влѣзли въ Княжеството, а не и за онія, които ще пристигнѫтъ слѣдъ влизанието на закона въ сила, но прѣди извършвание на описванието.

Маню Бояджиевъ: По тоя въпросъ не може да става търгувание въ Камарата. Законътъ ще се вотира отъ насъ, ще се утвърди, ще се промулгира и слѣдъ всичко това може да се взима акцизъ за стокитѣ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ докладчикътъ прави прѣдложение да стане намалепие само за тия стоки, които се намиратъ днесь въ България, а за тия, които ще се внесѫтъ отъ днесь нататъкъ, ще се подчинѫтъ на Закона за акцизитѣ, който сега се гласува.

Маню Бояджиевъ: Тогава да се тури дата 20-й Декемврий. Азъ правѭ прѣдложение да бѫде 20-й Декемврий.

Геор. Шиваровъ: Г-нъ докладчикътъ много бърже се съгласява. Той каза, че законътъ може да влѣзе въ сила още сега, когато, за да влѣзе въ сила единъ законъ, трѣбва да се публикува въ „Държавенъ вѣстникъ“. При това мень ми се чини, че не може да влѣзе въ сила единъ законъ само съ едно рѣшение отъ Нар. Събрание. Но да оставимъ това на страна. Споредъ исказаното мнѣние отъ г-на Топузанова излиза, че ние колкото стари стоки има и колкото влѣзѫтъ още, до като влѣзе въ сила закона, да не имъ взимаме акцизъ. Ако се приеме това, тогава то е равносилно да не прѣдвиждаме въ приходния бюджетъ никакъвъ данъкъ. Извѣстно ви е, г-да прѣдставители, че търговскитѣ съсловия у насъ, било малкитѣ, било голѣмитѣ, щомъ чухѫ, че се внася въ Камаратата къвъ законопроектъ, заинтересуваxѫ се и поискахѫ да узнаѭтъ точно съдържанието на зоконопроекта. Вѣрвамъ, че всѣки отъ васъ е получилъ по нѣколко телеграмми отъ нѣкои търговци, съ които му сж искали да испрати единъ екземпляръ отъ настоящия законопроектъ, за да видѭтъ: кои стоки се облагатъ съ акцизъ и кои не. Прѣдъ видъ на това, тѣ като знаѭтъ, че има внесенъ такъвъ законопроектъ, като знаѭтъ, че ще се обложѫтъ съ данъкъ, то всѣки търговецъ, може би, споредъ състоянието си, да си достави стока минимумъ за шесть мѣсеца, а пò-крупнитѣ търговци и за година врѣме. Азъ не съмъ противъ намалението или отстѫпването на търговцитѣ да се не облагатъ толкова съ данъкъ, защото на никой търговецъ, до внасянието на настоящия законопроектъ въ Камарата, магазията му не е била празна; обаче още съ внасянието на тоя законопроектъ, той се разнесе като нѣкой електрически токъ и всичкитѣ търговци си напълнихѫ магазинитѣ съ стоки отъ глава до кракъ. (Единъ гласъ: Не е вѣрно!) Ние като гласуваме закона, ще прѣдвидимъ извѣстенъ приходъ; защото, като прѣдвиждаме въ бюджета разни расходи, трѣбва да прѣдвидимъ и приходи. Какъвъ законъ ще бѫде, ако не се прѣдвидѭтъ нѣкои приходи за държавата, и, ако не обложимъ съ акцизъ стокитѣ? Безмисленъ и безполезенъ ще бѫде той, ако не се обложѫтъ стокитѣ съ акцизъ. Азъ правѭ прѣдложение, не половината, а само $^1/_4$ отъ акциза за стокитѣ, които сж въ складоветѣ, да се отстѫпи на търговцитѣ.

Относително срокътъ, азъ съмъ съгласенъ съ онія, показанъ отъ страна на г-на докладчика, вмѣсто три — деветь мѣсеца.

Относително новата алинея, прѣдвидена въ тоя членъ, азъ не съмъ съгласенъ съ г-на Досева за гдѣто каза, че не трѣбва да се задължаватъ търговцитѣ да даватъ по двама гаранти. У насъ има такива елементи, които много скоро ще прѣдпочетѫтъ да се обявѭтъ за фалитъ, и въ такъвъ случай, ако ние не имъ вземемъ гаранция, тогава ще изгуби хазната. За това азъ поддържамъ алинеята въ настоящия членъ и $^1/_4$ отъ стокитѣ да не се облагатъ.

Хр. Топузановъ: При несъстоятелность не може да се взима акцизъ.

Дим. Марковъ: Истина е, че на търговцитѣ трѣбва да се направи отстѫпка; но каква да бѫде тая отстѫпка? У насъ търговцитѣ сж два вида: еднитѣ сж, които продаватъ en gros, топтанъ, а другитѣ, които сж, тъй да кажѫ, доставчици на тия стоки, които пò-малкитѣ търговци продаватъ. Но ние нѣма да направимъ голѣма справедливость, ако намалимъ на половина или на $^1/_4$ и на онія, които продаватъ en gros и на онія, които сж клиенти на топтанджиитѣ. Заради това, азъ прѣдлагамъ да се направи пропорционална отстѫпка. Онія, които сж напълнили магазинитѣ си съ тая спекулативна цѣль и то прѣдъ видъ на тоя законъ; онія, които сж напълнили складоветѣ си още отъ сега, за да иматъ стока за пò-дълго врѣме — тѣ да бѫдѫтъ натоварени съ нѣщо повече, отъ колкото малкитѣ търговци, които купуватъ отъ първитѣ, за да продаватъ на дребно. Недѣйте облага еднакво съ акцизъ и пò-голѣмитѣ и пò-слабитѣ търговци, защото гърбътъ на първитѣ е пò-силенъ, пò-здравъ отъ оня на вторитѣ, които биватъ винаги пó-слаби. За това, г-да прѣдставители, ако почитаемиятъ Министръ се съгласи по начало да се направи отстѫпка, то нека той да се съгласи, щото облагането да стане пропорционално: пò-голѣмитѣ търговци да се обложѫтъ съ повече, а пò-малкитѣ, — съ пò-малко; защото стокитѣ ще се продаватъ заедно съ акциза. Слѣдователно, прѣдлагамъ на

еднитѣ да се отстѫпи, 75%, а на другитѣ — 25%. Това е, което имахъ да кажѫ.

Ганчо Гавриловъ: Г-да прѣдставители! Азъ дойдохъ на трибуната не да говорѫ много; азъ ще кажѫ малко, но искамъ да го кажѫ отъ тукъ. Виждамъ, че доста е успѣла идеята, щото за стокитѣ, които се намиратъ сега въ хамбаритѣ, да се направи отстѫпка наполовина.

Г-да прѣдставители! Ще говорѫ безъ интересъ по тая работа. Може и азъ да имамъ ортаклѫкъ съ нѣкого и така да имамъ една-двѣ хиляди санджка захарь и 5000 касси газъ и на мень ще ярадиса; на мѣсто да платѫ цѣлъ акцизъ, да платѫ половина. Но споредъ мень, ще се направи голѣма грѣшка, ако депозититѣ на стоки, които се намиратъ сега у голѣмитѣ търговци, се освободѫтъ наполовина отъ акциза. Да се приеме това, то е все едно да кажемъ: елате да вотираме още отъ сега печалби за голѣмитѣ търговци. Кой както ще да мисли, кой както ще да гледа на тоя въпросъ, но ако приемемъ това, ние именно на голѣмитѣ търговци ще да дадемъ печалба, а не на малкитѣ, които търгуватъ съ по 5 касси газъ и по съ два санджка захарь. Какво ще се научимъ ние, ако на малкия търговецъ оставимъ 5 лева, когато на оня, който има 2000 касси захарь и 5000 касси газъ, ние по тоя начинъ ще му вотираме една печалба отъ 500 наполеона? Азъ мислѫ, че несправедливо ще бѫде да се вземе акцизъ наполовина, защото тѣ аслѫ ще скриѫтъ половината отъ стоката, па даже и повече, та нѣма да имъ се вземе акцизъ и $^1/_4$. Сѫщото станѫ и съ бандеролитѣ, и нѣщо повече даже, защото по бюджета се прѣдполагаше, че отъ бандеролитѣ ще постѫпѫтъ 12,000.000 лева, когато въ сѫщность едва постѫпихѫ 9,000.000 лева. Това станѫ за туй, защото много отъ тютюня се распродаде: всѣки си купи тютюнь, кой за 5—6 кой за 9 мѣсеци и т. н.

Каза се тукъ отъ нѣкои г-да, че имало голѣми депозити съ стоки. Имайте прѣдъ видъ това, че ако нашитѣ българи търговци се научихѫ за тоя акцизъ прѣди 10 деня тука, то страннитѣ се научихѫ прѣди два мѣсеца. И бѫдете увѣрени, че въ случая най-малко българскитѣ подданници ще се ползуватъ. За това, азъ прѣдлагамъ, щото акцизътъ, като налогъ, непрѣменно да се вземе и за стокитѣ, които сѫ въ депозититѣ. Въ тоя случай, обаче, може да се направи друга една и възможна отстѫпка за събиранието на паритѣ. На мѣсто да бѫдѫтъ три срока, нека приемемъ да бѫдѫтъ 12 срока, така щото като се опише стоката и се види кой колко има, да се прѣсмѣтне кой колко ще трѣбва да дава и нека да плаща ежемѣсечно припадающата му се часть. Трѣбва да се съгласите, че тоя налогъ става въ замѣна намалението на десетъка. Правителството може да чака до идущата година да събере тоя акцизъ. Азъ исказвамъ мнѣнието си, и кой както ще да погледне на тоя въпросъ, но азъ съмъ длъженъ да кажѫ, че ще направимъ голѣма грѣшка, ако се приеме да се вземе акцизъ наполовина отъ находящитѣ въ складоветѣ стоки.

Геор. Даскаловъ: Отъ обясненията, които се дадохѫ по чл. 11-й, достатъчно се разясни въпросътъ. Азъ нѣма какво да прибавѫ, а ще се присъединѫ къмъ мнѣнието на г-на Бурова, да се обложѫтъ съ 50% тия стоки, които се намѣрѫтъ въ депозититѣ, както на голѣмитѣ, така и на малкитѣ търговци. Сѫщеврѣменно прѣдлагамъ прѣкращеньето на дебатитѣ.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение за прѣкратяване на дебатитѣ; ще го положѫ на гласуване. Които желаѫтъ да се говори още по чл. 11-й, да си вдигнѫтъ рѫката. (Мнѣшество.) Дебатитѣ се прѣкратяватъ.

Г-да, азъ ще резюмирамъ всичкитѣ дебати.

Най-напрѣдъ има за гласуване текстътъ на чл. 11-й, както е прѣдложенъ отъ коммисията. Послѣ има прѣдложение отъ г-на Топузанова, тоя членъ да бѫде отмѣненъ и никакъвъ акцизъ отъ стоки, които сѫ постѫпили вече въ складоветѣ, да се не събира. Подиръ това има прѣдложение отъ г-на Досева, който е съгласенъ да се приеме само първата алинея на чл. 11-й. Слѣдъ това, направи се прѣдложение отъ г-на Бурова, за да се отстѫпи отъ тия стоки половината акцизъ на лицата, които ги притѣжаватъ. (Конст. Досевъ: Има прѣдложение да се махне отъ члена искането на поржчители!) Прѣдложи се отъ г-на Маркова щото да се отстѫпи 25% отъ акциза, който ще трѣбва да дадѫтъ топтанджиитѣ и 50% — дребнитѣ търговци. И най-послѣ има прѣдложение отъ г-на Гавриилова, да се увеличи срокътъ за исплащанието на акцизитѣ на една година, платими всѣки мѣсецъ по $^1/_{12}$ часть, до като се исплати цѣлиятъ акцизъ.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Относително срока на исплащанието, съгласявамъ се съ прѣдложението на г-на Гавриилова.

Ив. Ст. Гешовъ: Вие лично ли се присъединявате, г-нъ докладчикъ?

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Да!

Прѣдсѣд.: Въ такъвъ случай, ще положѫ на гласуване най-напрѣдъ текста на коммисията и послѣ другитѣ прѣдложения.

Ив. Ст. Гешовъ: Прѣдлагамъ да се раздѣли гласуването на члена.

Йови Воденчаровъ: Първо да се гласува за акциза, колко трѣбва да се плаща на стотѣ и послѣ за сроковетѣ.

Ганчо Гаврииловъ: Моето прѣдложение се съгласява съ онова на коммисията, само прѣдлагамъ отстѫпка въ сроковетѣ на исплащанието акциза. Така щото, най-напрѣдъ да се гласува прѣдложението на коммисията за исплащанието на акциза и послѣ за срока, да ли да бѫде 9 или 12 мѣсеца.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Азъ се съгласявамъ да се приеме 50% и срокътъ да бѫде 12 мѣсеци.

Гено Недѣлковъ: Г-нъ докладчикътъ нѣма право да се съгласява на това, мимо рѣшението на коммисията. Азъ съмъ членъ на тая коммисия и не се съгласявамъ на това, което се прѣдлага.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Азъ лично се присъединявамъ къмъ прѣдложението, а не коммисията. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: Ще положѫ на гласуване чл. 11-й (Гласове: Да се прочете!) тъй, както е редактиранъ отъ коммисията. (Шумъ.) Молѫ пазете тишина, за да не става нужда отъ два пѫти гласуване. Онія, които приематъ

чл. 11-й, както е редактиранъ отъ комисията, само съ измѣнение — споредъ прѣдложението на г-на Гавриилова — срока на исплащанието отъ 9 на 12 мѣсеци, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: (Чете.)

„Чл. 12. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ 1-й Януарий 1895 година и отмѣнява распорежданията на Закона за акциза на питиетата, които противорѣчѫтъ на него.“

Прѣдсѣд.: Ще се гласува. Ония, които приематъ чл. 12-й тъй, както се прочете отъ г-на докладчика, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Второто четение на Закона за акцизитѣ се свършва.

Ник. Антикаровъ: Прѣдлагамъ да се гласува спѣшность за третото му четение.

Геор. Шиваровъ: Правѫ прѣдложение да се вдигне засѣданието.

Доклад. Стефанъ Ивановъ: Направи се, г нъ Прѣдсѣдателю, прѣдложение за спѣшность, да се приеме сега и на трето четение законопроектътъ за акцизитѣ.

Прѣдсѣд.: Има направено прѣдложение за спѣшность на въпросния законопроектъ — да стане сега и третото му четение. (Гласове: Прието! Други: Да остнане за утрѣ! — Шумъ.)

Дамянъ Цековъ: Искамъ думата по тоя въпросъ.

Ник. Габровски: Оставете го за утрѣ; да прѣминемъ сега къмъ други въпроси.

Кост. Досевъ: По силата на чл. 42-й отъ Правилника, не може да се дава по-голѣма спѣшность отъ утрѣ.

Прѣдсѣд.: Обявявамъ, че третото четение на законопроекта за акцизитѣ, съгласно Правилника, остава за утрѣ.

Йови Воденчаровъ: Прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието и утрѣ да почнемъ отъ 12 часа.

Геор. Шиваровъ: Прѣдлагамъ отъ 10 часа прѣди обѣдъ да почнемъ да засѣдаваме.

Дим. Шишковъ: И то да се разгледа на първо мѣсто законопроектътъ за насърдчение на мѣстната индустрия.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване прѣдложението да се отвори утрѣ засѣданието въ 10 часа сутрѣньта. Ония, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнѫтъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

(Звъни.) Засѣданието се вдига.

(Край въ 11 часа вечерьта.)

Прѣдсѣдатель: Т. Теодоровъ.

Подпрѣдсѣдатели: Д-ръ Г. Янколовъ. Д-ръ Ст. Даневъ.

Секретари: Дам. Цековъ. Дим. Марковъ. Ат. Краевъ. Геор. Юруковъ.

Секретари: Мих. Такевъ. Никола Козаревъ. Алекси П. Ангеловъ. Манолъ Стефановъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.